

1645.

1. Carpzov, Benedichus: Regum ꝛ ac privilegio Sacerdotum
Saxorum principum Electorum, et Ducum Saxonie de
nom appellando.
2. Carpzov, Benedichus: Vin Decie Juridico-politice
theologorum Lutheravorum ab enormi crimine
lære majestatis, ex asserto Romani Pontificis
Antichristianismo, ipsis calumiose imputato
a Joh: Dillingensibus.
3. Wirth, Peyerwippen: Juris studiorum ecclæie II.

1646.

1. Carpzov, Benedichus: Resolutio succineta legum
in pandectis Trium diffiçillimarum.
2. Carpzov, Benedichus: De donatione bonorum «habilitatis»
sive geradæ Saxonice.
3. Puchlerwein, Ferd: De finium regundorum actione
(Spect).

1646

4. Mosbachius, Samuel: De nobilitate usqueque
et praescriptionis materia
5. Romanus, Franciscus: De testamentis. Disputatio juris
continens distributionem, divisionem et causam effi-
cientem.
6. Schacher, Augustinus: De peccatis castrensi

1647

1. Carpzov, Benedictus: De modis et causis feudum
et annuatum di.
2. Carpzov, Benedictus: De jure, quod in feudo com-
petit vasallo.
3. Gerlerus, Thomas Tobias: De conscientia publica
4. Hoppius, Johannes: Programma, quod ad lectionem
publicam invitabat.
5. Michael, Franciscus, Coll. med. & chirurg. et prof. Therapeutice
l. s. d. Programma, quod ad orationem publicam invitabat.

1647,

6. Philippus, Johannes : Generalia de oblationibus
7. Waltherus, Johannes : συμποσιον γυμνασιον
nutritionis physical varior missus existens
8. Welckius, Christophorus; Fac. med. prof. publ. Pragae,
(quo ad orationem unspicalem invitad.

1698

1. Bartholomaeus, Johannes et. Bartholomaeus, Michael.
De podiatricatione
2. Heylandt, Jacobus : De salis conducta.
3. Michael, Johannes : De phrenitide.
4. Sachs, Philippus Tautus : Ansgewandlogia
5. Schreindorffer, Georgius Tobias : De praescriptio-
nibus.
6. Strauchius, Johannes : De indutis.
7. Volckmar, Hieronymus : De jure aetatis
8. Wagner, Paulus : Explicatio regulae : necesse est
non habet legem.

1648.

9. Waltherus, Johannes: De lapidebus in genere.
10. Wirth, Polycarpus: De fide.

1649.

1. Hoppus, Johannes: Διακρισις γυσιολογιακη κα
παιδολογικη' ventriculi humani.
2. Hoppus, Johannes: De phlegma.
3. Langer, Christianus: De morbo castrensi seu Hun-
garica.
4. Schuelis, Thomas: De variis seu ankyride
vega scorbatica.
5. Ritter, Samuel: De appellacionibus 2 Sampl.
6. Rivinus, Andreas: De duello.
7. Wirth, Polycarpus: Quaestionum juridicarum Dec.

1645, 2 → 187

IN NOMINE JESU CHRISTI
Vindicia Juridico- Politicæ

THEOLOGORUM LUTHERANORUM

ab
Enormi crimine læsæ Majestatis, ex asserto Romani Pontificis Antichristianismo, ipsis calumniosè imputato

à
Jctis Dillingensibus,

Quas
Consensu Amplissimi Jctorum Ordinis in Academia Lipsiensi
publico examini subjicit

BENEDICTUS CARPZOV, J. U. D. Confiliarius
Electoralis Saxonicus, & Facultatis Juridicæ Ordinarius,

Respondente
M. VVOLFANGO VOLRATH J. U. Candidat.

Ad diem 11. Octobr.

In Auditorio JConsultorum Petrino
horis consuetis,

LIPSIÆ

Sumptibus ANDREAE KÜHNEN,
Typis HENNINGI CÖLERI,
Anno M DC XLV.

168
9. 11
10. 11
1681
1. 11
11
2. 11
3. 11
11
11
5. 11
6. 11
7. 11

THEOLOGORUM LITTERARUM
NORMA

Einleitung in die Theologie, von dem Verfasser
des Buches, in welchem die
Gründe der Theologie, ihre
Bedeutung und ihre
Verhältnisse zu den
anderen Wissenschaften
erörtert sind.

von
Johann Dillinger

BRUNNEN
VERLAG
F. U. W. VON
J. D. DILLINGER

WOLFGANG WOLFF

BRUNNEN
VERLAG

In Nomine Jesu Christi,

Vindicia Juridico-Politica

Theologorum Lutherano-
norum.

ab

Enormi crimine læsæ Majestatis, ex asserto Romani Pontificis Antichristianismo, ipsis calumniosè imputato à

J. Ctis Dillingensibus.

POSITIO I.

Urosè nimis & arroganter sapiùs Principes ac Reges de titulis & stemmatibus contendunt: non absque urgenti suspitione ambitionis & vanitudinis, augurante Ambrosio Spino. à aurei velleris equite & Legato Hispanico, † qui ab Ordinibus Belgicis interrogatus, cur Archiduces Austriae unitarum in belgio provinciarum insignia retinerent? Jure id ipsos facere, respondit, eo quò Rex † Galliae se Regem Navarrae, Rex Hispaniae Regem Hierosolymarum, & Britanniae Rex se Regem Franciae jactaret, Domin. Baud. *de induc. belli belgici lib. 2. pag. 94.* Theodor. Höping *de jure insign. cap. 22. n. 223.* Nimirum, † sunt quidam Principes, qui multis sese exornant titulis, multisque ditionum nominibus sibi applaudunt, ex quibus forsitan aliquando uxores prodierunt, vel quorum majores possessores fuerunt, sed possessione deturbati sunt, vel cessione facta, vel venditione eam in alios transfulerunt, non alio fine, † quam ut generis sui nobilitatem commendent, vel jus in idea retentum aliis persuadeant, Petr. Gregor. Tholos. *lib. 6. de Republ. cap. 11. n. 13.* quos jocosè æquiparat Johan. Limb. 1.
2.
3.
4.
5.

A 2

hospi-

168
 9. h
 10. n
 164
 1. J
 II
 2. J
 3. J
 J
 4. A
 v
 5. O
 6. O
 7. W

6. hospitibus Italiæ, † qui ut diversoria sua seu cauponas à peregrinantibus magis frequentari procurent, ferarum exuvias vel janus vel aliis ædium eminentioribus tignis affigunt, quasi cupediorum, quæ intus teneant, certos indices, licet retro aliquot annorum sint rara spolia, carne jamdudum in aliorum succum & sanguinem conversâ, *lib. 6. jur. publ. cap. 6. num. 41.* Nonnulli † etiam ludente Zach. Vietor. cum Plautino milite campis Gurgustidoniis, Bombomachide, aliisque sesquipedalibus titulis se ipsos vexant, quibus in Utopiâ, aliâve regione noctis vix locus, *de caus. exempt. im. per. conclus. 31. Hóping diſt. cap. 22. n. 224.*

II.

8. Inane profectò oblectamentum, in quo † multum nominis, rei nihil, in solatium vel amissarum ditionum, vel nunquam possessarum, Principibus relinquendum, perinde ut pueris à blandis nutricibus crepundia dantur, Baud. *diſt. loc. Nolden, de nobilit. cap. 21. n. 111.* Horum æmuli sunt Pontifices, † qui ut hactenus ferè omnes, post Sergium ad Pontificatum evecti, nomen mutavèrè, quò vel obscœnitas contegeretur cognominis, † quod Sergius ab illustri, ex quâ originem trahebat, familiâ Os porci obtinuit, Polydor. Vergil. *de invent. rer. lib. 4. cap. 11. pag. 295.* Rhodigin. *antiq. lect. lib. 15. cap. 26. pag. 980.* vel, quod verius † vestigiis insisteretur Petri, cujus nomen à Salvatore fuit immutatum, ex L' antipa pelsè de Florimond de Rœmond. *chap. 30. n. 4. pag. 278.* Johan. Lim. *lib. 1. jur. publ. cap. 11. num. 66.* ita frequentia titularum superbire haud erubuerunt, † quibus tamen veritas magis obfuscatur quam manifestatur, ut cum faceto quodam autore verè dixerimus, nusquam magis scenæ & populo serviri quàm in titulis Papæ, ubi, quò plus pompæ & ostentationis apparet, eo minus solida veritatis subest. De nomine † enim Pontificis vel Papæ ne quicquam dicatur, quod Anno demum Christi 600. sub Justino Imperatore & Hormisda Pontifice assumptum, & vel à † voculâ πῖππ, quod avum significat: vel à pappo, carduorum flore: sive à Scythico Jove Pappo; vel tandem à papillis nobilissimâ & delicatissimâ corporis parte, derivatum autumat Simon Schardius *de Elector. orig. cap. 6.* apud Goldast. *in polit. imper. part. 1. pag. 52.* vel à Pape, dictione † admirativâ, quasi admirabilis sit Papa in terris, secundum Ludov.

Ludov. Bolo. in addit. ad Cataldin. de Boncompagnis, in tract. de
potest. papa num. 2. & nescio, quibus ꝑ derivationibus, vel fanati-
cis potiùs allusionibus cæperit; Tusch. pract. conclus. lit. P. conclus.
40. n. 1. tom. 6. Nicol. Serarius lib. 3. mogunt. rer. notat. 52. pag. 569.
Et seqq. illos saltem notatos ꝑ cupio titulos, quibus in luto ambi-
tionis hærentes, vel ad lapidem vanitatis impingunt, vel more
Mangonum, ex aureis catenis, torquibus, bullis, & nescio quibus
crepundiis gloriufulè prærogativam mentiuntur.

III.

Quorsum enim Pontifex se profitetur Servum servorum Dei?
Quo titulo ꝑ Gregorium Magnum primùm honorari, & successo-
ribus formam humilitatis exemplo suo ob sexcentas, quas à Lon-
gobardis passus erat, injurias, ostendere voluisse, notant Alb. Ab-
bas Stadenf. in Chronicis Anno Christi 1058. pag. 177. fac. 2. Polydor.
Vergil. lib. 8. cap. 2. Johan. Bodin. lib. 1. de Republ. cap. 9. pag. 205.
Gualther. in chronol. eccl. polit. sub anno 1590. Johan. Azor. instit.
moral. lib. 3. cap. 43. vers. quadam alia &c. part. 2. Dixeris forsân,
ꝑ titulum hunc mutuò sumptum ab Imperatore Justiniano, qui se
ultimum Dei servum vocat in l. 1. in pr. C. de offic. præfekt. prætor. A-
fric. Restaur. Castald. de Imper. quæst. 43. n. 2. Quod si ita est, my-
sterij hoc subest, ut imperare ꝑ malint pontifices quàm servire:
honorari potiùs quàm honorare. Sint ergo verbotenus servi ser-
vorum, re ipsa tamen volunt esse Domini Dominantium, ut benè
anima advertit Jason in l. rescripta. C. de precib. Imp. offer. Et venu-
stè pariter ꝑ ac verè dicit Johan. Fab. Papa verbis se profitetur Ser-
vum servorum, de facto tamen se adorari permittit, in præfat. in-
stit. verb. Augustus. Höping de insignib. c. 22. n. 42.

IV.

Aliena sanè est notatio hujus tituli ab exoscultatione pedum
Pontificis notoriâ: de quâ in ꝑ ceremoniali Romanæ Ecclesiæ lib.
2. c. 3. legitur statutum, ut omnes cujuscunq; sint dignitatis & præ-
eminentiæ, cum primùm in conspectum Pontificis pervenerint,
distantibus spatiis, ter debeant ante illum genu flectere, & in ho-
norem Salvatoris nostri, cujus vices in terris agit, ejus pedes oscu-
lari. Imperator, Reges, Maximi Principes, Principum & poten-
tum Oratores primâ vice ad osculum manus & oris recipiuntur;
alii

- alii ad pedes tantum; Cardinales verò profundè se inclinant bis, & tertio flectunt genu, noviter venientes & dextram manum sub auriphregio pluviali osculantur. Episcopi parati genu tantum; Imperatores, Reges & maximi Principes manum & pedem, alii pectus, brachium alij, humerum nonnulli, quod mysterio vacare haut creditur, Durand. *lib. 4. rational. Divin. offic. cap. 53. pag. 383. num. 13.* Johan. Limn. *lib. 2. jur. publ. cap. 2. num. 7.* Morem hunc osculandi pedes † soli convenire Pontifici, scribit Marta *de juris. dict. part. 1. cap. 46. num. 1.* & antiquitus fuisse introdudum ad exemplum Magdalenæ, Salvatoris pedes osculando suorum peccatorum veniam impetrantis, nec non † exemplo Caroli Magni Imperatoris, Adriani Pontificis pedes osculantis, & multorum subsequentium Imperatorum imitatione firmatum, attestatur Johan. Azor. *inst. moral. lib. 5. cap. 43. circa fin. vers. mos osculandi pedes &c.* Majol. *tom. 2. colloq. 6. pag. 484.* Polydor. Vergil. *de invent. rer. lib. 4. cap. 13.* Joseph. Stephan. *in trakt. de ador. pedum Roman. pontif.* Quem honorem † etiam detrectare noluit Carolus V. Imperator invidiosissimus Clementi VI. Papæ, cujus pedes in conspectu Regis Franciæ, Navarri, Ducis Sabaudia, pluriumque aliorum Principum ac Dominorum est exosculatus, referente Marta *dict. part. 1. cap. 18. num. 20.* Quin & summi † Principes eò se adigè à Pontifice passi fuerunt, ut nec in literis honorem hunc neglexerint, Epistolæ ejusmodi verba præmittentes: Post pedum oscula beatorum. Quam scribendi formulam in omnibus Imperatorum ad Romanum Pontificem literis jam inde à Ludovico Bavaro ad sua usque tempora, reperiri, dicit Johan. Bodin. *lib. 1. de Republ. cap. 9. pag. 215. in fin.* Et in † literis Ferdinandi I. Imperatoris ad Pontificem de anno 1559. talem reperiri subscriptionem: Ego manus ac pedes vestre sanctitatis deosculor, fidem facit idem Bodin. *dict. loc. pag. 216.*

V.

- Itanè Servum servorum honorare oportet Principes ac Reges etiam invitos, † adeò ut Papa quandoque indignatus fuerit Regi Hispaniarum, propterea, quod ad se non miserit Legatos, qui creato Pontifici adorationem pro more exhibuissent, ex Guicciard. *lib. 7.* referente Alber. Gentil. *de Legat. cap. 7.* † Latet heic angu.

190
anguis sub herbâ: iustus herilis sub titulo servili: vox mandantis
sub facto obtemperantis; & si causam hujus tituli quæverimus,
suppeditabit fortè eam sacra historia, dum Noah describens fi-
lium suum Cham maledicendo imprecatur, quod futurus sit ser-
vus servorum fratribus suis *Genes. 9. v. 25.* Theodor. Reinking *de*
regim. secul. & eccles. lib. 1. class. 2. cap. 4. num. 58. Convertunt ¶ sci-
licet ita Pontifices humilitatis vestes in ambitionis stolam, ut non
malè dixerit Cornel. Agrippa: Omnium admirabilium admira-
tionem hoc vincere, quod nostri sacerdotes iisdem mediis se cœ-
lum posse ascendere putant, quibus olim Lucifer cœlo decidit,
Reinking *dict. cap. 4. n. 56.*

VI.

Quorum titulus Beatissimi in Christo Patris; quo ¶ Imperatores ac Reges in literis Pontificem salutare consueverunt, uti
exemplo Caroli V. & Rudolphi II. Imp. firmat Linn. *lib. 4. jur. publ. cap. 6. num. 11. & 12.* Suaves nutritorum blanditiæ, jucunda
parentum memoria, dulce patris nomen; modò factum corre-
sponderet? Sed vereor, ¶ ne vox sit Jacobi, manus verò Esavi, *Ge-
nes. 27. vers. 22.* Dicat unctus Domini Fridericus Barbarossa, quo
amore paterno Pontifex ipsum pedibus calcaverit, referens illud
Psalmistæ; Super aspidem & Basiliscum ambulabis, Goldast. *in re-
publica pro imper. cap. 13. Cario in chron. lib. 3. in vit. Frider. Barbaross.
Dresser. in millenar. 6. pag. 356.* Dicat ¶ Henricus III. quam affe-
ctionem paternam sibi exhibuerit Gregorius VII. Papa vitæ suæ
insidias struendo, ex Benone Cardinale Auc. *Bruti fulm. pag. 9. in
fin. & seqq.* Dicat ¶ Henricus VII. quâ dilectione paternâ, vengo-
no in hostiâ Eucharisticâ insidiis Papæ fuerit sublati, Goldast. *in
dict. reolic. pro imperio pag. 13.* Dicat Henricus III. Gallorum Rex,
¶ quem senserit paternum amorem à Dominicano sacrificulo per-
emptus medicato cultro in viscera ejus adacto, Marian. Jesuitæ
*lib. 1. de reg. insit. cap. 6. pag. 51. Warem. ab Erenberg lib. 1. de fæder.
cap. 1. num. 46.* Itanè factum ¶ titulo correspondet paterno? Hæc-
cine patris in Christo beatissimi dilectio? Ex qua populos etiam
inaumerabiles catervatim ad gehennam secum trahens Pontifex,
nec rigoris ac severitatis vult insimulari, nec à quoquam morta-
lium redargui, qui dicat, Domine Papa, quid facis? *c. si papa, di-
stinct. 40.*

7. Quor

37.

Quorsum titulo † Principis Principum & Domini Dominantium insigniri cupit Pontifex? Bald. *lib. 4. consil. 388.* Henn. Arnif. *lib. 1. de jur. majest. cap. 1. num. 3.* scilicet ut potestatem in totius orbis terrarum Reges & Principes sibi arroget absolutam, Theodor. Hoëping in *tract. de jur. insign. cap. 22. num. 44.* omneque imperium à se tribui adimique probet, Mart. de *jurisd. part. 1. cap. 29. num. 12.* Theod. Reinking *de regim. secul. & eccles. lib. 1. class. 2. cap. 8. num. 24.* Arnif. *de jur. majest. lib. 2. cap. 6. num. 1.* Ambitiosum † hinc prodit Edictum Pontificis adversus Henricum IV. Imperatorem: Toto Regno Germaniæ atque Italiæ ei interdictio, & omnes Christianos vinculo Sacramenti, quò se illi obstrinxerunt exsolvo, & ne quisquam ei ut Regi obtemperet, veto, Card. Sigon. *lib. 9. bistor. Ital. Cuspinian. in vita Henrici IV.* Fastidiosa & celata † hinc leguntur verba in Bulla Sixti V. Papæ adversus Regem Navarrum & Principem Condensem: Quin etiam Proceres Feudatarios, Vasallos, subditos & populos Regnorum, Ducatum, Principatum, aliorumque dominiorum prædictorum, etiam alium superiorem non recognoscentes, & ceteros omnes, qui illis quomodocunq; juraverunt, à juramento hujusmodi ab omni prorsus dominio, fidelitatis & obsequii debito perpetuò absolutos esse, prout nos illos omnes tam universim quam singulatim, auctoritate præsentium absolvimus ac liberamus, præcipimusque & interdiciamus eis universis & singulis, ne illis eorumque monitis, legibus & mandatis audiant obedire; Quæ verba recitat Mart.

38.

de jurisd. part. 1. cap. 28. num. 12. Auct. bruti fulmin. *pag. 195.* Gualther. in *Chronol. Ecclesiast. polit. sub anno 1585.* Parili modo † Benedictus XIII. Papa adversus Ludovicum XII. Galliæ Regem, qui patris patriæ nomen est adeptus, publicis diplomatibus populum ad defectionem sollicitavit, & subjectis facibus inflammare conatus fuit, Bodin. *lib. 1. de Republ. cap. 9. pag. 219.* Ita scilicet Pontifex hujus tituli ambitiosi jus & facultatem Imperatorem Romanum aliosque Reges ab Imperio & Regnis removendi sibi attribuit, †

39.

cujus partes hæc in re tuerur Jesuita Johan. Azor. *infi. moral. lib. 10. cap. 8. vers. secundò quaritur. & lib. 11. cap. 5. vers. octavò quaritur. part. 2.* & asserti hujus rationes, Celestini Papæ contra Henr. VI. Imperat. refert Lehmannus in *chron. Spiren. lib. 5. c. 68.*

40.

† hinc leguntur verba in Bulla Sixti V. Papæ adversus Regem Navarrum & Principem Condensem: Quin etiam Proceres Feudatarios, Vasallos, subditos & populos Regnorum, Ducatum, Principatum, aliorumque dominiorum prædictorum, etiam alium superiorem non recognoscentes, & ceteros omnes, qui illis quomodocunq; juraverunt, à juramento hujusmodi ab omni prorsus dominio, fidelitatis & obsequii debito perpetuò absolutos esse, prout nos illos omnes tam universim quam singulatim, auctoritate præsentium absolvimus ac liberamus, præcipimusque & interdiciamus eis universis & singulis, ne illis eorumque monitis, legibus & mandatis audiant obedire; Quæ verba recitat Mart.

41.

† hinc leguntur verba in Bulla Sixti V. Papæ adversus Regem Navarrum & Principem Condensem: Quin etiam Proceres Feudatarios, Vasallos, subditos & populos Regnorum, Ducatum, Principatum, aliorumque dominiorum prædictorum, etiam alium superiorem non recognoscentes, & ceteros omnes, qui illis quomodocunq; juraverunt, à juramento hujusmodi ab omni prorsus dominio, fidelitatis & obsequii debito perpetuò absolutos esse, prout nos illos omnes tam universim quam singulatim, auctoritate præsentium absolvimus ac liberamus, præcipimusque & interdiciamus eis universis & singulis, ne illis eorumque monitis, legibus & mandatis audiant obedire; Quæ verba recitat Mart.

IIX.

At quò jure de hoc titulo gloriatur Papa? Quò jure hanc exercet potestatem? Ludit & oblectatur † titulorum vanitate, conciscius sibi benè, quod titulo prædonis eam obtinuerit, quam Reges & Principes jure vendicant. Non etenim heri nec nudius tertius, sed jam ante quadringentos annos, inter Heroem magnanimum Fridericum I. Ænobarbum Imperatorem & Hadrianum IV. Papam lis desuper vehementissimè agitata, ac tandem † communi Procerum Imperii consensu est definita; Christoph. Lehman. *diät. lib. 5. Chron. Spirens. cap. 68. Ritterschuf. in vitâ Frider. generali promulgatâ Constitutione Colon. à Ludovico IV. in qua sub pœnâ criminis læsæ Majestatis, privationis feudi, dignitatum, jurisdictionum & privilegiorum omnium severè mandatum, † ne quis Imperium à Papa vel ei suppositum arbitretur, cujus tenorem refert Albert, de Rosate ad L. bene à Zenone, C. de quadr. præscript. Münster. in Cosmograph. lib. 3. de german. pag. 476. Frid. Hortled. de caus. belli german. Caroli V. lib. 1. cap. 47. pag. 512. Aven. tin. lib. 7. annal. Georg Kolderer ab Hôch apud Frider. Achill. de princip. inter provinc. Europ. in Orat. contra Ital. pag. 618. Defens. Pac. ad Imper. Ludov. part. 2. cap. 3. & 4. In Galliâ porrò † huic Pontificis temeritati publico ScTo obviam itum, testatur Johan. Bodin. lib. 1. de Republ. cap. 8. ne quisquam scilicet Regiam potestatem ab arbitrio pontificis pendere dicat vel existimet. Quare Philippus pulcher Rex Francorum, Bonifacio IIX. subjectionem urgenti † in hæc respondit verba: Salutem modicam sive nullam. Sciatis tua fatuitas maxima, nos in temporalibus nemini subesse, secus credentes fatuos reputamus & dementes, Hottom. in bruto. fulm. pag. 77. Petr. Syring de pace Relig. conclus. 29. pag. 39. Johan. Littm. lib. 2. jur. publ. cap. 11. num. 21. Optimum responsum, quo satis illustit & titulo & potestati Papæ, quam † nec Curia Parisiorum agnoverunt, decreto publico Diplomata Papalia adversus Ludovicum XII. Galliæ Regem publicata lacerantes & concidentes, Johan. Bodin. *diät. lib. 1. de Rep. c. 9. pag. 219.**

IX.

Et quorum tandem titulus Vicarii, quò non parum superbit Pontifex Romanus, † seque Vicarium Christi jactitat, cap. *quan.*

42. 191

43.

44.

45.

46.

47.

48.

168
9. h
10. t
168
1. J
π
2. J
3. a
J
Y.
v.
5. 0
6. 0
7. h

quanto, & cap. ult. extr. de translat. prælator. cap. i. extr. ut ecclesiastica benefic. cap. fundamenta, extr. de elect. in 6to. cap. i. ad apostolica, extr. de rejudic. in 6to. cap. i. extr. de homicid. in 6to. Petr. Albin. de pontif. potestat. S. divini numinis, num. 13. Petr. à Monte de primat. papæ, num. 7. Johan. Hieron. Alban. de potest. papæ part. i. per tot. Johan. à Capistr. de autor. pap. part. 3. secund. part. pr. num. 3. Catald. de Boncompagn. in trat. de potest. papæ, in præl. num. 14. nempe ut patrem se constituat Christo Salvatori, ac divinæ majestatis faciat participem, Petr. à Monte, & Catald de Boncompagn. dict. loc. † Sed priusquam hoc nobis persuadeat, personam suam legitimare, & speciale mandatum exhibere necesse habet: nec enim Vicario fides habetur priusquam ostenderit mandatum, quantâvis etiam dignitate præcellat, l. i. C. de mandat. princip. Bald. in l. aliquando. ff. de offic. procons. Gerlac. Buxdorff. in dissert. ad Aur. bull. concl. 71. Rutg. Ruland. de commiss. part. i. lib. 3. cap. 2. num. 14. & seqq. Quod cum hæcenus factum haud fuerit, falsò gloriatur de hoc titulo Pontifex,

X.

30. Et nonne † Vicarius Petri salutatur ab Imperatore Ludovico, in cap. Ego Ludovicus. distinct. 63. quando ait: Ego Imperator statuo & concedo per hoc pactum confirmationis nostræ tibi, Beato Petro Principi Apostolorum. & per te Vicario tuo, Domino Paschali, summo Pontifici & c. quem titulum agnovit & probavit † Nicolaus Papa in Epistolâ ad Michaëlem Imperatorem hæc verbis: Non quales Sacerdotes Domini sunt, sed quid de Domino loquantur, est vobis magnoperè providendum: nec in Vicariis Beati Petri Apostoli est vobis attendendum, & c. in can. non quales i. quest. 1. & Gregorius lib. 6. Epist. 31. in verb. Atque promitto tibi & per te Sancto Petro Apostolorum Principi, atq. ejus Vicario, beatissimo Gregorio & successoribus ipsius, c. quoties. i. quest. 7. Vicarius † verò Vicarium constituere haud valet, ut expressè idem sancivit Pontifex in cap. clericos, extr. de offic. vicar. Rebuff. in pract. canonica. in verb. Forma Vicariatus, num. 73. Bald. in margarita Innocentii, in verb. Vicarius. Immo la in Clement. i. num. 19. & 22. de offic. Vicarij. Ex quo ergo Papa Petrum Christi Vicarium asserit, c. ita dominus. distinct. 19. c. in novo, distinct. 21. non potest ipsemet sibi hunc titulum arrogare.

Titulis hifce oblectantur Pontifices, † perinde ut pueri cre-
 pundis, ambitioni pariter & vanitatibus multum dediti. Quos
 omnes si arte chymicâ ad quintam essentiam redigere velis, vercor
 ne in fumum abeant, spumâ antichristianismi in fundo testæ reli-
 ctâ, ex quâ tandem per medium distillationis producitur titulus
 Antichristi. Hunc † equidem non absque crimine læsæ majesta-
 tis attribui Papæ, clamitant pleno ore pontificii; Reosque non so-
 lum Vulcano litandos, sed etiam bona ipsorum sine sententiâ pri-
 vativâ in publicum redigenda, auribus Imp. insuffrant; Mart.
 Benckend. *ad l. 2. ff. de Reg. jur. pag. 812.* Quorum sunt † hodie an-
 tesignani Jcti Dillingenses in compos. pac. cap. 12. quæst. 83. qui
 Theologos Lutheranos ob assertum Papæ antichristianismum ceu
 criminis læsæ majestatis Reos, potestate Imperatoriâ coerceri,
 publicis edictis ac proscriptionibus profligari & capitali supplicio
 puniri expetunt, *dict. quæst. 83. §. 159. 161. 162, & 163.* Sed nimis †
 præcipitanter agunt; sententiamque ferunt rigorosam parte ad-
 versâ nondum auditâ, pro more scilicet Jesuitarum, qui in scholâ
 sua disputare norunt per syllogismos ex igne aquâ & laqueo con-
 fectos, qui fortius quam qui primæ dicuntur figuræ, concludunt,
 & ubi mors necessariò ingreditur conclusionem, ut loquitur Ge-
 org. Frider. Limp, Baro apud Frider. Achill. *in consultat. de princip.*
inter prov. Europ. in Orat. contra Hispan. Non ergo † in hæc sen-
 tentiâ acquiescendum, nec ipsorum deciso, veluti ex Apollinari
 Tripode dicto sine ulteriori indagine & sub pœna silentii creden-
 dum; quin potius ineptè, impiè ac minus juridicè criminis læsæ
 majestatis insimulari Theologos Lutheranos ex asserto Romani
 Pontificis Antichristianismo, probatum dabimus. In † quo ne con-
 fusè & sine ordine procedamus, formabimus (1.) certum contro-
 versæ hujus statum, (2.) Proferemus fundamenta pro impugna-
 da Dillingensium assertione. (3.) Eorundem rationes refellemus.
 (4.) Dogma de Papa Antichristo pacificationi Religiosæ inclu-
 sum. (5.) Actandem Imperatorem Sedis Romanæ & Ecclesiæ De-
 fensorem hoc dogmate nequaquam offendi, demonstrabimus;
 Quinque hifce capitibus auxiliante Jesu Christo vero capite Ec-
 clesiæ, controversiam hancce determinantes.

CAP. I.

Quisnam controversiæ hujus status?

XII.

1. Iniquè & contra juris Regulas, formamque processus agunt Jcti Dillingenses, quod ante veram controversiæ determinationem, Cæsareæ Majestati, toti que Imperio persuadere velint, in causâ prætensi criminis læsæ majestatis ex asserto Papæ antichristianismo, citra ulteriorem causæ cognitionem, adversus Lutheranos ceu criminis hujus Reos ab executione procedendum esse;
2. Ita namque † scribunt in composit. pacis cap. ii. quæst. 83. §. 159. pag. 633. *Siquidem hæ ipsæ notoria calumnie sunt, & læsæ majestatis crimina adversus Apostolicam sedem, Cæsarem & Principes catholicos, à quibus Lutheranos predicantes coercendos esse.* Item §. 161, pag. 635. *Quia non censetur id pertinere ad fidem aliquam controversiam, quæ in concilio Episcoporum definienda; sed notoria calumnia, quæ absq; ulla indagine, per Imperatoriam potestatem mox coercenda esset.* Rufus §. 162. pag. 633. *Allorum insaniam præstaret publicis edictis ac proscriptionibus coercere.* §. 163. pag. 636. *Nos in † hæc sententiâ sumus non libris aut scriptis, sed justitiæ ac publicæ potestatis autoritate proscribenda esse.* it. §. 638. *Apparet, quod predicantes, qui talia scribunt & publicè edunt, eò vesania devenerunt, ut in Sacro Romano Imperio tolerandi non sint.* §. 641. *Tales injurias blasphemias & blasphemias injurias nobilissimo Cæsaris supremi Advocati Ecclesiæ officio coerceri postulant catholici: ac tandem pag. 635. † Scire debent predicantes, scripta sua in lucem publicam edita de Papa Romano Antichristo, aliud non esse, quàm famosos & contumeliosos libellos sparsos adversus duas supremas potestates, Romanum Pontificem ac Cæsarem, imò adversus omnes Electores, Principes & cujuscunq; ordinis catholicos, cujusmodi scripta, qui imprimunt, edunt vendunt, retinent ac inventa non lacerant, capitali pœnâ plelendi essent, &c.* Nolunt † sanè Dillingenses inculpationis suæ rationes reddere, nec crimen læsæ majestatis probare; sed omnibus eò intendunt viribus, ut pœnam luant Rei criminis nondum confessi nec convicti. An igitur forsan processum capitalem † nequaquam ab executione esse inchoandum? nec quemquam condemnandum priusquam de crimine

con-

convictus vel sponte confessus fuerit? *c. i. c. primates, 2. quest. i. b. qui sententiam, C. de pœn. Hippol. de Marfil. in pract. crimin. §. secunda questio, num. 1.* Anton. Gomez. *tom. 3. var. resolut. cap. 12. n. 3.* Brun. à Sole *in consil. crimin. num. 202.* Gandin. *in tit. de pres. & indic. indub. num. 2.* Num inficii, † nemini Reorum defensionem esse denegandam, quippe quæ in jure naturali fundata, ne bestiis quidem, ne dum homini, imo nec diabolo auferri debet, *l. ut vim. 3. ubi Jason. num. 17. l. 1. §. cum arietes. ff. si quadr. pauper. fecisse dicat. l. scientiam 45. §. qui cum aliter. ff. ad leg. Aquil. l. 1. ubi Bald. n. 18. C. unde vi. Hippol. de Marfil. in l. 18. §. cognitionem n. 47. ff. de quest. Capoll. consil. crimin. 44. num. 4. & consil. 66. num. 3.* An etiam ignotum ipsis, † in causis capitalibus contra Reum negantem non esse pœnam decernendam, si non criminis probatio luce meridianâ clarior præcesserit? *l. absentem ff. de pœn. l. ult. C. de probat. Jul. Clar. lib. 5. sentent. §. ult. quest. 63. num. 9. & seqq. Joach. Mynsing. cent. 5. observat. 33. Andr. Gail. lib. 1. observat. 108. num. 13.* Neutrum certè de JCtis est præsumendum.

XIII.

Ajunt equidem, † crimen hoc esse notorium in suprâ allegato §. 161. pag. 635. vers. *sed notoria calumnia, quæ absq. ullâ indagine per Imperatoriam potestatem mox cœercenda esset.* Quo in casu ordo juris non servatur, *cap. pervenit, extr. de jurejur. Jul. Clar. in pract. quest. 9. in pr. Conrad. in pract. tit. de not. crim. num. 1. Foller. in pract. crim. verb. item quod commisit crimen notorium. num. 1. Prosp. Farin. in prax. crimin. lib. 1. tit. 3. quest. 21. num. 60.* Anton. Gomez. *in tit. de delict. cap. 1. num. 42.* † neque in notoriis expedit cognoscere, vel sententiam proferre, sed exsequi vel punire, *c. de manifesta & c. manifesta. 2. quest. 1. Dec. consil. 544. num. 6.* Andr. Gail. *lib. 1. observat. 39. num. 3.* præsertim, si pœna tendat ad vindictam Reipublicæ, vel quando ratione officii publici quis patiatu injuriam, Rol. à Vall. *vol. 2. consil. 48.* veluti hoc declarat Gail. exemplo injuriæ judici factæ, quam ipsemet vindicare potest, *dict. observat. 39. num. 4.* Sed fraudulenter † contra suæ conscientiæ dictamen, & notoriam veritatem, Dillingani crimen hoc notorium proclamant: Cum de jure id verè notorium dicatur, quod ex actis & probatione testium resultat, *cap. cum olim. extr. de VS. cap. cum olim. §. gni-*

193

7.

8.

9.

10.

11.

168
 9. h
 10. v
 168
 1. J
 T
 2. J
 3. J
 J
 v
 5. o
 6. o
 7. h

gnificavit, & cap. significavit. extr. de testib. l. ult. C. de probat. Jacob Menoch. de recuper. possess. Remed. 15. num. 265. Aym. Cravett. consil. 121. num. 2. & 3. Farin. dict. quest. 21. num. 14. & 22. ubi plures ad-

- 12. ducit autoritates, & ampliationibus hoc bene firmat. Nec ꝑcon-
- cesserimus, in notoriis ita tumultuariè & celeriter procedendum esse, ut nec Reus audiri, nec defensionibus suis admitti debeat, quod si fieret, proecessus procul dubio nullus erit, c. primates, c. noturum, c. primo semper. 2. quest. 1. Hyppol. de Marsil. in Rubr. ff. ad leg. Corn. de fals. num. 49 & seqq. Rol. à Valle. vol. 3. consil. 53. num. 34 & seqq. † Et si omninò in notoriis absque ullo juris ordine & lo-
- 13. leannibus ad dictamen & executionem pœnæ properandum esset, ut quidam autumant, ex c. manifesta. c. que Lotharius Rex. c. de manifesta. 2. quest. 1. Angel. Aretin. de malefic. verb. etiam per modum notorii. Marsil. in pract. §. examinanda. num. 5. & seqq. Gram. decis. 33. num. 50. & seqq. de solo tamen notorio facti id foret accipiendum
- 14. non de † notorio juris, quando dubitatur an factum commissum pro crimine haberi debeat, veluti hoc explicat Clar. in pract. quest. 3. n. 5. ut verè dixerit Conrad. notorium propriè & strictè sumendum illud esse, quod est notorium facti; quod autem juris est, improprie esse notorium, in pract. dict. tit. de not. crim. n. 8. post. Anton. de Butr. in pract. de notor. art. 2. n. 31.

XIV.

- 15. Caveat ergo judex † ne asserat delictum notorium, cum not sit, multa enim dicuntur notoria, quæ non sunt, inquit Iul. Clar. dict. quest. 9. num. 5. circa fin. Caveant hinc etiam Icti Dillingenses, ne crimen læsæ majestatis per assertionem Pontificis antichristiani, commissum, dicant notorium, cum † jam sub judice lis sit, an assertio hæc crimen læsæ majestatis inferat? Quod equidem Dillingani affirmant, nos verò constanter negamus, & quam sit inistère, falsò ac calumniosè hoc nostratibus imputetur, ad oculum demonstrabimus. Ne verò confusè id fiat, nec verus controversæ status in dubio ac incerto relinquatur, monitum velimus
- 16. Primò: Nos saltem Theologorum Lutheranorum partes jam agere, eorumque defensionem suscipere. Non equidem inficiamus haut solos theologos, verùm alios etiam intelligentes ac Religionis amantes homines in nostris Ecclesiis Papam credere Antichristum, adeoque & illos hac calumniâ notari & criminis læsæ majestatis
- 17.

statis falso insimulari. Attamen cum Dillingenses omnem culpam in solos prædicantes (quo nomine ¶ Theologos Lutheranos contempnim notatos volunt, quos tamen hoc ipso præter intentionem suam, officio Christi & Apostolorum summoque honore inviti dignantur) transferant, eosque solos ceu Reos læsæ majestatis acculent, dict. quæst. 83. §. 150. pag. 625. ibi: *Rectè etiam Catholici quidam Theologis Lutheranis prædicantibus objecerunt, esse hoc læsæ majestatis crimen, si Papam Antichristum appellent, &c.* Et postea pag 626. Atqui id agunt Prædicantes Lutherani, quando sedem Apostolicam Romanam Antichristi esse volunt, & impium ac sacrilegum juramentum, quo Romanus Imperator, Electores, aliique Principes Ecclesiastici se Pontifici & sedi Romanae obstringunt. §. 149. pag. 623. ibi: *Si Lutherani prædicantes Papam Antichristum esse contendunt.* Et §. 159. pag. 633. in Rubr. *Quibus rationibus Lutherani Prædicantes ostendere contentur, non esse injuriam æstimandam, si ipsi Papam Antichristum vocent, ac passim in dict. quæst. 83: utriusque & hilce ¶ in terminis acquiescimus, nostraque tela ultra offensionem haud dirigemus, ne iniqui censors videamur & defensio nostra excedat offensionem ¶ contra naturam correlativorum, quorum in omnibus eadem debet esse forma, lex & ratio, Ripa in l. si plagii. 123. n. 11. ff. de verb. obligat. Alexand. lib. 5. consil. 431. n. 2. Nicol. Boët. decis. 48. num. 3.*

XV.

Secundò: non parum confundunt Jcti Dillingenses delictum injuriarum cum crimine læsæ majestatis. Mox enim Theologos Lutheranos ex asserto Pontificis Antichristianismo, injuriarum accusant, & quidem majori ex parte eò tendunt, quò ipsos hoc nomine convincere queant, prout manifestum reddit initium ac titulus quæstionis 83. §. 118. pag. 601. ibi: *Estne injuria & contumelia insignis adversus Apostolicam Romanam sedem, redundans in ipsum Romanum Imperatorem, & ordines Imperii catholicos, quando prædicantes Lutherani Papam Antichristum esse clamitant, & §. 119. in eadem pag. Lutherani prædicantes editis libris demonstrare conantur, nullam hanc injuriam esse. Nec non decisio quæstionis §. 149. pag. 623. ibi: Ad quæstionem initio propositam respondemus, esse haud dubie insignem injuriam & contumeliam adversus Apostolicam Romanam*

18. 194

19.

20.

21.

- nam sedem; qua redundet in Romanum Imperatorem & Ordines Imperii catholicos, si Lutherani predicantes Papam Antichristum esse contendant, &c. Mox t̄verò Dillingenses ex eodem fundamento Lutheranos læsæ Majestatis Reos proclamant, in §. 150. pag. 625. verb: *Reclè etiam catholici quidam Theologi Lutheranis Prædicantibus objecerunt, esse hoc læsæ majestatis crimen, si Papam Antichristum appellant. Et pag. 626. in verb. Negari tamen non potest, longè gravius & magis indubitatum esse læsæ majestatis atq; Rebellionis crimen, &c.*
23. Mox t̄ utramque conjungunt accusationem §. 165. pag. 640. ibi: *Sed petimus judicialiter declarari, esse hanc notoriam & insignem injuriam ac læsæ majestatis crimen, à prædicantibus illis per libros editos commissum.*
24. Ita scilicet confuse agunt, ac si unum & idem esset crimen injuriarum & læsæ majestatis, quæ t̄ duo tamen toto cælo ab invicem distant, ut notum est etiam tyronibus juris, & saltem ex pœnis diversis horum delictorum perspectissimum; Non solum enim in crimine Majestatis Reus vitâ, t̄ sed etiam bonis periclitatur, quæ confiscationi sunt obnoxia l. 5. C. ad leg. Jul. Majest. l. ult. ff. eod. l. 5. l. 6. l. 7. & l. ult. C. eod. tit. l. 1. C. de bon. libertor. Aur. Bull. Caroli IV. Imp. tit. 24. Ordin. Crimin. Caroli V. Imp. art. 218. quin & liberos t̄ infamia paterna comitatur, dict. l. 5. Injuriarum verò pœna duntaxat est arbitraria, nec facile cuiquam t̄ ob injurias etiam atrocissimas supplicium mortis irrogandum, diximus post Dan. Moller. ad Const. Elect. 43. num. 2. in practica criminali, part. 2. quest. 94. num. 48. Quò ergo hanc evitemus confusionem, maneamus in terminis læsæ majestatis, seposito jam delicto injuriarum,
26. quamvis nec t̄ hoc Lutheranis ullo jure imputari queat, prout jamdudum edocuit & clarissimum fecit D. Nicolaus Hunnius, in tractatu, cujus inscriptio est: *Necessaria depulso duarum gravissimarum accusationum, quibus Jesuitæ Augustanæ Confessionis Ecclesias calumniosè onerare non erubescunt, I. ac si Papam dicendo Antichristum, Romanum Imperium, Cæsaream Majestatem cæterosq; status catholicos injuriâ afficerent. II. Solemnem Religionis pacificationem violarent, in lucem edita à D. Wilhelmo Lytero, & in tractatu apologetico sub titulo: Innocentia Lutheranorum, in puncto injuriarum ex asserto Romani Pontificis Antichristianismo, in Romanum Imperium, Imperatorem ac Status catholicos redundantium, nec non violata*

lata pacificationis Religiosa, contra Jctos Dillingenses & Jesuitam
Adamum Tannerum Anno 1631. edita, quo lectorem remittimus,
nec enim ipsius tradita & argumenta hic repetere placet, nec faci-
bus Solem adjuvare, quod supervacui impendii & laboris esse,
Anacletus Pontifex scripsit in c. si omnia. 6. quest. 1.

XVI.

Tertio: Distinctæ porro † sunt quæstiones nequaquam con-
fundendæ: An Pontifex Romanus sit Antichristus? Et an pro-
nunciatum de Papa antichristo, inferat crimen læsæ majestatis?
Prior est theologica, & fidem non quidem salvificam sed histori-
cam concernit, atque ex sacro Codice decidenda: Posterior verò
Juridica, ex legibus, & fundamentis juris definienda. Ne ergo †
falces nostram in alienam messem mittamus, nec mixturam cau-
semur theologico-juridicam, sepositâ priori, ratione instituti no-
stri in solâ posteriore subsistimus, committentes illam theologis,
qui de hac fusè scripserunt: Et † quidem B. Lutherus post Hus-
sum, Papam primò salutavit Antichristum; Postea ex ungue Leo-
nem cognoscens, magnum dixit Antichristum Anno 1520. in lib.
vom Pabstthumb zu Rom/ tom. 1. germ. Jenenf. fol. 178. cujus assertio-
nis veritatem multis probatam dederunt Theologi Lutherani,
Georgius Nigrinus, Ægidius Hunnius, Heilbrunnerus, Mylius,
Zæmannus, Thummius, D. Hoë, & Calviniani Dannæus, Lub-
bertus, Wittackerus, Junius, aliique complures, † & tandem
Theologi Saxonici in vindictis pupilla Evang. cap. 96. Ob es der hel-
ligen Schriftt geneß sey/ wann der Pabst zu Rom der Antichrist ge-
nennet wird. Et suppeditat Augustana Confessio notas aliquot
Antichristi, quæ † si Papæ adaptentur, cuius obviam erit conse-
quentia infallibilis, quam Scholæ Theologorum relinquimus.

XVII.

Insignem tamen † circa notas antichristi impudentiam Jctos
Dillingensium silentio hic præterire nolumus, dum contra
propriam conscientiam & ipsissimam veritatem scribere haut eru-
bescunt, dogmata quædam de Romani Pontificis potestate, cum
mendacii ac falsationis crimine à Lutheranis proferri, & catholi-
cis autoribus imputari, quæ tamen apud Romanæ fidei Doctores
sunt inaudita, eaque passim referri ajunt in scripto, cujus titulus
est:

195

29.

30.

31.

32.

33.

C

est:

168
 9. 10
 10. 11
 168
 1. 12
 11
 2. 2
 3. 2
 4. 1
 5. 0
 6. 0
 7. 11

est: Staatliche Ausführung der Ursachen/warumb die Chur. und
 Fürsten/ auch andere Stände der Augspurgischen Confession/ des
 Pabsts Pii IV. außgeschriben vermeinet concilium, so er gegen
 Trident angesetzt/ nicht besuchen könten. Quam ¶ vere hoc dix-
 erint Dillingani paucis videbimus, Falsum esse, inquit, pronun-
 ciatum & a nullo Doctorum catholicorum assertum *in quest. 38. §.*
145. pag. 619. quod Papa immutat rerum naturam, substantialia
 unius rei applicando alii. Der Pabst vermag die Creaturen zu en-
 dern/ und eine substantz und Wesen mit dem andern appliciren und
 vereinigen. Audiant, ¶ quæso, Dillingenses verba Petri Albiniani
 Tretii *in tractatu*, quem aureum appellat, *de Pontificiâ potestate*,
scripto ad Clementem VII. Pontificem. §. Divini numinis. num. 16. ibi:
 Unde dicitur (scilicet Papa) Ecclesie arbitrium *l. in fin. C. de summo.*
Trinit. & fid. cathol. & ideo etiam immutat substantialia unius rei,
 applicando alii. Et paulo post: Item de injustitia potest facere
 justitiam, corrigendo jura & illa immutando, *c. ut debitus. de ap-*
pellat. c. non debet. de cons. & affinit. & plenitudinem obtinet pote-
statis, c. decreto. 2. q. 1. Audiant ¶ quoque verba Cataldini de Bon-
 compagnis, in scripto *de potestate Papa ad inclitam Civitatem Ferr-*
aria de anno 1488. §. nec mirum. num. 81. ibi: ipse solus potest, fa-
 cere de aliquo aliud. Falso quoque catholicis imputari a jure, *dist.*
pag. 619. pronunciatum: Quod Papa possit aliquid de nihilo face-
 re, der Pabst kan aus nichts etwas machen: adduntque, testes sunt
 omnes catholici, talia inaudita esse apud Romanæ orthodoxæ si-
 dei Doctores; Vel citent auctorem, librum, caput, in quo hæc & si-
 milia, quæ per imposturam afferunt, legi possunt, ¶ Postulato huc
 ut occurram, cito & allego prædictos autores catholicos, nempe
 Petrum Albinianum Tretium, *dist. tract. aur. de pontificiâ potestate.*
§. divini numinis. num. 16. ibi: Et de nullo potest facere aliquid &c.
 Et Cataldin. de Boncompagnis *dist. §. nec mirum, num. 81. in verbis.*
 ipse enim solus (Papa) potest de nihilo aliquid facere &c. ¶ Idem
 judicant Dillingenses de pronunciato: Quod Papa sit omnia &
 super omnia: Et rursus *pag. 620.* Quod Papa possit omnia, quæ
 Deus facit. Ast si dubitent aut nesciant, num catholici unquam id
 statuerint, ¶ aures prabeant scripto dicti Petri Albiniani Tretii
in loco allegato. num. 14. ibi: In omnibus & per omnia potest Papa dis-
 cete

196
ere & facere quicquid placet, auferendo jus suum, cui voluerit,
quia nemo est, qui ei dicere possit: Cur ita facis? & num. 15. Nam
apud eum est pro ratione voluntas; It. non habet superiorem: Et
ipse est super omnes. Rursus num. 11. Ideo benè dici potest de jure
Papam penè omnia posse, quæ Deus potest, excepto peccato. Obji-
ciunt porro † Dillingani, dixerunt falsò catholicis imputatum:
Quod Papa sit Deus. Sed legant quæso Ludo. Bolo. in addit. ad Ca-
r. ald. de Boncompagn. num. 2 ibi: Papa dicitur stupor mundi, quia
nec Deus est nec homo, sed est utrumque. Johan. à Capistrano
de auctoritate Papæ & concilii. part. 3. secund. part. princ. num. 1. Papa
est Deus in terris & c. num. 3. Papæ igitur tanquam Christo secta-
tur omne genu, & num. 6. ipse Sponsus Ecclesiæ dicitur. Johan.
Hieron. Alban. Cardinal. in tract. de potestate Papæ. in præfat. num.
22. ibi: Papa canonicè electus est Deus in terris. Et part. prim. num.
169. verb. Quid ergo dicent illi, qui Papam, qui Christus domini
est, deponi posse perhibent. Quò † & facit, quod Papa à catholicis
ponatur fidei fundamentum, ut videre est ex verbis modo allegati
Johan. Hieron. Alban. part. 3. num. 71. Hunc Principem Episcopo-
rum (Papam) maximi Viri ita venerati sunt, ut Hieronymus ille
unus omnium doctissimus pariter & sanctissimus, fidem apud il-
lum suam professus, scriptum relinquere non erubuerit: Hæc est
fides mea, Papæ beatissime, in quâ si quid erro, cupio abs te emen-
dari. Et postea: Papam Ambrosius fidei firmamentum appellare
non dubitavit. Pergunt † Dillingenses & falsò catholicis impu-
tari conqueuntur pronunciatum: Quod Sacrilegii instarsit, dis-
putare de factò Papæ, cujus facinora excusantur: & quod omnia
possit Papa, modò contra fidem non sentiat: Sed legant verba †
sepius allegati autoris Catald. de Boncompagn. in tr. de potest. pap.
S. nec mirum. ibi: Nec licet de Papâ alicui disputare; ipse est qui su-
periorem non habet; Facta Papæ excusantur, etiamsi videantur
injusta, & licet Papa faciat, quod nobis videatur injustum, ni-
hilominus est justum. Nec † non Petr. Albin. dist. §. divini numi-
vis, num. 2 ibi: Etenim Papæ semper est obediendum in spirituali-
bus, & his, quæ ad animam pertinent & spectant, nisi fiant contra
fidem & num. 5. Quod si Papa præcepit aliquid injustum, cum
non habeat superiorem, coram quo agi possit, illi obediendum
est

40.

41.

42.

43.

44.

168
9. h
10. v
168
1. J
π
2. J
3. a
o
y. -
v.
5. o
6. o
7. h

est in spiritualibus, quia nemini licet de ejus factis judicare. *It. n. 29.* Dubitans de potestate Papæ, dubitat de fide catholica & tanquam sacrilegus est censendus, & instar sacrilegii est disputare de potestate Papæ. Etsi dum ꝑ quoque contra catholicos asserunt Dillingenses illud, quod contra Epistolas Apostoli posuit Papa statuere. Verum licet Ruinus forsitan non simpliciter id dixerit, attamen quoniam Johan. à Capistr. hoc senserit & docuerit, inficiari nequeunt, ꝑ verba ejus bene pependentes; Bene (*inquit*) potest Papa dispensare, etiam contra auctoritatem Apostoli, quia Papa major est Apostolo, sicut Petrus fuit majoris auctoritatis, quam Paulus, unde Papa est in loco Petri, & sic major Paulo. Unde si par in parem non habet imperium, multo minus habet imperium minor in majorem. Papa namque est Vicarius Jesu Christi, & non Paulus. Et ꝑ est valde mirabile, quod Glossæ & sequaces *in cap. super eo. de bigamia*, dicant, quod Episcopi possint dispensare cum bigamis, & Papa non possit plus quam alii minores Episcopi, cum ipse habeat plenitudinem potestatis, ceteri verò partem sollicitudinis, & sic tenendum est, quod Papa possit dispensare cum bigamo, (*addantur verba finalia. num. 10.*) non obstante auctoritate Apostoli, dicentis unius uxoris Virum.

XII X.

48. Perspicuum hinc est, ꝑ quantum honorem, quantumque reverentiam Papæ exhibeant catholici, ut causam de falsâ insimulatione conquirerendi non habeant Dillingenses: Plura quidem adduci hanc in rem possent, sed nostri non est instituti; Summatim saltem ꝑ ut Papicolarum dementia innotescat, adducere lubet encomium Papæ decantatum à Catald. de Boncompagn. hisce verbis: *Papa non puri hominis, sed Dei vivi vices gerit in terris, & totius mundi appellatur Dominus. Est Sacerdos maximus, summus Patriarchæ, Heres Apostolorum, primatu Abel, gubernatu Noe, Patriarchæ Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moses, judicatu Samuel, potestate Petrus, unctiōne Christus ipse est, ut Bernhardi utar eloquio, diligentium Pater summus & particeps omnium timentium eum, Christianorum dux & ordinator, Omnium Pastorum Magister sapientum, oppressorum refugium, Advocatus pauperum, Misericors pater, Cæcorum oculus, Matorum lingua, Baculus senum.*

Ma:

Malorum metus, Bonorum gloria, Potentum Virga, Tyrannorum malus, Regum Dominus, Moderator Legum, Sol terræ, orbis lumen, Vicarius Christi, successor Petri, & mundi arbiter, Dominus & Magister. Hactenus Catald. Boncompagn. in tract. de potestate Pape, §. Proinde loquar. num. 14. Nil ꝑ profectò in hoc encomiò omisium quàm conclusio, in mente retenta, quæ procul dubio ex Papâ facit Deum.

XIX.

Quartò: Ante omnia ꝑ denique dispiciendum, quo respectu crimen læsæ majestatis imputetur Lutheranis Papam antichristum profitentibus: Quem duplicem ponunt Jcti Dillingenses, nempe vel ratione Pontificis, vel Imperatoris: De priori ita loquuntur in §. 150. pag. 615 & 626. *Rescè Catholicis Lutheranis prædicantibus objecerunt, esse hoc læsæ majestatis crimen, si Papam Antichristum appellent. Est enim Bartoli & omnium Doctorum sententia in Extravag. Qui sint rebelles; & videre licet apud Pross. Farinac, quod Papa supra alios Principes majestatem habet, & leges loquentes in crimine læsæ majestatis, trahantur ad Papam atq; ad Cardinales, si anquam qui latere ejus proxime conjuncti sunt, &c.* De ꝑ posteriori verò dicit §. 150. pag. 629. hæc verbis: *Præterea crimen læsæ majestatis censeri debet, quatenus contra Imperatorem Romanum ejusq; latere adherentes Electores ac Principes catholicos committitur. Nam maxime id crimen læsæ majestatis censetur, ubi contra Romanorum Imperatores vel Reges aliquid, quod dictum tangat, asseratur.* Hactenus Dillingenses. Existimant ergò ꝑ dogmatis hujus professione utroque respectu committi læsæ majestatis crimen, tam contra Papam quàm Imperatorem. Non utique mihi persuaderi patiar, seriò prius ꝑ à Dillingensibus, vel quovis Jesuitâ, aliove catholico asseri, postquam ex omnium confessione certissimum, Papam à Lutheranis Ecclesiæ caput nequaquam agnosci, nec Superioritatem ejus temporalem in alios Reges, Principes ac populum universi orbis ullibi fundatâ, probari posse, Defens. pacis ad Imp. Ludov. part. 2. c. 3. & 4. Audi. Papat. Roman. anonym. cap. 9. Wolff. lection. memorab. cent. 16. Frid. Hortled. de caus. belli germ. lib. 1. cap. 47. ex quo fundamentum & ratio ꝑ hujus delicti formalis, quæ in subjectione consistit, ultrò corrui; nec enim quisquis alius, qui subditus non est,

50.

51.

52.

53.

54.

55.

crimen majestatis committit, cap. pastoralis, §. rursus, ubi Gloss. ex
de sentent. & re judic. Nicol. Boer. in tract. de sedic. cap. 6. num. 2. Et
Ludov. Carer. in pract. crimin. tract. appellat. in criminalibus. cas. 11. n.
21. pag. 25. Jacob. Menoch. consil. 99. num. 16. Et 17. Jul. Clar. lib. 5. sen
rent. §. lese majestatis crimen. num. 6. Et 7. Non itaque in refellendâ
Dillingensium inculpatione hunc respectum attendimus.

XX.

56. In genere verò si quæverit aliquis ꝑ num etiam contra Pon-
 tificem Romanum crimen majestatis committatur? Non simpli-
 citer negative respondendum existimaverim: quamvis enim In-
 terpp. ꝑ pleriq; ex parte Luthoranorum, Pontifico Majestatem sum-
 mis vitibus detractum eant, veluti Marquardus Freherus in *comm.*
ad donat. Constantini M. Imper. & in comment. ad donat. Otton. III.
Imp. Matth. Bortz. us in typo jurispr. publ. cap. 3. conclus. 10. tit. 6. Bernh.
Zieritz in tract. de Princip. inter se prærogat. Rumelin. ad Aur. Bull.
part. 3. diss. 2. 1b. 12. Anton. Benbeilon in suscitab. Princip. seu de pac.
Relig. part. 1. cap. 16. fol. 264. Johan. Zabel. in disput. Anti Bodin. consil.
8. lit. h. Elias Rhevsald. ad leg. jul. majest. vol. 4. disput. Basiliens. disp.
 58. 6. 1b. 16. ex hoc unico fundamento, ꝑ quod Regimen politicum
 non conveniat Papæ, siquidem Christus, cujus Vicarium se jactat
 Papa, omnem jurisdictionem politicam abs se abdicasse legitur
Matth. 20. v. 25. Luc. 12. v. 22. Joban. 6. v. 15. & cap. 18. v. 36. quod & Apo-
stoli, Præceptoris sui vestigis insistentes fecerunt, Joban. 20. vers. 2.
Matth. 10. v. 20. & cap. 28. in fin. 1. Petr. 3. v. 1. & 3. Steterunt judicandi,
 non sederunt judicantes, Marfil. Patav. in *defens. pac. part. 2. cap. 5.*
pag. 134. Henr. Eckard. de ordin. Ecclesiæ. & polit. part. 1. cap. 6. quæst.
 7. quin potius ipsemet Christus Apostoli & ipsorum Successores
 sub Principum seculi coactivâ jurisdictione vixerunt, eosque sic
 vivere docuerunt, usque ad tempora Constantini I. Roman. Im-
 perat. Marfil. Patavin. *dis. part. 2. cap. 17. Georg. Sigismund. Seld.*
 59. *Hoheit. Attamen ꝑ si dicendum quid res ess. vel confunditur pot-*
 testas Ecclesiastica cum regimine Politico, vel omnis magistratus
 secularis respectu, Papæ admittitur, cum tamen hic non tantum sic
 60. spiritualis Pontifex, ꝑ sed etiam Princeps potentissimus in S. Petri
 patrimonio, ita ut licet in spiritualibus non agnoscaturo pro Ec-
 clestæ

eleſiæ Monarcha, in temporalibus tamen Maieſtas ei nequaquam
 denegari debeat, niſi & Electoribus Eccleſiaſticis, & cæteris in Im-
 perio Archiepiſcopis & Prælatiſ ſuam poteſtatem imminutum ire
 velimus, † hauri abnuente Auguſtinâ Confeſſione, in quâ civilis
 poteſtas ac dominatio ſummo Pontifici & Epicoſcopis non ſimplici-
 ter denegatur, modo ea cum Eccleſiaſticâ non confundatur, *Art.*
ult. §. pen. Culi. & in artic. Schmalkaldenſ. in ſubſcript. Philippi. Dan.
Otto in diſcurſ. politic. de maieſt. Imp. cap. 2. §. 8. Melch. Goldaſt. in
Bohem. lib. 3. cap. 13. num. 2. pag. 354. Chriſt. Beſold. in diſſert. de Ma-
ieſt. cap. 2. in ſin. Ex quo verè dixeris, † eandem eſſe Papæ Romani,
 quoad civilem cultum conditionem, quam Cæſaris Germano-
 rum, Catholici Hiſpanorum, Chriſtianiſſimi Gallorum, Tzari
 Moſcorum, Chani Tartarorum, Sultani Turcarum, Sophi Perſa-
 rum, Præſtegiiani Æthiopum, ſimiliumque terrenorum Monar-
 charum, quibus honor civilis debetur, licet eorum Imperia non
 uſquequaque juſta ac legitima eſſe nobis videantur, Goldaſt. *diſt.*
cap. 13. † Quod ſi ita eſt, & crimen Maieſtatis adverſus Papam à
 ſubditis ſuis committi poſſe, nemo inſicias ibit, nam poſito fun-
 damento Maieſtatis, ipſum quoque effectum largiri, necelle eſt,
 Hieron. Gigas *in tract. de crim. la. ſ. maieſt. lib. 1. Rubr. qualiter & à qui-*
bus, num. 2. Dan. Otto diſt. cap. 2. num. 8. Goldaſt. diſt. loc. Modò af-
 fertio hæc intra jam dictos limites contineatur, nec extra ditiones
 & provincias Papæ extendatur, Dan. Otto *diſt. loc.*

61.
62.
63.

CAP. II.

Fundamenta pro innocentia Theologorum Luthe-
 ranorum & advertendo crimine Maieſtatis
 quanam?

XXI.

Conſiſtit ergo veriſſimus controverſiæ ſtatus in eo, an Theo-
 logi Lutherani in ſcriptis ſuis, ſuggeſtu vel Cathedrâ, Papam An-
 tichriſtum appellantes ac profitentes, adverſus Imperatorem Ro-
 manum committant crimen læſæ maieſtatis? Quod quidem ple-
 nis buccis affirmant *ſ. C. i. Dillingenſes*, ſed quam falſè, calumnioſè,
 petu-

64.

168
9. h
10. t
168
1. J
π
2. J
3. a
J
Y
v
5. o
6. o
7. h

801

2. petulanter ac minus juridicè id faciant, argumentis demonstratum dabimus. Primumque petimus, ex genuinâ hujus criminis naturâ ac qualitate, hunc ponentes Syllogismum:

Quicumque nihil molitur contra summam Imperatoris potestatem, is nec crimen Majestatis adversus Imperatorem committit.

Theologi Lutherani dogma de Papa Antichristo profutentes, contra summam Imperatoris potestatem nihil moluntur, Ergo.

3. Probationem majoris propositionis suppeditat ipsa vocabuli notatio, seu descriptio læsæ majestatis; † per definitionem siquidem nominis recognoscimus rerum quidditates, substantias, qualitates & accidentia, Nicol. Boër. *decis. ius. num. 8.* quia imposita sunt nomina ad cognitionem rerum, § *si quis in nomine. instit. de Legat.* unde dicuntur rerum notæ in *l. labeo. 7. §. 2. ff. de suppellect. legat.* Est autem † notatio duplex, tum Majestatis, tum læsionis ejusdem; ideoque nosse oportet, quid sit Majestas, seu, in quo consistat, & quomodo ea offendatur ac lædatur.

XXII.

5. Esti verò Majestas (à magnitudine † sic dicta, quam amplitudinem, magnitudinem, decus ac dignitatem rei cujusque vocat Cicerò in *partit. orat.* quem sequitur Glossa in *proem. Instit. verb. majestatem.* Duar. *ad L. Jul. Majest. cap. 1.* Herm Kirchner. *de Rep. disp. 2. th. 2. in pr.* Johan. Bodin. *de Republ. lib. 1. cap. 8. in pr.* Herman. Vulcei. in §. *publica autem 3. num. 3. Inst. de publ. judic.* & *lib. 1. jurispr. Roman. cap. 47. lit. a.* Perr. Gregor. Tholosan. in *syntagm. jur. univers. lib. 33. cap. 1. num. 2. & 3.*) diverso accipitur sensu, † ut vel autoritatem divinam, *l. 32. §. sacerdotio. ff. de arbitr. vel autoritatem Principis, populi aut Magistratus l. 1. §. 3. C. de caduc. tollend. l. pen. ff. de just. & jur. l. 33. ff. de jurejurand. l. 9. ff. de juris dict. vel † Principem ipsum in *l. 23. ff. de legat. 3. l. 34. C. de donat. vel etiam quandoque externam personæ gravitatem & splendorem denoter, Henning. Arnil. de majest. cap. 1. Tob. Paurmeist. de juris dict. Imper. Roman. lib. 1. cap. 4. Aramen † propriè loquendo, Majestas est summa potestas, quasi major potestas, Nestor Dionys. Novanensis *de verb. signif. lib. 1.***

Melch

Melch. Goldast, *lib. 3. Bohem. cap. 13. §. 3.* Est enim major, qui primus est, summus & supremus, juxta enallagen comparativi pro superlativo, Goldast, *de major. lib. 2. cap. 6. num. 4. & seqq.* Christoph. Besold, *in dissertat. de majest. cap. 1. num. 2.* quare per Majestatem ꝑ jus ipsum, quod in summâ consistit potestate, intelligi debet, ut sic verè ac propriè majestas dicatur ac definiatur ꝑ summa potestas, quæ nec tempori nec legibus est supposita, Beroaldus *in annot. in Sueton. Vespas. cap. 7.* Marcil. *in not. ad inst. in proem. fol. 5.* Clem. Timpler, *lib. 3. polit. cap. 1. quest. 1.* Bodin, *diff. cap. 8.* Dan. Otto *de majest. cap. 2. in pr.* Tob. Paurmeist. *de jurisdict. Imper. Roman. lib. 1. cap. 4. num. 22.* Christoph. Besold, *lib. 1. polit. cap. 2. §. 7.* Goldast, *diff. cap. 13. n. 3.* Henn. Arnif. *lib. 1. de majest. cap. 3. §. 6.* Offendere ꝑ autem ac lædere, in hoc crimine idem est quod moliri, prout benè explicant Gigas *in tract. de crim. les. majest. Rubr. quid sit.* Henr. Bocet. *de crim. les. majest. cap. 1. num. 50.* Elias Rhevvald *ad leg. Jul. majest. eb. 9. lit. e.* germanicè vocatur: *Weuterey anfangen*: uti apparet *ex tit. 24. Aur. Bull. von der Auffezung wider der Churfürsten Leib und Leben. c. 8.* So iemand mit Fürsten *in verb.* eine lästerliche bößhaffrige Weuterey anfängt/ oder zu solcher Weuterey sich mit Eyde verbindet, *junct. vers.* So sol derselbtige als der an der Majest. schuldig etc. *ut. §.* und zwar, *verb.* Solcher sürgenommenen Weuterey *ic. & §. ult. verb.* aus Ursachen der verdammlichen Weuterey, Quibus sic positis manifestum redditur, ꝑ crimen majestatis tum committi, quando quis contra summam potestatem Imperatoris & Imperii aliquid molitur, unde ipse vel status damnum patiatur. Cui porro consequens, nequaquam criminis hujus insimulandum esse eum, qui contra summam potestatem Imperatoris & Imperii nihil molitur; Eamq; descriptionem criminis probant exemplis Ulpian. *in l. 1. §. 2.* Marcianus *in l. 3.* Scævola *in l. 4.* Venulejus *in l. 6. ff. ad Leg. Jul. Majest. & Imp. Arcad. & Honor. in l. quis quis 5. C. eod. tit.* veluti si quis personam Imperatoris ipsam, vel ejusdem consiliarios offendere, necare & è medio tollere præsumat & molitur, *diff. l. 5. C. ad leg. Jul. majest.* ꝑ quod in specie dicitur perduellionis crimen, quo maximè potestas summa ac Regimen Imperii turbatur. lædatur & offenditur, Bocet. *diff. tract. de crim. les. majest. cap. 2. num. 9. & seqq.* Vel si quis ꝑ contra ipsum Imperii statum, &

D

Rem-

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

168
9. 11
10. 11
168
1. 2
II
2. 2
3. 2
0
Y. 1
v.
5. 0
6. 0
7. 11

201

Rempublicam quid committat, milites conducendo, hostibus se aggregando, pro magistratu se gerendo &c. ex quo Respublica ac summa Magistratus potestas labefactetur & evertatur, *dist. l. 1. l. 3. l. 4. ff. ad leg. Jul. majest. Bocer. dist. cap. 2. Just. Mejer. in Colleg. Argenrorat. ad lib. 48 ff. tit. 4. §. 2. & 3.*

XXIII.

16. Hacque criminis notatio ¶ haud obscure inferit, non modo contra ipsum Imperatorem, sed etiam contra Imperii Status id committi, quod de Electoribus ¶ specialiter provisum in *Aur. Bull. Caroli IV. Imp. dist. tit. 24. Von der Aufhebung wider der Churfürsten Leib und Leben* ¶ At idem obtinet in reliquis Imperii Statibus, Elias Rhevald *ad l. Jul. Majest. ib. §. lit. d.* Ex quo enim summa Imperii potestas Statibus Imperii est communicata, & in duos quasi semisses divisa, ¶ quorum unum Cæsar, alterum Ordines obtinent universi, ut probat series comitorum, in quibus si inter Cæsarem & Ordines, vel majorem eorum partem res coire nequeat, nihil actum judicatur, neque Imperator ex plenitudine Potestatis, neque Ordines invito illo quicquam statuere possunt, Melch. Goldast. *in Replicat. pro Imper. contra Grefser. cap. II. pag. 105.* Tob. Paurmeist. *de juridict. Imper. Roman. lib. 2. cap. 2. num. 20.* veluti ¶ apparet ex clausula illâ *Recessibus Imperii communissimâ*, quâ consensu & voluntate Procerum ac Statuum Imperii, omnia dicuntur peracta & decreta: *Wir einmütigen zeitigen Rath und Wissen/ auch zugeben und annehmen der Chur Fürsten/ Bischoflichen und Weltlichen/ Prelaten/ Grafen/ Freyen/ Herren und anderer*
21. *Stände des heiligen Römischen Reichs etc.* Atque hinc dicit ¶ *Imp. Maximilian. Wir haben uns mit des heiligen Reichs Ständen/ und sie mit uns / nachfolgender Articul und Meinung/ als ein Christlich Corpus und Versammlung/ gegen und mit einander veretniget/ verpflichtet und vertragen / in Recept. Colonienf. de anno 1521.*
22. non potest ¶ non hinc etiam labefactari summa potestas, adeoque ipsa majestas, si vel saltem unicum Imperii membrum, in confortium istius potestatis receptum, Princeps vel status offendatur ac lædatur; Quin & in ipsum Imperatorem hæc offensio redundat, ¶ cum sine injuriâ, dolore & damno capitis, nullum la datum membrum corporis humani. Equiparant scilicet Politici Imperium
23. ¶

rium Romanum corpori hominis: Illudque capite & membris
constare ajunt, ita ut Imperator Caput repræsentet, veluti sic ap-
pellatur in *Recess. Imper. de anno 1566. §.* Und nachdem denn auch ic.
circa fin. ibi: Wir dann als Römischer Keyser, und das Oberhaupt
im heiligen Römischen Reich. *Recess. Imp. de anno 1530. §.* Nachdem
aber *ibi:* Oberstes Haupt der Christenheit ic. ii. Caput naturale
Imperii, Handlung der Chur und Wahl des Großmächtigsten Kö-
nig Carls / ic. in der Churfürsten Schreiben an den erwählten Kö-
nig / *apud Goldast. in Reichs Handlung. pag. 97.* Ein natürlich Haupt
und Verweser des heiligen Römischen Reichs. Caput † Ecclesiæ
temporale, *Aur. Bull. tit. 2. §.* Ich N. Erzbischoff &c. verb. wil er-
wehlen ein weltlich Haupt dem Christlichen Volk. Caput Impe-
rii vigilans, *Recess. Imper. de Anno 1570. §.* nach erledigten. *ibi:*
haben wir als ein wachend Haupt des Römischen Keyserthumbs ic.
† Status verò ac Proceres Imperii membrorum vicem sustineant,
quippe qui capiti suo, hoc est, Imperatori tanquam pia membra
uniuntur: Einverleibte Glieder der Keyserl. Majest. *Recess. Imper.*
Spiren. de Anno 1542. §. und wiewol. *ibi:* daß allen Ständen als
Christlichen Gliedern des heiligen Reichs die Rettung unsers
Christlichen Glaubens und Vaterlandes Teutscher Nation unver-
meidlich zustehet / ic. *Recess. Imper. de anno 1530. §.* Weiter. *ibi:*
Christliche Glieder des Reichs, & *Recess. Imper. de anno 1567. §.* da-
mit auch Churfürsten. *ibi.* Und dann uns als dem Oberhaupt / und
ihnen als den Gliedern etc. Thuan. *lib. 2. hist. in pr.* Theodor. Rein-
king *de Regim. secul. & eccles. lib. 1. cl. ass. 3. cap. 1. per 101.* Rhevald. *diß.*
ib. 9. tit. d. Johan. Limn. lib. 1. jur. publ. cap. 7. num. 51. & 52. Tiber.
Decian. *vol. 7. Respons. 19. n. 128.*

XXIV.

Committitur ergò † tantummodo crimen majestatis ab il-
lis, qui contra Imperatoris ac Statuum Imperii Regimen, sum-
mamque potestatem quicquam moliantur, quo eam labefactent,
invertantque: quod nec inficias eunt Dillingenses in *§. 150. vers.*
præterea crimen &c. quam in rem etiam allegant *Extravag. Qui*
sint rebell. in verb. decernimus & pronunciamus, quod illi omnes & sin-
guli sunt rebelles & infideles nostri Imperii, qui quomodocumq; publicè,
vel occultè contra nostrum honorem & fidelitatem, rebellionis opera fa-
ciunt,

D 2

200

24

25

26

005

- 27. *ciunt, & contra nostri Imperii prosperitatem aliquid machinantur, &c. Quo sensu & explicationis nervo stante, si jam ¶ minor propositio examini supponatur & subsumatur, dicat qui vel tantillum iudicii & conscientie habet, an theologi Lutherani per assertionem Pontificis Antichristi, quicquam contra summam potestatem Imperatoris & Imperii statum moliantur: quod jure ipsis imputari posse ¶ tantum abest, ut ne verbum de persona Imperatoris, ac Statu & Regimine Imperii proferant. Ita scilicet calumniari norunt Jcti Dillingenses, quibus tamen ¶ ceu affirmantibus onus probationis incumbit, l. 2. ff. de probat. Cui ne prorsus deesse videantur, obicem nobis ponere satagunt in §. 150. pag. 626. vers. negari tamen &c. ubi sic scribunt: Negari tamen non potest, longe gravius & magis indubitatum esse lese majestatis atq; rebellionis crimen, si adversus ipsam Imperialem dignitatem populus armetur aut concitetur, verbis aut opere, sicut videre licet apud Farinac. quest. 118. §. 4. n. 44. Atqui id ajunt predicantes Lutherani, quando sedem Apostolicam Romanam Antichristi esse volunt, & impium ac sacrilegum juramentum, quo Romanus Imperator, Electores, aliq; Principes Ecclesiastici se Pontifici & sedi Romana obstringunt: qua ipsa re convellunt Sacri Romani Imperii statum, quippe qui sine obligatione ad sedem Apostolicam, Pontificem, eiq; adhaerentem catholicam Ecclesiam consistere non potest. Deniq; populum universum ab obedientia & affirmatione Romani Imperatoris, Electorum & Principum, dicto modo obligatorum Pontifici Romano, quem blasphemum Antichristum esse dicunt, quantum in ipsis est, avertere volunt. Contendunt ¶ nimirum, à Lutheranis Theologis Papam Antichristum proclamantibus, populum contra Imperatorem & Imperii Status armari, concitari & ab obedientia debita averti, ex præstito juramento & fide promissa, qua Cæsar pariter & Principes Ecclesiastici Papa & sedi Romanae sunt obstricti, & sine qua obligatione consistere nequeat Imperii Status.*
- 28.
- 29.
- 30.

XXV.

31. *Nolumus verò ¶ Juramentum, quo defensio Pontifici Romano ac sedi Apostolicæ ab Imperatore fuit promissa, hic tangere & examinare, reservantes illud in cap. 5. ubi specialiter de eo agendum erit. Hoc tantummodo jam dispiciemus, an Theologi Luhe-*

16
9.
10.
168
1.
π
2.
3.
4.
5.
6.
7.

Lutherani ꝑ assertionem Papæ Antichristi armare velint populum contra Imperatorem & statum Imperii, cumque ab obedientia avertere & avocare, quod profectò absq; majestatis offensione hanc fieret? Resp. (1.) Sed unde Dillingensibus hoc, ꝑ quod solius Dei proprium est, ad intimi cordis sensa penetrare, corda & renes hominum probare & cogitationes ac intentionem Theologorum Lutheranorum cognoscere. Anne prædicare verbum Dei est avertere homines à debitâ obedientia? anne dogmata Lutherana Religionis defendere, est homines armare adversus Imperatorem & rebellionem contra Imperium excitare, Meutereyen antichristen? qualis hæc est argumentatio? quæ consequentia? Non certè ꝑ calumniari sufficit, sed probatio requiritur in delictis ejusmodi scandalosis, luce meridiana clarior, *l. absentem ff. de pen. l. ult. C. de probat. Jul. Clar. lib. 5. sentent. §. ult. quest. 63. num. 9. & seqq. Joachim. Mynsing. centur. 5. observat. 33. Andr. Gail. lib. 1. observat. 108. num. 13. nec præsumitur delictum, si non probetur, Matth. Stephan. in not. ad art. 28. Ordin. Crim. Carolin. Jacob. Menoch. lib. 1. præsumt. quest. 36. & 92.* Resp. (2.) Ipso sanè factò ꝑ Theologi Lutheranæ ab hac calumniosâ Rebellionis præsumptione abundanter se liberant, pro reconcionè populo obedientiam Cæsari & Magistratui etiam catholico præstandam, studio indefesso inculcantes; quo ꝑ de ita scribunt in *vindicis pupilla & vangel. cap. 88. pag. 669.* In unsern Predigren vermähnen wir trewlich zu geben dem Keyser, was des Keyfers ist, den Ehren, Zins / den Beth, Zins / etc: Est que hæc ipsa Lutheranorum doctrina, quod ꝑ cuivis Magistratui etiam infideli & ethnico in temporalibus subditis ad obedientiam sint obstructi, vel saltem ex generalibus scripturâ dictis, quæ obedientiam Magistratui præstandam à subditis exigunt, citra ullam exceptionem vel limitationem, an Magistratus sit ethnicus vel Christianus, hæreticus vel orthodoxus, *Rom. 13. v. 1.* Omnis animæ potestatis sublimioribus sit subjecta, non enim est potestas nisi à Deo. *1. Pet. 2. v. 17.* Subjecti estote omni humanæ ordinationi propter dominum: Quare ꝑ & Israëlita pro vitâ & salute Nabuchodonosoris, qui idololatra erat, orare jubentur, *Jerem. 29. vers. 7. Baruch. 1. v. 11.* Quin & ipsemet Christus ethnico Magistratui tributum persolvit, *Matth. 22. v. 27.* & ad Cæsarem Ethnicum provocat Paulus, *Act. 25. v. 11.* Johan. Gerhard. in *loc. Theolog. de Magistr. polit.*

32. 201

33.

34.

35.

36.

37.

38.

- 16
9.
10.
168
1.
II
2.
3.
Y.
V.
5-6
6.
7.
- 10
39. *lit. S. 481. pag. 1297. & seqq. Resp. (3.)* Nec est quod ex Antichristianissimo Papæ, quicquam contra Imperatorem Statumque Imperii inferant & argumententur Dillingenses, eò maximè intenti, ut subsistentiam Regiminis in autoritate fundent papali. Ut enim silentio prætereamus ea, quæ jamdudum contra hanc Pontificis arrogantiæ & ineptias papicolarum, à politicis pariter ac Jctis prolata, & à nobis etiam dicta fuere *in comm. ad Leg. Reg. cap. 2. sect. 6. 7. & 8* Imperator soli Deo immediate acceptum fert Regimen, nec ullius alterius beneficio quàm ipsius Dei ordinatione imperat, veluti non modò Imperator Justinianus quondam id factus est, à cœlesti Majestate Imperium sibi esse traditum *l. i. C. de vet. jur. enucl. de cœlo datum, Novell. 73. in præfat. S. i.* & jà supèrnà collatum clementiâ, *Novell. 6. in princ.* Sed & hoc ipsum agnovit Carolus V. Imp. *in Recept. Imp. de Anno 1548. in pr. ibi:* Haben wir aus auffgelegtem Ampt/ darzu wir vom allmächtigen Gott beruffen seyn / & Maximilianus I. Imper. *in Recept. Imper. Wormat. de anno 1495. sub tit. Reformation das heimliche: Gerichte in W. siphalen beruffend* S. Ehrwürdig: / *ib:* Nachdem wir von der Gnaden G. D. Etes zu der Höhe Römischer Königlich Würden unverdient beruffen und kommen seyn. *ic. Melch. Goldast. rom. 1. consil. Imper. pag. 220. Hieronym. de Cavall. in spec. comm. opin. quest. 803. num. 68. Ernest. Cothm. 4. consil. num. 4. & consil. 12. num. 2. Marra de juru dict. cap. 6. num. 12. omnium* & maximè verò hoc apparet ex verbis, quæ leguntur in der Churfürstl. Ordnung/apud Goldast. *rom. 2. der Reichs-sahungen) pag. 37.* Der Keyser hat seine Gewalt ohn alle Mittel von Gott. *Johan. Limn. lib. 4. jur. publ. cap. 6. num. 20.* Idemque agnovit Nicolaus Cusanus, Imperatoris celsitudinem esse independentem quoad sui naturam: primò & supremò distinctam à Spirituali, habentem dependentiam immediatam à Deo, *lib. 3. Concord. cathol. cap. 5.* Quo intuitu & etiam vocatur Dei Vicarius. *Sap. 6. vers. 5. Psalm. 82. v. 6. Chassan. in catal. glor. mund. part. 5. consil. 3. Octav. Cacher. decis. 30. num. 5. Imago divinæ Majestatis, Alber. in pr. ad l. discernimus. C. d. SS. Eccles. Laudens. in tract. de princ. quest. 155. & Lex animata vices Dei gerens. Novell. 105. cap. 2. in fin. & ibi gloss. Petr. Mart. in lib. 1. Reg. cap. 18. fol. 147. Anton. Fab. in Cod. lib. 1. tit. 1. vers. quarta propositio, & C. Thesaur. in præfat. decis. num. 14.*
- 40.
- 41.
- 42.
- 43.
- Co-

Carol. Molin. *in consuet. Parisiens. tit. 1. §. 3. gloss. 3. num. 8.* Nec est
† quod electioni in Regem ac Imperatorem quicquam juris tri-
buamus, quia hæc est nudum translationis medium: ex quo sub-
sistit distinctio, † potestatem, quæ concessa est Imperatori &
Principibus; à Deo esse immediatam; modos verò eam con-
ferendi esse sine dubio humanos; quam distinctionem Ludov-
vicus Imper. in notabili illa sanctione, apud Albert. de Rosate
ad L. benè à Zenone. C. de quadr. præscript. Müllst. in Cosmograph. lib.
3. de germ. pag. 476. Frider. Hortled. *de cas. bell. german. Caroli V.*
lib. 1. cap. 47. pag. 512. haut obscuris † firmat verbis: Declaramus,
quod Imperialis dignitas & potestas est immediatè à solo Deo; &
quod de jure & Imperii consuetudine approbatà, postquam ali-
quis eligitur in Imperatorem sive Regem, ab Electoribus Imperii
concorditer, vel majori parte eorundem, statim ex sola electione
est verus Rex & Imperator Romanorum censendus & nominan-
dus, &c. Quò † faciunt verba Friderici I. Imperatoris ad Princi-
pes Imperii: Cum per electionem Principum à solo Deo Regnum
& Imperium nostrum sit, cum quæ Petrus Apostolus hæc doctrinà
mundum informaverit, Deum timeate, Regem honorificate: qui-
cunque nos Imperialem Coronam pro beneficio à Domino Papâ
suscepisse dixerit, divinæ institutioni & doctrinæ Petri contrarius
est, & mendacii Reus erit, apud Radev. *lib. 1. cap. 10.* Nam † & Mat-
thiæ Apostoli vocatio procul dubio immediatè erat à Deo, fors ta-
men interveniebat, perinde ut in electione Saulis, Clut. *in Syllog.*
rer. quotid. lib. 4. tit. e. Johan. Limn. *lib. 4. jur. publ. cap. 6. num. 28.*
Paululum alius hæc reperere lubuit, quo ineptiæ detegantur Dil-
lingensium, qui statum Imperii in autoritate papali ita radicatum
fatagunt, ut contra Papam nil dictum existiment, quod non simul
Cæsarem & Status Imperii offendar.

X X V I.

Secundum innocentie Lutherane fundamentum petimus à
formâ † & modo, quo crimen Majestatis committitur, & sic argu-
mentamur.

Nulla assertio verbalis absque intuitu operis aut facti
infert crimen læsæ majestatis.

Dogma de papa Antichristo est talis assertio verbalis.
Ergo &c. Non

202

44.

45.

46.

47.

48.

49.

Non sanè persuaderi mihi patiar, Assumptionem à Dillingensibus
vel alio quoquam in dubium vocatam iri, cum Theologi Luthera-
50. rani † pro concione in suggestu, vel in Cathedra & scriptis dogma
id profitentes, solo verbi gladio contra Papam militent, populum
doceant, & in verbali informatione subsistant, nil quicquam facti
51. & operis machinantes. Nisi forsan Dillingenses priorem † repe-
tant cantilenam, armari scilicet & concitari ad rebellionem hoc
dogmate auditores; quod quàm falsò & calumniosè effutiat,ur,
52. nostrisque theologis imputetur. *ib. præced. demonstravimus; Con-*
trarium † enim, quod Principi & Magistratui etiam heterodoxo &
impio parendum, haut resistendum sit, docent nostrates, prout
notissimum est, Johan. Gerhard. in loc. de Magistr. polit. §. 484. pag.
1307. scilicet, quia potestas non est nisi à Deo; Roman. 13. 1. Petr. 2.
2. 17. quæ lex non solum de optimis, sed univèrsis lata est, Joh. Bod-
din, de Republ. lib. 2. cap. 5. Theodor. Reinking. de regim. secul. & ec-
cles. lib. 1. class. 1. cap. 3. n. 8. & 9.

XXVII.

53. Majorem verò propositionem ambiguum reddunt, † qui et-
iam maledictio in Principem, crimen majestatis committi autu-
mant, veluti si quis impiis & injuriolis verbis adversus Imperato-
rem vel populum Romanum utatur, ex Paulo Jcto, qui *lib. 5. sen-*
rent. cap. 29. sub tit. ad Leg. Jul. Majest. declaratis casibus, quibus hoc
crimen quis incurrit, nec non pœnis ei definitis, hæc subdit verba:
Quod crimen non solum factio, sed & verbis impiis maxime exacerba-
54. *tur.* Quæ verba Jcum † Modestinum etiam *in l. famos. 7. §. ult. ff.*
ad Leg. Jul. Majest. scripsisse, sed Tribonianum immutasse, arbitra-
tur Jacob. Cujac. *ad Paul. sent. lib. 5. tit. ad Leg. Jul. Majest.* quod &
verosimile videtur Tiber. Decian. *in tract. criminal. lib. 7. cap. 50.*
num. 29. Henr. Bocet. *in tract. crim. les. majest. cap. 2. num. 3.* Herm.
Vultej. *lib. 1. jurispr. Roman. cap. 47. vers. multis verò modis,* Elias
55. Rhevald *ad Leg. Jul. Majest. ib. 18. lit. e.* † Quin & sub Tiberio,
& aliquot post eum Impi, levissima quæque facta & dicta, modo dela-
tor non deesset, in judicium hoc fuisse deducta, constat ex Sueton.
in Tiber. cap. 58. & in Neron. cap. 32. Seneca lib. 3. de benef. cap. 26. Bris-
son. 4. antiquit. 12. Petr. Gregor. Tholosan. 35. syntagm. 7. n. 1. & 2.
Dionys. Gothofr. *ad l. 7. in fin. ff. ad Leg. Jul. Majest.* Petr. Heig.
part.

XXIIX.

Sed ut hoc † concesserimus de jure veteri, iisque in maledictis & verbis, quæ factum aliquod criminofum inferunt ac important, Paul. dist. lib. 5. sent. cap. 29. vel quæ ipsamet sunt seditiosa ac turbulenta important acclamationes, quibus salus principis aut Reipublicæ periclitatur, l. 28. §. 3. ff. de panis, populusque ad arma contra Principem suscipienda concitetur, l. 1. in fin. ff. ad leg. Jul. majest. quales sunt: Morietur vel occidatur Princeps; Libertas, libertas, &c. Bald. in l. datâ verba. C. qui accusar. non poss. Attamen † hodierno jure, nuda verba injuriola & convitia Principi dicta, nequaquam crimen læsæ majestatis importare, non modò ex communi Interpp. concluso manifestum est, de quo Hieron. Gigas. in tract. de crim. les. majest. tit. qualiter & à quib. quæst. 40. Bertazzol. 1. consil. 28. num. 6. Hartman. Pistor. observat. 187. Jacob. Cujac. ad Paul. dist. loc. Jacob. Menoch. de arbitr. jud. quæst. cas. 377. num. 14. Tiber. Decian. dist. cap. 50. Gilhauf. in arbor. jud. crimin. cap. 2. tit. 3. Petr. Heig. dist. quæst. 31. num. 51. Petr. Theodor. in Colleg. crimin. disput. 5. tit. 4. in fin. Sed etiam † ex Rescripto Imp. Theodosii, Arcadii, & Honorii in l. un. C. si quis Imper. maledixerit, evinci potest. (1.) Equis enim non animadvertit diversitatem inter crimen læsæ majestatis, & maledictionis in principem; † vel solâ dispartitate titulorum sub Rubr. C. ad Leg. Jul. Majest. & Rubr. si quis Imperat. maledixerit, eam indigitante, Aym. Cravett. consil. 6. num. 1. Hartm. Pistor. observat. 187. num. 2. (2.) Ipsa quoque sanctio dist. l. un. C. si quis Imper. maledix. hoc discriminis † ponit, ut Judicium majestatis punienti haud fas sit, maledicentiam in Principem coercere, sed jubetur Imperatorem de maledicto & personâ maledicentis reddere certiore; quo si ex levitate processerit, condemnnetur; si ex insaniâ, miseratione dignus habeatur; si ab injuriâ, remittatur & condonetur. Hic scilicet genuinus dictæ sanctionis Imperatoris sensus, † ut benè interpretatur alleg. l. un. Cujac. in parat. C. si quis Imper. maledix. & lib. 16. observat. 10. Petr. Greg. 35. syntagm. 8. Salmuth ad Panciroll. lib. 1. de triumph. pag. 638. Henr. Boccr. de crim. les. majest. cap. 3. num. 3. nec admittenda ex-

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62. applicatio ꝛ Accursii voculam (*Remittendum*) ad ipsum obrectatorem restringentis, ut sit sensus: Reum ad Imperatorem fore remittendum, quod & placet Prosp. Farinac. *in prax. crim. quæst. 105. num. 419.* Cravett. *dict. consil. 6. num. 71.* Petr. à Plâch. *in epit. delictor. lib. 1. cap. 4. n. 1.* Petr. Theodor. *dict. 2b. 4. in fin.* respondent enim hunc sensum præcepta grammaticalia, ut cuius legenti obviam. (1.) Profluit ꝛ hinc porro, obrectatorem Principis supplicium Reo majestatis definitum haud quaquam incurrere, sed pro arbitrio Imperatoris vel extraordinarie puniri, vel plane absolvi, cum enim *dict. l. un.* maledicto injurioso haud certam posuerit pœnam, ꝛ relinquitur proculdubio arbitraria, *l. si quis reum. 4. ff. de custod. & exhib. reor. l. 1. § explicatores vers quib nulla. ff. de effract.* ut sic ex disparitate quoque supplicii ingens horum criminum diversitas reddatur manifesta & quod tandem consequitur, dicto vel dogmate verbali crimen Majestatis nequaquam committi.

XXIX

65. Tertium esto argumentum ꝛ ab animo & intentione Lutheranorum desumptum hoc:

Quicumque nec animum dolosum, nec intentionem offendendi Imperatorem habet, is nec crimen læsæ majestatis committit,

Theologi Lutherani Papam Antichristum profitentes, nec animum nec intentionem ejusmodi malitiosam fovent. Ergo.

66. Major propositio extra omnem contentionis aleam posita est, postquam delicta ꝛ absque dolo non perpetrantur, nec locum habet delicti pœna, ubi deficit dolus, *l. 1. C. de Sicar. l. qui injuria. ff. de furt. l. quod Reipublicæ. ff. de injuriis.* Marant. *in specul. part. 4. in pr. num. 58. & seqq.* Hippol. de Marfil. *in l. lege Cornelia. § cum quidam n. 3. ff. ad leg. Corn. de sicar.* Tiber. Decian. *in tract. crim. lib. 1. cap. 4. num. 9.* Andr. Tiraquell. *de pœn. temper. caus. 14. num. 1.* Voluntateis quoque ꝛ & intentionem in delictis potissimum spectari, expeditum est, *l. 1. §. 3. l. 7. l. 14. ff. ad leg. Corn. de sicar.* eaque maleficia distinguit, *dict. l. qui injuria. ff. de furt.* in tantum, ut si aliâ ex causâ magis, quam voluntate peccetur, extra crimen esse dicatur, *l. 1. §. divus 3.*

in fin. ubi Hippol. de Marfil. num. 49. ff. ad Leg. Corn. de Sicar. Nam, ut Augustinus ait, † usque adeo peccatum est malum voluntarium, ut nullo modo peccatum sit, si non sit voluntarium, s. i. caus. 15. quest. 1. Angel. Aretin. in tract. malefic. verb. & appensato. Jas. in l. sororem. not. 2. C. de his quib. ut indig. Socin. lib. 1. consil. 121. num. 25. Nicol. Reufn. lib. 2. decis. 16. num. 7. Ac ne quisquam crimen majestatis ab hac generalitate excipiat, ejus reum † sine dolo neminem constitui, probant textus clarissimi in l. 1. §. 1. verb. quo tenetur is, cujus opera dolo malo consilium inicum erit, l. 3. in fin. verb. quid sciens dolo malo gesserit. l. 4. in pr. ibi: Cujus d. dolo malo, l. 10. ibi: Majestas crime accusari potest, cujus ope, consilio, dolo malo provincia vel Civitas hostibus prodita est, ff. ad Leg. Jul. Majest. Henr. Bocet. de crimin. majest. cap. 1. num. 50. Elias Rehwald ad Leg. Jul. Majest. ib. 9. lit. e.

XXX.

Minoris, sive assumptionis probatio, † quia est negativa, non nobis, sed Dillingensibus incumbit, l. 2. ff. de probat. l. actor. 23. C. eod. tit. Ex quo enim Theologi Lutherani dolum atque animum offendendi Caesarem & Status Imperii inficiantur, acquiescentes in proposito & intentione docendi ac commonendi populum, ut Papam seductorem fugiant & e Regno ejus exeant, quem Spiritus Sanctus tam manifestis judiciis descripsit Antichristum, † Dillingenses utique dolum & propositum delinquendi ipsis imputantes, onus probandi in se suscipiant, necesse est. Quid ergo illi? Protestationem Theologorum Lutheranorum, † ipso facto, inquam, esse contrariam, quia notoriae sint calumniae & laesa majestatis crimina adversus Caesarem & Principes catholicos, adeoque eos coerceri debere, in §. 159. pag. 633. Resp. Accurata, si Diis placet † responsio, & exacta probatio, quae conclusionem infert certissimam ex petitione principii. Sed scire debuissent (†) dolum & propositum delinquendi † nequaquam praesumi, Jul. Clar. in pract. §. ult. quest. 64. num. 2. Aegid. Boss. in tit. de tortur. num. 29. Hippol. de Marfil. in pract. crimin. §. expedita, num. 80 & praesumptionem non delicti, excludere praesumptionem delicti, Joseph. Mascard. de probat. conclus. 1224. num. 11. Jacob Menoch. lib. 2. de arbit. Judic. quest. cas. 412. & lib. 1. praesumpt. quest. 36. & 92. Nicol. Boer. decis. 165. Joh. Fichard. consil. 108. num.

E 2

204
68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

- 16
9.
10.
168
1.
II
2.
3.
4.
v.
5.
6.
7.
- 105
75. num. 2. Et consil. 120. n. 9. rom. 2. Matth. Stephan. in not. ad artic. 28. Ordin. crimin. Carol. (2.) Idque eo magis, † quia Theologi Lutherani in re licitâ verfantur & in studio suæ vocationis ambulantes, auditores suos de Papa antichristo informantes, quo sciant fugere filium perditionis; ejusque tradita vitare: ipsosque catholicos admonentes ut Antichristum nosse discant, & in tempore respiscentes è Regno ejus exeant, quod † certè opus pietatis habetur & laude dignum; tantum abest, ut ullo ipsis vitio verti debeat: quo illud facit Lutheri: Was offenbar am Tage ist, da kan kein Aßterreden/ noch falsch richten oder zeugen seyn; Als daß wir jetzt den Pabst mit seiner lehre straffen/ so öffentlich in Büchern an Tag gegeben/ und in aller Welt ausgeschrieben ist. &c. (3.) Excludunt porro † omnem præsumptionem doli devota preces publica Lutheranorum Theologorum, pro Imperatore, quas post habitam concionem singulis ferè diebus erga Deum effundunt, Cesareamq; Majestatem publicè reverentur & honorant: prout ipsimet † hoc fundamento præsumtionem doli avertunt, in *Vindiciis pupille Evangelicæ cap. 88. §.* in unsern Predigten, pag. 669. vers. Wir beten auff allen Eangeln alle Tage für den Römischen Keyser: Wir beten für ihn in der Ittaney: Wir beten für ihn in unsern Verstunden. Wir wünschen dem Römischen Keyser alle Wolsarth an Seel und Leib/ etc. It. §. So viel erinnern wir uns. in verb. Wann gleich die Jesuiten es dahin brächten/ daß wir die Seelen auffgeben müßten/ so wolten wir doch sagen: *Hoc agite Jesuita, extorquete animam Deo supplicantem pro Imperatore:* Wie vor 1400 Jahren/ die Christen zu sagen pflegten/ dann es heisset bey uns Evangelischen auch/ wie Tertullianus saget (*Apolog. 30.*) † *Christianus nullius est hostis: nedum Imperatoris: quem sciens a Deo constitui, necesse est, ut & ipsum diligat, & revereatur, & honoret, & saluum velit cum toto Romano Imperio.* Was kan man mehr von uns begehren? Wir wissen/ daß die jetzige Römische Keyserliche Majest. selbst mit einem solchen allerunterthänigsten Wunsch/ und Erklärung allergnädigt zu freiden seyn. † *Et pag. 671.* Ob derowegen schon hentiges Tages auch die Römischen Keyser unserer Religion nicht öffentlich zugehan: Ja ob Sie schon zu scharffen Anordnungen wider die Evangelische Lehr und Lehrer/ durch die Jesuiten und ihres gleichen/ angeret
76.
77.
78.
79.
80.

gereizet werden: So wissen wir doch wol/wie wir nichts desto we-
niger umb ihrer habenden Majestät und von GOTT verliehenen
höchsten weltlichen Ampts/ gebürlich Sie *salutiren*, von Ihr reden
und schreiben / und bey unserm HERREN und GOTT für Sie bitten
und beten sollen/ etc. Ingenua ꝛ Theologorum Lutheranorum
confessio, quæ contrariam doli præsumptionem in totum tollit,
cui locus non est, quando fortior alia obstat. Nam præsumptio u-
na tollit aliam, & fortior debiliorem vincit, *l. divus, & ibi Baldus*
ff. de in integr. restit. cap. illud. extr. de præsumpt. Decius consil. 740. Ja-
son. lib. 2. consil. 235. in fin. (4.) Et cur tandem Dillingenses ꝛ
Lutheranorum Theologorum contra Papam prolata ad perso-
nam Imperatoris torquent, ac si contra ipsum dicta fuissent. Nul-
lum nempe non movent lapidem, quo utriusque respectum ac Re-
gimen tam arcè connectant, ut unum absque alio consistere ne-
queat; quàm multum verò à veritatis tramite aberrant, diximus
supra *ib. 25.* ac bene hoc monent Theologi Saxonici *in Vindic. pu-*
pilla Evang. dict. cap. 88. §. In unsern Predigten. *verb.* Wir wün-
schen dem Römischen Keyser alle Wohlfart an Seel und Leib: und
machen so einen grossen Unterscheid zwischen dem Reich oder Ampt
und Stand des Keyser/ und zwischen dem Ampt und Stand des
Pabstis/ als zwischen Himmel und Erden.

XXXI.

Quartum argumentum suggerit nobis ꝛ qualitas subjecti in
hoc crimine, & est tale:

Quicumq; non sunt subditi Imperatoris vel Procerum
Imperii, ii nec criminis Majestatis in simulari possunt.
Theologi Lutherani (quæ tales) non sunt subditi Im-
peratoris vel procerum Imperii. Ergo.

De veritate majoris propositionis dubitandum non est, siquidem
ex communi Interpp. calculo & doctrina, non ꝛ nisi subditus cri-
men majestatis incurrit, Nicol. Boër. *in tract. de Seductiosis cap. 6.*
num. 2. & 3. Martin. Laudens. *in tract. de crim. les. majest. quest. 34.*
Hieron. Gigas *in cod. tract. lib. 1. Rubr. qualiter & à quibus crimen le-*
se majest. committ. quest. 34. & 68. Jul. Clar. *lib. 5. sentent. §. lese maje-*
statis crimen. num. 6. & 7. Ludov. Carer. *in pract. crim. tract. appellat.*

81.

82.

83.

84.

85.

86.

in criminal. cas. 11. num. 21. pag. 25. fac. 2. Henr. Bocer. de crim. les. ma-
 jest. cap. 1. num. 15. Jacob Menoch. consil. 99. num. 16. 17. & 97. Tiber.
 Decian. vol. 1. Respons. 38. num. 320. & in tract. criminal. lib. 7. cap. 5. n.
 12. & cap. 8. num. 5. Anton. Gomez. tom. 3. cap. 2. num. 10. Elias Rhe-
 vvald ad Leg. Jul. Majest. b. 9. tit. b. Andr. Gail. lib. 2. de pace publ. cap.
 13. num. 19. Johan. Harprecht in §. publica. 3. num. 30. Inst. de publ. ju-
 dic. Henn. Arnif. lib. 3. de jur. majest. cap. 6. num. 12. M. Anton. Pe-
 regr. lib. 5. de jur. fisci tit. 1. num. 18. verb. illuatamen. &c. Quod &
 probat textus in cap. pastoralis, §. rursus. ubi Gloss. tit. de seni. & re
 judic. in Clement. ubi Robertus Sicilia Rex † faciendo confederati-
 87. ones & conspirationes in offensam Henrici Imperatoris Roma-
 ni, expresse negatur crimen læsæ majestatis commississe, propter
 ea, quod Imperatori non subdit, ut in eum crimen læsæ majestatis
 88. contrahere potuerit. Neciana † ratio alud admittit, postquam
 majestas in summâ consistit potestate, ut diximus *supr. lib. 22.* quam
 peregrinus & exteræ nationis civis, qui ei non subest, haud agnos-
 cit; Ergo nec eam offendere, nec per consequens crimen Majesta-
 tis incurere potest.

XXXII.

89. Minoris probationem si à nobis petant Dillingenses; † oppo-
 nimus eis dogma pontificiorum: Quod Clerici à potestate Ma-
 gistratus secularis, simpliciter & absolute sint exempti, cap. cum
 non ab homine, cap. at si Clerici, extr. de judic. cap. un. de cler. conjug. in
 610. c. si quis sua lente. 17. quest. 3. l. p. acci. 17. C. de Episc. & Cleric. Bela-
 latm, in lib. de Clerico. cap. 28. De quò ita Concilium Lateranense
 sub Leone X. Sessio. 9. cum à jure tam divino quàm humano Laicis po-
 testas nulla in ecclesiasticas personas attributa sit, innovamus omnes &
 singulas constitutiones &c. Concil. Tridentin. Sess. 29. cap. 25. Eccle-
 sia & personarum Ecclesiasticarum immunitas Dei ordinatione & san-
 ctionibus canonicis est instituta. Et Soarius in defens. fidei cathol. ad-
 90. versus Anglic. scilicet error. multis propugnat; Clericos omni jure †
 divino & humano à potestate Principum secularium esse exemptos,
 non solum in spiritualibus & Ecclesiasticis causis, sed etiam in re-
 bus & causis temporalibus lib. 4. cap. 1. 2. & 3. Quæ stante maximâ,
 91. ipsimet † inferunt & concludunt, Clericos in Rebellionem contra
 Principes seculares non posse committere crimen læsæ majestatis,
 Eman.

16
 9.
 10.
 16
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.

Emmā. à Saa. in aphorismis Confessor. verb. Clericus. quod & tuentur
Anton. Gomez in §. rursus. num. 24. Inst. de action. Thom. Michael.
de jurisdict. conclus. 95. lit. b. Elias Rhevaid. ad l. Jul. majest. t. 17. lit.
b. Röl. à Vall. vol. 1. consil. 4. num. 34. Prosp. Farin. in prax. rer. crim.
lib. 1. tit. 1. quest. 3. nam. 28. Tiber. Decian. in pract. crim. lib. 4. cap. 9. n.
5. & lib. 7. cap. 8. n. 6.

XXXIII.

Conclusum hoc Pöntificiorum acceptamus quidem, ¶ at do-
gma de Clericorum exemptione non simpliciter probamus, aliter
& rectius edocti ex jure pariter divino & humano. Non enim
Apostolus Roman. 13. v. 1. omnem animam potestatibus superemi-
nentibus subditam esse jussisset, si Clericos excipere voluisset, ve-
luti commentatur in locum illum Chrysost. hom. 23. in Epist. Rom.
in pr. ¶ hisce verbis: *Ostendit Apostolus, quod ista impèrentur omni-
bus, & Sacerdotibus & monachis, non solum secularibus, id quod statim
in ipso exordio declarat, cum dicit: Omnis anima potestatibus super-
eminentibus sit subdita, etiamsi Apostolus sit, sive Evangelista, sive Pro-
pheta, sive quisquis tandem fuerit, neq. enim pietatem subvertit iste
subjectio. Et non simpliciter dicit, obediat, sed subdita sit, &c. Cum
quo ¶ etiam convenit Bernardus, Epistol. 42. ad Archiep. Senon.
Omnis anima potestatibus sublimioribus sit subdita; si omnis, & destra.
Quis vos excipit ab Universitate? si quis tentat excipere, conatur de-
cipere. Et nonne Christus dixit ad Pilatum: Non haberes potestatem
super me ullam, nisi tibi datum esset de super, Johan. 19. vers. 11. In quem
locum ita scribit Bernard, dist. Epist. 42. Quid secularitatem con-
taminatis, nemo secularior Pilato, cui Dominus addiit judican-
dus; Non haberes, inquit, in me potestatem, nisi de super tibi esset
datum; jam tunc pro se loquebatur, & in se experiebatur, quod
per Apostolus clamavit in Ecclesiis: Non est potestas nisi à Deo.
Uti alios taceamus textus, quos congegit in hanc rem Johan. Ger-
hard; in loc. de magistr. polir. §. 442. & 443. pag. 1243. & 1245. ac seqq.
Nec alienum ab hoc est jus civile, quo Clerici politicis legibus a-
què subiciuntur ¶ in l. de terminis. 16. de Episc. & cler. l. omnes. 10.
C. de LL. l. si quis ex consensu. 7. & tot. tit. C. de episcop. audient. Novell.
3. in pr. Novell. 6. cap. 3. Novell. 86. cap. 1. Novell. 123. cap. 3. &c. In
quam sententiam non modò transeunt pluriimi etiam ex pontifi-
ciis*

206

91.

93.

94.

95.

96.

ois Innoc. in cap. 2. extr. de major. & obedient. Carol. Molin. in addit. ad Consil. Alex. 8. lib. 1. Didac. Covarr. Hispan. Episc. Segobienf. pract. quest. cap. 31. num. 2. vers. contraria opinio. Marsil. Patavin. in defens. pac. part. 2. cap. 4. & 5. † ubi id latissime ostendit, & Christi, Apostolorum, aliorumque orthodoxorum exemplis comprobatur, Octavian. Cacheran. decis. pedem. 30. num. 5. & seqq. usq. ad fin. Joseph. de Sese in tract. de inbib. cap. 8. num. 11. & seqq. Sed etiam; † Theologi & Politici Augustanæ Confessionis unanimiter eam comprobant, Gerhard. dict. loc. Frider. Balduin. de casib. consil. lib. 4. cap. 12. cas. 13. & 14. Et tuetur hanc ipsam integro tractatu Henn. Arnif. de subject. & exempt. Cler.

XXXIV.

99. Nihilominus hoc temperamenti addimus, † ut restringenda sit Clericorum subjectio ad vinculum politicum, quo civili societati sunt obstricti; Quoad munus verò ecclesiasticum, dogma catholicorum facile largimur, † ministros nempe Ecclesiæ, Magistratui subjectos haud esse in actibus ecclesiasticis ac spiritualibus, ad internam potestatem ecclesiasticam pertinentibus: Nec enim Magistratus secularis potest nec debet illis præscribere aliam docendi, errores & peccata arguendi, Sacramenta administrandi &c. formam, quam est in verbo ipsis divinitus præscripta; † quin potius Christianus magistratus tanquam membrum Ecclesiæ ad præconem verbi gerere se debet, ceu ovis ad pastorem, cujus monita sequatur & præceptis ex sacro Codice sibi prælectis obediat; tantum abest, ut imperare ei possit, Johan. Gerhard. dict. loc. de magistratu politico. §. 440. pag. 1235. Theodor. Reinking de regim. secul. & eccles. lib. 3. class. 1. cap. 1. num. 32. & 33. Et hoc ipsum est, † quod propositionem nostram majorem ad officium restrinximus ecclesiasticum; Cumque informatio auditorum de antichristo, ad munus illud spectet, hujus intuitu nequaquam theologos magistratui politico subjectos esse, & quod consequens, nec crimen majestatis adversus eum committere, fateri nos oportet.

XXXV.

103. Quintum argumentum petimus † ab officio & fervore debito ministrorum verbi, quo dogma de Papâ Antichristo profitentur: estque tale

Nihil

Nihil, quod ratione officii, amore ac zelo orthodoxæ Religionis ab aliquo profertur: pro crimine majestatis imputari debet.

Dogma de Papâ Antichristo ratione officii, amore ac zelo Religionis orthodoxæ, à Theologis Lutheranis profertur: Ergo.

Major probatione non indiget; luce sua splendens: Nec enim absque dolo ꝛ crimine læsæ majestatis perpetrari, supra diximus *104.*
eb. 29. & verè diximus, quia ut in aliis delictis *l. 7. C. de Sicar. l. qui injuria. ff. de furt.* ita etiam in crimine majestatis dolus formam dat substantialem maleficio, idque verè perficit, *l. 1. § 1. l. 3. in fin. l. 4. in pr. l. 10. ff. ad leg. Jul. majest.* Bocer. *de crim. læs. majest. cap. 1. num. 50.*
 Atqui ꝛ dolosè nil agit, qui officio suo fungitur, nam & injusta ac bestialis causa à dolo aliquem excusat, *ligitur. 12 § Et generaliter. 3. ff. de liber. caus. l. inter omnes. 47. §. rectè dictum est. 7. ff. de furt.* Jason. *in l. 1. §. hoc judicium 4. vers. facit trita regula. ff. si quis jus dic. non obtemp.* Ludolph. Schrader. *in miscell. cap. 16. tit. injusta causa an à penis excuset.* Ayin. Cravett. *lib. 1. consil. 6. num. 89. Paris. lib. 4. consil. 149. num. 18.* Jul. Clar. *lib. 5. sentent. §. ult. quæst. 60. n. 22.* Ægid. Boss. *in prax. crim. tit. de decreto Mediolan. n. 19.* Nicol. Boër. *decis. 168. n. 11.*
 multò magis causa justa, eaque prægnantissima.

XXXVI.

In assumptione verò quod dicitur, Theologos Lutheranos ratione officii & ex amore & zelo Religionis dogma de Papâ Antichristo profiteri, ꝛ id nemo inficias ibit, qui non calumniosè veritatem dissimulare veliet, convictus (1.) notoriâ theologorum functione, quæ in eo consistit, ut verbis & scriptis veritatem verbi divini tueantur, sensum ejus genuinum doceant, vitia auditorum reprehendant, & à falsâ religionè & doctrina Antichristi fideliter eos dehortentur, nec quicquam intermittant, quo ad veram penitentiam, fidem & exercitium bonorû operum populus excitetur.
 At ꝛ quomodo hoc fieri poterit, si de filio perditionis Antichristo ejusque persona & falsis traditionibus quicquam proferre interdium ipis esset, maximè quia doctrina ꝛ de Papa Antichristo articulus fidei habetur, Nicol. Hunn. *de innoc. Lutheran. in poster.*

E. accm;

- accusat. cap. 1. §. 811. pag. 521. ut non magis quam alios fidei articulos, eum celare possint. (2.) Nec novum est, acerba dideria hoc nomine proferri, cum præeuntem habeamus Salvatorem in Scribas & Phariseos acriter invecum; quem Apostoli & Patres simili fervore secuti sunt. Nam in Constantium Imperatorem ita scribit Athanasius: *Quid hic, quod Antichristi est, omisit? aut quid ille, ubi venerit, plus committere poterit? aut quomodo ille in adventu suo non repererit sibi expeditam viam ad dolos ab isto præparatam.* Baron, *annal. 355. §. 12.* Nec non in eundem Hilarius: *At nunc fructus operum tuorum, lupo rapax, audi: Postquam omnia contulisti arma adversus fidem occidentis & exercitus tuos convertisti in ovis Christi, refugere nihil sub Nerone licuit.* Baron: *dict. loc. §. 31.* Eudoxiam Imperatricem ¶ ita perstringit Chrysostomus: *Rursum Herodias furit, rursum turbatur, rursum ab Herode caput Johanne injura petit abscindi: rursum Jezabel Nabu:ho vineam eripere tentat, ac sanctum Eliam ad montes persequendo, compellere.* Baron, *annal. 404. §. 4.* Quis propterea Apostolos & Patres criminis læsæ majestatis insinulavit? Ut nec hinc Lutheranos hoc nomine accusare liceat. (3.)
110. Quâ ¶ in re nec Magistratui silentium imponenti est obtemperandum, sed potius pro veritate divinâ dimicandum, ne supremus offendantur Magistratus, qui est Rex Regum, & Dominus Dominantium, *1. Timo. b. 6. v. 15.* cujus mandata si inferiorum Magistratum mandatis præferantur, crimen læsæ majestatis ne utique committitur, Johan. Gerhard. *in loc. de magistr. polit. §. 475. pag. 1290.*
111. Sed quid ad ¶ hæc Dillingenses? Pro more suo conclusionem negant. Et frustra disputari à Lutheranis ajunt in notoriis calumniis, quæ non calamo sed virgâ judiciali sunt coercendæ, §. 164. pag. 640. *in pr.* Nimirum ¶ si quid responsi ipsis suppeticisset, non tacuissent nec in notorierate ignota, nunquam notâ substitissent.
- 112.
- 113.
- 114.

XXXVII.

115. *Sextum* argumentum pro obtinendâ Lutheranorum Theologorum innocentia, ex ¶ jure paritatis inter Catholicos & Evangelicos desumptum, sit hoc:
- Si Pontificii Lutherum ac Lutheranz Religioni ad dictos dicendo hæreticos, aliaque in ipsos jaciendo
- con

convitia, adversus Principes & Status Imperii Evangelicos crimen læsæ majestatis haut committunt; nec Lutherani Theologi Papam dicendo Antichristum; id crimen incurrunt.

At verum prius; Ergo & posterius.

Neminem opinor, fugere, † quantis calumniis, quantisque convitiis pontificii Lutherum & Lutheranos proscindant; Paucula ex infinitis ut adducamus, in B. Lutherum hæc evomit injurias Tannerus *part. 1. Anat. August. Confess.* Fuit Apostata à sacro ordine & Religione, homo erga Deum perfidus, sacrilegus, falsator canonis, sacræ scripturæ & Symboli Apostolici, Pseudopropheta; Pseudoapostolus, Diaboli discipulus, contemtor veteris Ecclesiæ Doctorum, superbus, ebriosus, mendax, spurcus, maledicus, scurra, seditiosus, flagritio, hæresiarcha &c. Nec finis aut modus istorum maledictorum. Et † quot convitia per depravationes & iniquas detorsiones ex verbis Lutheri contra illius mentem ac sensum eliciuntur? Videre licet Greiseri Lutherum Academicum, *Badische motiven* / aliaque pontificiorum scripta; nil ferè iis frequentius, quàm ut Lutheri mentionem facientes ad tertium verbum † proferant illud protritum, Lutherus fuit Diaboli discipulus, ab illo siquidem didicit impugnare Messiam. (quam falsè autem & calumniosè, manifestum ex ipsis Lutheri verbis, *Tom. 6. Jenens. germ. fol. 82.*) Quid frequentius de Luthero, ore fertur pontificio, † quàm quod marito, cui uxor denegat conjugale debitum, permisit scortari cum ancillâ, *tom. 2. Jen. germ. fol. 152.* *Sie ist es Zeit/ daß der Mann sage: Willst du nicht/ so wil eine andere: Wil die Frau nicht/ so komme die Magd.* Quo in luto etiam hæret † Crus celeberrimus Anton. Faber, *in Codice suo, lib. 1. tit. 1 pag. 9 §. 10.* (Ex proposito autem † & profligatâ conscientia, per summam & derestabilem iniquitatè calumnias hæc B. Luthero imputari, quibus candidi pectoris homo fatebitur, verba ipsa Lutheri inspicens, quibus consulere marito voluit, ne in scortationem incidat, observato ordine actionis ab ipso Christo *Matth. 18. vers 15. & seqq.* præscripto, & hodie in Consistoriis Evangelicis laudabiliter recepto.) Non minus quoque † Religioni Lutheranæ addicti calumniis

116.
117.
118.
119.
120.
121.

16
 9.
 10.
 168
 1.
 2.
 3.
 0
 1.
 2
 5.
 6.
 7.

profcinduntur & convitiis notantur: Ita enim Papa Lutherum,
 ejusque posteros in doctrina declaravit, nec declarare cessat hæ-
 reticos, hoc est, homines execratos, *c. pudenda. 24. quæst. 1.* à Christi
 Ecclesiâ separatos, *c. commentibus, 1. quæst. 7.* à Spiritu sancto des-
 fertos, *c. heretici, c. didicimus, 24. quæst. 1.* Anathemata, *cap. ad abo-*
lendum. 9. extr. de heret. cum diabolo & angelis ejus, æterni ignis
 incendio participandos, *cap. firmisimè. 9. extr. eod. tit.* sepulturâ ho-
 nestâ privandos, *cap. quicumq; 2. extr. de heret. in 6to.* Quin & ipsi-
 met † Dillingenses ab injuriis non abstinent, Lutheranos hære-
 ticos, fidemq; Lutheranam, hæreticam fidem proclamantes, §. 169.
pag. 644. & passim in composit. pacis.

X X X I X.

123. Annum ergo crimen committant læsæ majestatis contra
 Principes & Status Imperii Lutheranos, adversus quos † æquè ac
 contra ipsummet Imperatorem crimen hoc perpetrari, diximus
supra thes. 33. & fatentur Dillingenses, §. 150. pag. 626. Negant ac
 pernegant pontificii & cum ipsis Dillingenses, §. 169. pag. 644. Ex
 quò quia membrum nostri Syllogismi prius verum; nec posterius
 negari potest; nequaquam scilicet Theologos Lutheranos maje-
 statis reos fieri, si Papam appellent Antichristum: Est enim † con-
 nexio perspicua (1.) ex pacificatione Religiosâ, quâ Lutherani
 cum Pontificiis (non habitâ ratione antiquitatis & novitatis) eo-
 dem jure gaudent in Romano Imperio, & hædenus æquâ Religio-
 nis pace fruuntur. (2.) ex Regula Christi: † omnia quæcunque
 vultis, ut faciant vobis homines, ita & vos facite illis; Hæc enim
 est lex & Prophetæ; *Matth. 7. v. 12. & Luc. 6. v. 31.* (3.) Ex edicto †
 Prætoris (*quod quisq; juris in alierum statuerit. ut ipse eodem jure ut-*
tatur) in ipsa æquitate fundato; nam dicere, ut servetur edictum
 (*quod quisq; juris &c.*) nihil aliud est dicere, quam ut servetur æ-
 qualitas, *Matth. de Afflict. in cap. 1. num. 17. de consuet. rect. feud.*
 125. (4.) ex jure † retortionis; quod efficit, neminem gravari, nec ju-
 stè indignari, quî patitur rem in se retorqueri, quæ ipse torserit,
l. cum in eo. 44. sub fin. ff. de pact. l. cum hæreditas. 89. ff. de administr. tu-
tor. l. altius edes. 15. ff. si servitus vindic. l. frater à fratre. 38. vers. porro
eum. ff. de condict. in deb. l. vindicantem. 17. ff. de evict. quod nec
 126. † à jure canonico alienum, *t. justum. 2. vers. nec in se posse. distin. 9.*

cap. cum omnes. 6. vers. cum igitur. exiv. de cons. cap. pro illorum. 22. §.
quia verò, vers. cum nobis legem & c. extr. de prob. & dignit.

XX XIX.

Verbis pomposis contra hanc connexionem insurgunt Dillingenses Jcti † in §. 169. pag. 644. Liquidò nempe falsum esse, inquit, quod Lutheri doctrina seu Lutherana Religio eodem jure in Sacro Romano Imperio gaudere debeat, quò Romanæ sedis, ejusque adherentium fidelium Religio gaudet: Nam illa tanquam hæresis dudum ab Imp. publicis decretis damnata fuit; eaque damnatio nunquam retractata & c. † Et in cap. 6. de compos. pac. quest. 30. in pr. pag. 158. hæc verba ponunt: Equalitè jure Confessione Religione sua, templis, ministeriis, ceremoniis utuntur? Resp. Nequaquam. Nam catholici ex antiquissima & immemoriali possessione, jus acquisitum habent fidei, Religionis, Ecclesiarum suarum; Confessionista autem se noviter intruserunt, & cum repelli non possent, tolerati sunt, etiam promissione factâ propter necessitatem, & c. Falsò, † injuriose & iniquè nimis contra Principes & Status Imperii Lutheranos, hoc effutiunt Dillingenses; de quo forsàn volente Deo, alio tempore. Jam paritatis jura inter catholicos & Evangelicos duntaxat urgemus, quæ ausu temerario Dillingani invertere student, non distinguentes tempora, ante & post pacificationem Religionis. Etsi enim † quondam Lutherani jure pacis & æqualitatis non fruerentur cum catholicis, factâ tamen postmodum pacificatione, per pactum & transactionem utriusque partis jura quoad exercitium Religionis fuerunt adæquata, ut hinc à jure & potestate catholicorum ad jus & potestatem Evangelicorum tuto argumentari liceat, idque (1.) † probat ipsa transactio Passaviensis, quæ multoties hanc paritatem urget. (2.) Resolutio Ferdinandi I. data Statibus Imperii in Comitibus August. 30. August. Anno 1555. S. Dieweil nun. ibi: Fürnehmlich die Billigkeit vor Augen gehalten und kein Theil dem andern zu viel wider die Billigkeit etc. apud Melch. Gold. part. i. der Reichsaktionen. pag. 237. (3.) † Pacificatio Religiosa de Anno 1555 §. und damit solcher Friede/etc. junct. §. da gegen sollen etc. (4.) Edictum Imperatoris Ferdinandi II. von Einziehung der Geistlichen Güter. §. Es haben aber. (5.) Finis & scopus pacificationis Religiosa, ut scilicet inter Status utriusque

F 3

Re.

209

129.

130.

131.

132.

133.

134.

135. Religionis catholice & Lutherane equalitas & concordia confer-
vetur. (6.) † Quò & faciunt verba Lazari Svvendii, tribus illis
gloriosissimis Imperatoribus Carolo, Ferdinando I. & Maximi-
liano II. quondam à secretariis & bellicis consiliis: Darumb/
inquit, wil vor allen von nöthen seyn/ daß Ew. Majest. den Reli-
gion- und Landfrieden stet/ fest/ aufrichtig und unpartheyisch hand-
habet/ und bende Theil zugleich die Catholische und Evangelische/
so weit ieder sug und recht hat/ dabey schütze/ und keinen Theil wei-
ter denn dem andern etwas ungleiches nachgebe etc. *in aureo consi-
lio, cui titulus, Bedencken/ von Regierung des Römischen Reichs
und Freystellung der Religion, auff Befehl Kayf. Maximilians des
Andern gestellet/ und Ihr Majest. übersendet.*

XL.

136. *Septimum* denique & ultimum fundamentum suppeditat no-
bis † approbatio & consensus Imperialis; ex quo sic argumentari
lubet:

Quicquid sit permittentibus, approbantibus & consen-
tientibus Imp. id non potest nec debet detorqueri
in crimen læsæ majestatis adversus Imp.

Dogma de Papa Antichristo, permittentibus, approban-
tibus & consentientibus Imp. à Theologis Lu-
theranis profertur & publicè docetur. Ergo.

137. Major procul dubio est expedita, † cum volenti non fiat injuria,
nec approbanti inferatur ulla vis atque delictum, quin & jus suum
amittat consentiens, secundum Regulam vulgatam, *in l. cum qua-
dam. 26. ff. de administr. ruror. l. ult. C. de remiss. pignor. l. quidam ex
parte. 12. ff. de eviction. l. si de jussor. 26. §. pater. l. ff. de pign. act. Andr.
Tiraquell. in l. si unquam. verb. donatione largitus. num. 348. C. de re-
voc. donat. nec per rerum naturam possibile est, ut inferatur invi-*

138. to, quod ipso sit permittente & approbante, vel solà † voculâ (*con-
tra, ut adversus*) indigitante, quibus in crimine læsæ majestatis ut
plurimum utuntur Citi & Legislatores, prout videre est *in l. §. 1. l.
4. in pr. l. §. 2. l. ult. ff. ad leg. Jul. maj. l. quisquis. 5. C. eod. tit. & definitur
hinc crimen læsæ majestatis, quo subditus contra Imperatorem
vel adversus Status Imperii quid dolosè molitur, Henr. Bocet.*

XLI.

Assumptio verò indiget probatione, † quam suggerit nobis
(1.) ipsorum pontificiorum confessio, dum inficias haut eunt, Pa-
pam non solum à plerisque bonis & aperti ingenii viris, sed etiam
ab ipsis Impp. quondam habitum & appellatum fuisse Antichri-
stum. Ita namque Fridericum II. Ludovicum IV. Henricum IV.
Impp. Papam Romanum dixisse Antichristum fatetur Tanner.
apolog. cap. 16. pag. 138. † Et teste Aventino, tempore Gregorii VII.
plerosque omnes bonos, aperti ingenii, ac simplices homines sen-
sisse, tunc imperium Antichristi cepisse, propterea, quod ea, quæ
Christus Salvator tot annos ante prædixerat, evenisse eo tempore
cernerent, meminit idem Tanner. *ibid. pag. 139. & seqq.* † Quin
& Episcopum Florentinum suo tempore Papam Paschalem II. ju-
dicasse Antichristum, unde in Concilio Florentinæ habito dogma
hoc, an venerit Antichristus, fuerit discussum, refert Platina in
vii. Pasch. II. pag. 188. † Quod si ergo ipsimet Impp. unâ cum aliis
Papam dixerint Antichristum, non invitis eis, sed potius permit-
tentibus ac consentientibus, pro tali fuit Papa habitus & procla-
matus. Quâ illatione cum jugulum suæ intentionis premi vide-
ant Dillingenses, † inter ipsum Pontificem & Sedem Romanam
atque auctoritatem pontificiam distinguunt. Ita ut licet aliqui
Impp. à quibusdam Pontificibus offensi personas eorum persecuti
fuerint, ac superbiæ, aliorumque scelerum arguerint, erga ipsam
tamen Romanam Sedem, officium & auctoritatem Papalem benè
se affectos ostenderit; quod vel hinc manifestò colligi ajunt,
quia loco eorum Pontificum, quos oderunt, alios substitui vo-
luerunt, *in §. 139. pag. 613.* Resp. Sed hanc † distinctionem non
admittit ætissimum vinculum & respectus inter Papam & Sedem
Ecclesiamque papalem, quippe cujus caput est Papa: Nec fieri
possent, ut, quod capiti illatum, non redundet in ipsum corpus,
veluti ipsemet Jesuita Forerus existimat, † non minus admitti in-
juriam, si reprehendatur virium personæ, quàm totius sedis: ex
quo si Papa Stephanus arguatur Magiæ Reus, censeret inquit, ma-
culam injuriöse inuri domui Lotharingicæ, unde is cepit origi-
nem

139.

140.

141.

142.

143.

144.

145.

16
9.
10.
16.
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

165

nem, nec non domui Bavaricæ atque Austriacæ, quia his cum Lotharingicâ intercedit cognatio, in *investiturâ in Thum. & Zeaman. cap. 2. pag. 13. c. 5. pag. 32.*

XLII.

146. (2.) Non demonstrare potuerunt Dillingenses, Pronunciatum de Papa Antichristo ab Imp. unquam fuisse condemnatum: Ubi enim Citatio & cognitio causæ? Ubi & quando partes audita, rationes & fundamenta ponderata, examinata & discussa? Ubi tandem lata sententia condemnatoria, & ubi nam ea extat? Nul-
147. libi sanè; & si omnino extaret, inauditis tamen Lutheranis Theologis lata, adeoque pro injustâ & nullâ esset habenda. Tacuerunt ergo hucusque Imperatores, † & tacendo dogma illud Theologorum Lutheranorum de Papa Antichristo approbaverunt, ex Regula juris communissimâ, quod tacens consentire videatur ac præsumatur, *cap. qui tacet. 43. ex. de Reg. Jur. in 60. l. item queritur. 13. § qui impleto. 11. ff. locat. Joseph. Mascard. de probat. conclus. 350. n. r. scilicet, quia † tacens patitur aliquid fieri: patientia autem cum scientia habetur pro consensu, l. utilitatem. 1. § magistrum autem. 5. vers. ceterum qui scit. ff. de tribut. act. l. in rebus. 4. § item qui. in fin. ff. de precar. Gloss. in l. cum in plures. 60. §. locator. 6. in verbo. remissam. ff. locat. Mascard. de probat. concl. 1153. num. 1. & conclus. 1218. num. 1. Jacobo Menoch. lib. 2. præsumt. 74. num. 6. & 8. Dec. consil. 409. n. 6. Natta lib. 2. consil. 274. n. 11.*

XLIII.

149. (3.) Quin † & expressus accedit Imp. consensus ex promissione juratâ super pacificatione Religionis, & d quam recens electus Rex Romanorum & Imperator obstrictus est: Jurat enim in Capitulatione: *Das er den Frieden in Religion und Prophan-Sachen ic. sambt Handhabung desselben/ so auff deme zu Augspurg in 55. Jahre gehaltenen Reichstage auffgerichtet/ angenommen/ verabschiedet/ verbessert/ auch in denen darauff gefolgten Reichs-Ab-schieden wiederholet und confirmiret worden/ stet/ fest halten/ handhaben/ und wider niemandes beschweren lassen wolle/ Joh. Scldan. lib. 1. comm. pag. 28. Melch. Goldast. polit. imper. tom. 2. de anno 1519. & Anno 1562. § in polit. Imper. part. 12. de anno 1575. & ipsemet de hoc dixi in comm. ad leg. Reg. cap. 3. num. 10. Jam verò in pacificatione*

211
tione Religiosa, † liberum Religionis exercitium, liberaque fidei
suz professio Lutheranis permilla est, ut apparet ex ipsa Pacific.
de anno 1555. §. Und damit solcher Friede. *vers.* So sollen. *in verb.*
Von wegen der Augspurgischen Confession, und derselbigen lehre/
Religion und Glaubens halber 20. Quidam ergo ex pacificatione
illâ Religiosa ab Impp. approbatâ, fas esset Lutheranis Theologis,
dogma de Papâ Antichristo profiteri, postquam illud Religionem
& fidem Lutheranam æquè concernit, † nec in pacificatione, ullâ
catholicorum protestatione vel limitatione fuit exceptum? Sed
cum Dillingenses hoc largiri nolint, specialius & fufius de hoc a-
gemus *infra. cap. 4.*

CAP. III.

*In quò Dillingensium rationes & argumenta
refelluntur.*

XLIV.

Rationibus & fundamentis † hætenus demonstratum dedi-
mus, quàm falso, iniquè & irrationabiliter theologis nostris ob
assertum Pontificis Romani Antichristianismum, crimen læsæ
majestatis à Jctis Dillingensibus imputetur: Cum autem vis tota
& difficultas quæstionis præcipuè consistere putetur † in respon-
sione ad contraria; iisque solutis, confirmata conclusio reddatur
clarior, Socin. *in cap. si diligente. n. 11. extr. de foro compet.* Cagnol.
in last. num. 75. C. de pact. Dec. const. 31. num. 4. Socin. *Jun. lib. 4.*
const. 121. num. 14. Alciat. *Respons. 203. num. 4.* Roland. à Valle *lib. 1.*
const. 3. num. 40. paucis videbimus, quid momenti habeant argu-
menta Dillingensium, quibus nugas suas lectori persuadere sata-
gant, quo nebulis expulsi lux introducatur clarissima. Præmit-
timus autem † in genere morem disputandi Dillingensium, qui ut
in refellendis argumentis sibi contrariis conclusionem sæpius sine
pudore inficiantur, licet in præmissis nil quicquam desiderave-
rint; Ita & assertiones suas plerumque notorietate proprioque
deciso firmare non erubescunt. Ut in † §. 63. pag. 638. Notoriè
apparet, quod prædicantes, qui talia scribunt & publicè edunt, eò
relaxiæ devenerunt, ut in sacro Romano Imperio tolerandi non
sint.

16
 9.
 10.
 16.
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

Int. §. 154. pag. 639. At verò, quod sedes Apostolica, cui Imperatores juramentum edere solent antichristiana sit, & Romanus in eâ præsidens Episcopus pluribus retrò seculis verus ac principalis Antichristus existat, injuriam notoriam & Cæsaris legibus, atque omnium populorum persuasione damnatam calumniam continet.

5. Itaque à quolibet absque ullâ controversiâ, aut ulteriore indagatæ appellari, imò apud competentem supremum Magistratum, videlicet Cæsarem accusari potest; neque probatione aliâ opus est, nisi ut libri ac scripta calumniantium exhibeantur. *Et pag. 640.* Frustra agunt prædicantes, quando jam ostensum est, has ipsas esse notorias calumnias, quæ non calamo sed virgâ judiciali coercendæ sint. *It. §. 166. pag. 641.* † notoriam ipsi in sacro Imperio Romano non ferendam calumniam ac scelus perniciosum committunt. *§. 169. pag. 645.* Hanc notoriam calumniam esse, quæ in sacro Romano Imperio ferenda non sit, &c. Ita † scilicet Dillingani disputare norunt Leoninè, non ex ratione & principiis veritatis, sed pro imperio & ex civili potentia, quem disputandi modum proculdubio didicerunt in † Curiâ Pilati hisce verbis Salvatoris insultantis: Nescis quia potestatem habeo, crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? *Johan. 19. v. 10.* Sed ne extra apia longius evagemur, nugis illis relictis, properamus ad ea, quæ rationumculâ quid habere videntur.

XLVI.

9.
 10.

Primo ita † argumentantur Dillingani: Si Romani omnes Imperatores, principes & Ordines Imperii sex, septem & pluribus seculis, Romanam ecclesiam pro sanctâ, veneranda, ejusque Episcopum ratione ejusdem Ecclesiæ, pro sanctissimo seu venerandissimo habuerunt, prædicaverunt ac coluerunt, insigne est crimen, injuria & contumelia, si ignobiles homines illi (theologi nempe Lutherani) noviter adveniant, qui eandem Sedem Romanam pro impiâ Antichristi sede, in eademque sede à septingentis & pluribus annis positos Episcopos pro sceleratis idololâtris habendos esse clamitent &c. At verum antecedens. Ergo & conclusio vera. *Hactenus Dillingenses.* Egregium, si diis placet, † fundamentum commiseratione potius quàm responsione dignum, si vel connexionem, vel assumptionem probè pensitaveris. *Majorem enim*

enim quod attinet, Resp. (1.) † Etsi veneranda est vetustatis aucto-
ritas, *Novell. 13. cap. 3.* adeo ut pro veritate habeatur, *Bald. in cap. cum
causam. vers. porro. extr. de probat.* Gloss. in *l. i. C. de servitut.* pari
passu cum privilegio ambulet. *l. i. §. ult. ff. de aqua pluvi. arcend. Zas. 2.
consil. 6. num. 14.* † Regiæque autoritati æquiparetur, Ernest.
Cothman. 2. *consil. 79. num. 71.* & habeat justitiam permanentem
Bald. *ad cap. 1. §. cum autem. de contrav. invest.* Roland. à Valle *vo.
i. consil. 3. num. 96.* Attamen veritatem verbi divini invertere ne-
quit, † & frivole ab antiquitate disputatur in causâ & possessione
Religionis. Quando enim veritas illucescit, omnem & possessio-
nem & præscriptionem & consuetudinem evanescere velut um-
bram, Protestantibus Principes in responsione ad Heldum dixisse,
refert Johan. Sleidan. *lib. 9. pag. 307.* nec † veneramur vetusta-
tem, quæ falso nititur principio: ac propterea errori non potest
patrocinari, *c. consuetudo. dist. 8.* quare longè magis † verita-
tem quam vetustatem sequi debemus, *c. qui contemta. dist. 8.* &
veritati detectæ præsumtio quævis, etiam vehemens, meritò ce-
dit, Andr. Gail. *lib. 2. observ. 97. num. 18.* Herm. Vultej. *vol. 2. consil.
Marpurgens. 29. num. 60.* Resp. (2.) Estque connexio † majoris,
desumpta à nobilitate civili, & politicâ hominum conditione, qui
argumentandi modus, in causa Religionis parum operatur, nec
placuit Apostolo *1. Corinth. 1. v. 26. & seqq.* ubi ait: *Non multi sapi-
entes secundum carnem, non multi potentes: Non multi nobiles; sed
quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes: & infir-
ma mundi, elegit Deus, & ea, quæ non sunt, ut ea, quæ sunt, destruat, ut
non glorietur omnis caro in conspectu ejus.* Quin † potius videtur
peccatus ex Scholâ Pharisaicâ *J. ban. 7. v. 48. & 49.* sic argumentan-
te: *Num quid ex Principibus aliquis credidit in eum, aut Phariseis?
sed turba hæc, quæ non novit legem, maledicti sunt.* Resp. (3.) Nec
tandem † ex connexione hæc inferitur quicquam ad crimen maje-
statis. Ut maximè enim concederemus calumniam vel injuriam
aliquam inde probari (quod tamen longè falsissimum & nequa-
quam concedendum) haut tamen propterea crimen læsæ majesta-
tis probatum esset, quippe † quod à crimine injuriarum ut cælum à
terra distat, veluti supra diximus *ib. 15.* quin nec ausi fuerunt Dil-
lingani hæc ratiunculâ crimen majestatis probare, haut nescii
requi-

11. 212

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

16
9.
10.
16
1.
2.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

requisitorum ejus delicti, quod atrocissimum habetur, & absque certis ingredientis ad id non deveniendum.

XLVI.

20. Nec assumptio † expedita est, quod scilicet Romana sedes † seculis sex, septem & amplius ab omnibus Imperatoribus pro sancta & veneranda fuerit habita. (1.) Quorsum enim illud, † quod
21. Fridericus II. Ludovicus II. Henricus IV. Imperatores, & plerique alii Viri boni, inter quos etiam fuit Episcopus Florentinus, Papam dixerint Antichristum, de quo supra *ib. 41.* Quin & olim Papam proclamatum fuisse Antichristum, Satanam & Diabolum, fiteur Sclvira Tannerus *part. 2. Anai. Augst. Confess. S. 282.* Quod † facit hoc Theologorum Saxoniorum *in papilla Evangelica pag. 435.* D. Simon Scharnius, weiland Beystzer des Keyserlichen Cammergerichts zu Speyer / hat aus dreyszig Pabstlichen Scribenten klare Zeugniß zusammen gesucht / daß der Pabst zu Rom von denen / so der Pabstlichen Religion eiferig zugerhan gewesen / dennoch der
23. Antichrist genennet ist worden. (2.) Credibile † porro est, etsi ante secula aliquot, Papa nomine antichristi fuerit notatus, nec ipsum tamen nec Status catholicos a grè id tulisse aut vindicasse, quin potius tacuisse, ne vitia ejus ad censuram revocarentur & etiamnum ignota aliis publice innotescerent; † quod & inclinant Theologi Saxonici *dist. loc.* Daraus erscheinet / daß man es nicht von so grosser Wichtigkeit geachtet / deswegen etwas zu gedencken und zu eifern. Vielleicht hat man bey sich selbst ermogen / wenn dieser Kechricht sehr gerüthelt würde / so möchte ein böser Geruch daraus entstehen.

XLVII.

25. *Secundo* opponunt † Dillingenses, quod Theologi Lutherani profitentes dogma de Papa Antichristo, populum universum avertant ab obedientia & æstimatione Romani Imperatoris, Electorum & Principum. §. 150. pag. 626. *in verb. Negari neminem potest, longe gravioris & magis indubitarum esse lese majestatis atq; rebellionis crimen, si adversus ipsam Imperialem dignitatem populus armeretur aut conciretur verbis aut opere.* Et postea: Denig, † populum universum ab obedientia & æstimatione Romani Imperatoris, Electorum & Principum, dicto modo obligatorum Pontifici Romano, quem blasphem-

blasphemum Antichristum esse dicunt, quantum in ipsis est, avertere
volunt. *Resp.* (1.) Ad hoc argumentum jam supra *lib. 25. § 30.*
respondimus, & quam longe aliena sit mens Theologorum Luthera-
norum à seditione & rebellionem, præsumtionibus pariter & ra-
tionibus planum fecimus, quare ulteriore refutatione superse-
demus. *Resp.* (2.) † Distinguendum etiam est inter obedientiam
debitam Magistratui præstandam, in causis nempe civilibus & po-
liticis à Deo commendatam, *Rom. 13. vers. 1. & seqq. 1. Petr. 2. v. 17. 18.*
& obedientiam indebitam, quæ obligat conscientias ad ample-
ctendum Religionem, quam ipse fallam & perniciosam agno-
scunt, eamque Deus nullibi imposuit aut commendavit, sed sibi
soli reservatam voluit, *Act. 5. v. 29.* noluit scilicet, † quem-
quam in causa Religionis ad credendum cogi & vi adigi. Nec ab-
surdius quid, quam fidem in animâ, quæ spiritus est, cogere
velle, cum assensus, qui fidei pars est, sit actus à volunta-
te elicitus: Quis enim mihi imponat necessitatem, † inquit
Lactant. vel credendi quod nolim, vel quod velim, non credendi,
nihil tam voluntarium, quam Religio, in quâ si animus avertus,
jam sublata, jam nulla est, *lib. 5. divin. instit. cap. 19.* Et Luther. Li-
berum quiddam est, credere, imò quiddam divinum in Spiritu, ex-
terna igitur vi cogi nec potest, nec debet. *rom. 2. Jenens. fol. 180.*
Quod si ergo dicant † Dillingani, Majestatem Superiorum of-
fendi à iis, qui subditos abstrahunt ab obedientiâ, accipien-
dum id est, de obedientia debita in causis civilibus ac politi-
cis. Atqui nunquam demonstrabunt, hoc fieri à Theologis Lu-
theranis per doctrinam de Papa Antichristo; ut nempe avertant
homines ab hac obedientiâ civili: eò nimirum intenti, ut † in
fundamentis fidei & orthodoxæ Religionis auditores informet,
quò perseverantes in verâ fide, fugiant doctrinam Antichristi: Id
dum faciunt, neutiquam lædunt majestatem; quippe se non ex-
tendentem ad obedientiam in causis fidei indebitam & non com-
petentem. Et ad hanc obedientiæ differentiam ac distinctionem
jam dudum provocaverunt † Theologi Saxonici *in vindic. pupill.*
Evangel. cap. 33. pag. 671. vers. Endlichen so lehren wir von den Kö-
niglichen Keysern/ wofern Sie etwas gebieten/ daß der Evangelis-
schen Lehre und Gewissen zuwider/ oder zuwidergegen/ daß ohne Ver-
letzung der Keyserl. Majest. und Hoheit/ auch ohne Schuld der Re-
bellion

besten / man sich des Gehorsams entschütten könne: Dann der
 Herr Jesus hat zwar geheissen / dem Keyser zu geben / was des
 Keyfers ist / aber nicht / was des Keyfers nicht ist / Er hat auch be-
 fohlen / GOTT zu geben / was Gottes ist / *Matth. 22 v. 21.* Et nonne
 34. † Apoltoli per concionem suam reprehendendo Religionem eth-
 nicam, omnes homines ab obedientiâ Imperatorum, Regum &
 Principum ethnicorum, quoad negotium Religionis abstraxe-
 runt? criminis tamen læsæ majestatis propterea à nemine accusa-
 35. ti; † nempe quod subditos ab obedientiâ civili Magistratui debita
 haut averterent, ut nec hinc in causâ simili Theologos Lutherana-
 nos criminis majestatis infirmulari liceat.

XLIIX.

36. *Tertio:* Fieri non potest, † inquit Dillingenses, ut dicta
 contra Papam à Theologis Lutheranis, non redundant in Christia-
 nos Imperatores, qui magna semper reverentiâ & æstimationis af-
 fectu sedem Romanam summumque Pontificem fuerunt profectu-
 ti, §. 136. & seqq. quam † in rem adducunt verba Valentiniani &
 37. Marciani Imp. in *Epistol. ad Leonem I. Rom. Episcopum*, §. 137. pag.
 612. Pro reverendâ & catholica Religione fidei Christianorum,
 cujus auxiliis virtutem nostræ potentie confidimus gubernari, tu-
 am sanctitatem principum in Episcopatu divinæ fidei possiden-
 tem, sacris literis in principio justum credimus alloquendam &c.
 38. † Nec non Justiniani Imperatoris in *Epist. ad Joban. Archiepisc. Ur-
 bis Romæ*: Reddentes honorem Apostolicæ sedi & vestræ Sancti-
 tati (quod semper nobis in voto fuit & est) &c, ut dece, Patrem
 honorantes vestram beatitudinem, omnia quæ ad Ecclesiarum
 Statum pertinent, festinavimus ad notitiam ferre vestræ Sancti-
 39. tatis. Et §. 136. pag. 611. verba Gallæ Placidæ Augustæ † in *epist. ad
 Theodosium filium pro Flaviano Episcopo Constantinopolitano contra
 Nestorium*: Tua mansuetudo tantis turbis resistens; veritatem fi-
 dei catholicæ Religionis immaculatam servari præcipiat, ut se-
 cundum formam ac definitionem Apostolicæ sedis, quam & nos
 tanquam præcedentem similiter veneramus in Statu Sacerdotii
 illæso manente per omnia Flaviano, ad concilium Apostolicæ se-
 dis judicium transmittatur, in quâ primus ille, qui cælestes cla-
 ves dignus fuit accipere, principatum Episcopatus ordinavit.
 Quin

† Quin & (pergunt Dillingenses) efficitur hoc ipso, ut Imperator fidem ac Religionem Antichristi fovens, sit Antichristianus: quæ injuria etiam tangit Serenissimum Saxoniam Electorem Imperatori Antichristiano ensẽ anteferentem, in § 154. pag. 629. ubi hæc ponunt verba: *Sic enim Sua Celsitudo, tales injurias non tantum in Electores & Principes catholicas, quos pro fratribus & amicis suis agnoscit, redundare; sed etiam in ipsam Cæsaream Majestatem, Dominum suum Clementissimum, cui ipse ut armiger Ensem præferre solet. Non autem credibile est, quod Antichristiano Imperatori ensẽ anteferre velit.*

40.

214

XLIX.

At vereor † ne Dillingenses Theologos Lutheranos criminis læsæ majestatis accusantes, ipsimet hoc crimen incurrant, Imperatorem Antichristianum appellitantes, quod profectò nunquam à Lutheranis factum; dicant ac proferant locum aliquem, in quo ullus theologorum nostratium, tam contumeliosè de uncto Domini scripserit aut verba fecerit. Estne † hoc Cæsaream Majestatem venerari, quæ Sacrosancta nobis esse debet, Christoph. Besold. in *dissert. de majest. sect. 1. cap. 1. num. 2.* Regner. Sixtin. de *Regal. lib. 1. cap. 1. num. 31.* Melch. Goldast. in *Bobem. lib. 3. cap. 13. num. 6.* Faciunt nimirum Dillingani ineptas consequentias, † quo Magnatum iram & odium in Lutheranos excitent, omnemque Religionem orthodoxam defendendi ac propagandi facultatem, contra Pacem Religiosam iis adimant. Resp. (1.) † Negamus siquidem, antichristianos esse omnes, qui Religioni catholice sunt addicti & Papam reverentiâ & æstimationis affectu prosequuntur. : quemadmodum nec omne id, quod per Tyrannidem ab Antichristo occupatur, antichristianum est, ne simul Evangelium & Sacramentum Baptismi, quod ex Papisimo accepimus faciamus antichristianum, sed † illud propriè indigitatur Antichristianum, quod ad reservata, titulos, eminentiam & proprietates Papæ pertinet; & consequenter, quod ad Curiam Romanam spectat, & mediis Antichristo propriis Regnum ejus tuetur, de quibus autem illi, qui catholice Religionem amplectuntur, nil participant. : Ex quo † nec Theologi Lutherani Papam Antichristum demonstrando, Imperatorem Romanum Antichristianum vocant, sed

41.

42.

43.

44.

45.

49.

Po:

16
9.
10.
16
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

47. potius iura & majestatem ejus vindicant. Eaq; distinctione Theodologi Saxonicum rem planissimam fecere † in *vindicatio Pupille Evang. cap. 86.* quorum verba, quia nervum tangunt, ipsamque veritatem dilucidè aperiunt, huc apponere lubet: Dabero fürs dritte (scribunt pag. 654.) keines weges folget/wann iemand zu des Pabste Kirthe und lehre sich bekennet/das er auch müste antichristlich/(in *stricta & propria significatione*, das ist/ in eigentlicher Bedeutung dieses Wortts) seyn oder heissen/ denn der Pabst ist nicht alleine gleich dem Drachen/ sondern hat auch Hörner wie das Lamb/ redet aber wie der Drache: *Apocal. 13. v. 12.* Er thut hierüber grosse Zeichen/ das er auch macht Feuer vom Himmel fallen für den Menschen/ und verführet die auff Erden wohnen/ umb der Zeichen willen/ die ihm gegeben sind/ zu thun für dem Thiere/ *Apoc. 13. v. 13 14.* Das demnach † der Antichrist dasjenige/ nachdeme er der grosse Antichrist ist/ und heisset/ für sich meistentheils allein hat und behelt: Und weder Titel noch Eigenschafft/ zumahl in dem Grad/ wie er beyde hat/ einigen Menschen mittheilet/ allermassen des HERRN Christi/ als Christi Eigenschafften niemand unter allen Christen zustehen/ noch ihnen zugeeignet werden können: Denn keiner ist ein Mittler zwischen Gott und den Menschen/ sondern Christus ist und bleibers alleine/ *1 Timoth. 2. v. 5.* Keiner ist der Gnadenstul/ sondern Christus ist allein darzu vorgestellet/ *Rom. 3. v. 25.* Keiner ist der König aller Könige/ und Herr aller Herren/ Christus behelt diesen Titel alleine/ *Apoc. 17. v. 14. cap. 19. v. 16.* Eben also † ist im Gegenfall beschaffen mit dem jenigen/ der *xix' efo xiv* sein Widerwertiger ist/ *2. Thess. 2. v. 4.* der behelt den Namen des Antichristis zu seinem Vortheil und Vorzug: Und Van einer vor und nach ihm/ wol Päpstlich seyn und heissen: Aber es folget nicht/ das er auch Antichristlich heissen müste/ † *Et in cap. 87 pag. 658.* ita scribunt: Aber auch das ist nicht genug zu beweisen/ das der Kenfer müst Antichristlich genennet werden/ denn ein anders ist: Päpstlicher Religion zugethan/ ein anders Antichristlich seyn: Die Päpstliche Religion und das Reich des Antichristis sind unterschieden: In der Päpstlichen Religion ist nicht alles böse: Es ist nicht böse die Rauffe an sich selbst/ Es ist nicht böse der Apostollische Glaube/ zu dem sie sich eusserlich bekennen; Es ist nicht böse das Vater unser/ das noch behalten wird; Es seyn nicht böse die zeh

hen Gebot / und dergleichen. *Resp.* (2.) † Patescit hinc porrò:
quàm periculòsum sit per consequentias in materia criminis ali-
cujus procedere, idque per indirectum probare velle, ubi tamen
requiritur probatio luce meridianà clarior, *ult. C. de probat. Jul.*
Clar. lib. 5. sentent. §. ult. quæst. 63. num. 9. & seq. Andr. Gail. lib. 1. ob-
servat. 108. num. 13. nec licet judicare de voluntate & proposito
delinquendi per indirectum, quia multa in consequentiam cum
tertijs præjudicio permittuntur, quæ alioquin non permitterentur,
l. 62. ff. de acquir. rer. domin. l. in modicis. 24. C. de contr. emptio. ex quo
† ergo per consequentiam à Lutheranis dogmate de Papa Anti-
christo Imperatorem offendi, autumant Dillingenses, hoc ipso fa-
tentur, quàm periculòsam & falsam fecerint illationem ad cri-
men majestatis. *Resp.* † (3.) Idque tantò minus inde probatur,
quia ex hac illatione, nullus quisquam certus esse potest de dolo
inculpati, sine quo tamen crimina haud perpetrantur, *l. qui injuria.*
ff. de furt. l. 1. C. de sicar. Hippol. de Marfil. in lege Corneliæ §. cum
quidam. num. 3. ff. ad leg. Corneli. de Sicar. Andr. Tiraquell. de pow.
temp. caus. 14. num. 1. Tiber. Decian. in tract. crim. lib. 1. c. 4. n. 9.

Quartum argumentum Dillingense Statum Imperii concer-
nit. Ajust † enim Theologos Lutheranos hoc ipso, quo dicunt
Papam esse Antichristum, convellere Imperii Statum, qui sine ob-
ligatione ad Sedem Papalem consistere non potest, *§. 150. pag. 626.*
At eadem ferè est hæc cantilena, quam audivimus supra *cb. 47.* cum
per doctrinam de Papa Antichristo, homines à debita obedientia
abstrahi contendebant: *Resp.* (1.) † quam pessimè verò & calu-
mniòse hoc proferatur, vel inde appareat, quòd nulla prorsus ne-
cessariæ cohesionis existat causa & vinculum, inter Papam & Im-
peratorem, Curiam Papalem & Imperii Statum, quòd ruptò con-
vellatur necessariò Imperium Romanum. Est siquidem † hoc res
merè mundana & politica, plane non dependens à Sede pontificia,
quæ videri cupit res Ecclesiastica & spiritualis, non de hoc mun-
do, *Johan. 18. v. 36.* Theodor. Reinking *de regum. secul. & ecclesi. lib. 1.*
class. 2. cap. 4. Johan. Limn. *lib. 2. jur. publ. cap. 4. pag. 66. & 67.* *Resp.*
(2.) † Et dicant, quæso Dillingani, quidnam in Imperio per asser-
tionem Antichristianismi Pontificis convellatur: Producamus
quicquid est in Imperio, sive sit ipsamet Cæsarea Majestas, sive

H

Electo.

91. 215

51.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

- 16
9.
10.
16
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
- Electoral Collegium, Principes, Civitates & Status Imperii: sive Leges Regni fundamentales, vel statuta, sive jus commune, Camera Imperialis, omniaque Imperii & Procerum judicia & Dicasteria, jura & processus, & quicquid tandem ad Imperium pertinere potest: Dicant, quæso ꝑ seiamnum, Dillingenses quidnam sit, quod convellatur per dogma Lutheranorum de Papa Antichristo? Provocant eos Theologi ex *L. Diffamari*, ut vel tantillum in Imperio demonstrarent quod ex illo dogmate labefacteretur? Nil profectò nominare nec respondere norunt, ut non immeritò ex natura & processu *Legis diffamari*, perpetuò iis imponatur silentium. *Resp.*
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
- (3.) Nec ꝑ admittimus ullam Imperii dependentiam à Pontifice, quin potius immediatè à Deo hoc obtinere Imperatorem, supra *ib. 25.* demonstratum dedimus. Aliter si diceremus, quomodo consistere potuisset Imperium, quando nondum ꝑ exitit Pontifex Romanus (sub nomine Christiano) in rerum natura: Vel quando Imp. Ethnici adhuc regnaverè, & maxime tum nihilominus floruit Imperium. Quid etiam ꝑ si aliquando eligeretur Imperator, qui addictus haut esset pontificiæ Religioni, num cessabit protinus Imperium? Ineptias hujus argumenti quis non animadvertit, nolens studio adulationis veritatem dissimulare?
- Quinto*, ad auctoritates ꝑ denique confugiant Dillingani, & quum ratiunculis suis ipsimet non confidunt, quærelas Statuum catholicorum super assertionem Antichristianicæ Pontificis adducunt §. 151. pag. 627. Estque *prima*, Serenissimi utriusque Bavaricæ Ducis & Electoris Maximilianî, qui in Ratisbonensi colloquio Anno Christi 1601, D. Egidio Hunnio Theologo Papam Antichristum appellante, liberâ & publicâ voce interlocutus est: Esse hanc insignem & clarissimam injuriam, quæ in omnes redunder catholicos. *Secunda*, ꝑ quam referunt §. 152. est Statuum Imperii catholicorum, qui in comitiis Augustanis Anno 1559. conquesti sunt de injuriâ Legatorum Electoris Saxonici Johannis Friderici, quod Episcopum Martisburgensem non possint ferre Camere Spirensis Præsidem, qui abominandis ac terribilibus juramentis Papæ Romano esset devinctus. *Tercia*, ꝑ de quâ in §. 155. pag. 630. est eisdem Ordinibus catholicorum Anno 1594. conquerentium de

convitiis Lutheranorum Theologorum Papam proclamantium Antichrikum: Schewen sich doch ihre *Pradicanten* nicht hin und wieder in Büchern zu schreiben/ und sonst/ wie es auch auff diesem Reichstage nicht verbleiben mögen/ der Catholischen Haupt/ und höchsten geistlichen Fürsten/ die Päpstliche Heiligkeit für den Antichrist/ des Teufels Grundsuppe/ desgleichen der Catholischen Religion zugewante/ für verdampfte abgöttische Leute auszusprechen. Er tandem etiam in comitiis Ratisbonensibus Anno 1613. eandem 66.
ajunt, repetitam esse querelam apud Imperatorem Marthiam: So ist das Schmähen und Lästern auff ihren Cangeln nunmehr so gemeine worden/ auch männiglich/ wie schimpfflich die Päpstliche Heiligkeit/ welche doch auch aussere ihres gebührllichen höchsten *respects*, in den Hungerischen Kriegen und andern zugestandenene Gelegenheiten/ umb Sie und das Reich weit ein bessers verdienet/ darbey *tractiret* und ausgerufen werden/so bekant/ daß es unnötig dieses Orts zu melden/ etc.

LII.

Sed parum inde inferitur. *Resp.* (1.) † Præterquam enim quod secunda & quarta Statuum catholicorum querela anno 1559. & 1613. Casari exhibita, ne verbulo mentionem faciat dogmatis de Papa Antichristo, nunquam intentio & propositum fuit Ordinibus catholicis, Theologos Lutheranos criminis majestatis accusare, de quo sanè proflus tacerunt, benè animadvertentes, neque probati id posse, neque ex assertione Antichristianismi Pontificis, tale crimen progigni, ut hinc querelæ catholicorum ad hoc impertinenter adducantur? *Resp.* (2.) Annum etiam querelæ Statuum catholicorum sunt Evangelia, quibus sine omni contradictione fides habenda? Sanè ut ipsi Dillingenses, sic etiam Jesuitæ sunt adversarii Theologorum Lutheranorum, quantum † ergo fidei eis tribuendum in propria causâ? *l. nullus. 10. ff. de testib. l. 10. C. eod. tit. cap. in super. 6. in fin. eod. tit.* Nec enim Clerici admittuntur testes, quando de eorundem commodo & interesse agitur, *Ruin. vol. 5. consil. 137. num. 13. Jacob. Menoch. consil. 45. num. 26.* quorum † oculi similiter obcæcari solent, quando suis, magisque quando sibi ipsis favere volunt, *Gloss. in cap. pervenit. i. quest. 3. Alciat. de præsumt. Reg. 2. præf. 29. num. 2.* Er ut ait † Ferrar. in præf. 70. 71.

Papiens. in for. respon. Rei, verb. prescriptionis, num. 28. circa fin. por-
 tant conscientiam in capucio, quo abjecto eorum conscientia
 abjicitur. Imò neque Rex aut Princeps ejusmodi in casu, in sui
 favorem quid depositurus admittitur, Prosop. Farin. de resib. tit.
 6. quest. 63. num. 174. Resp. (3.) † Et quis effectus harum querela-
 rum? quid ad hæc Cæsarea Majestas? quid reliqui ordines? Ta-
 euerunt & tacendo illas improbas, inanes & nullas judicaverunt:
 Quod si enim deprehendissent, accusationes aliquid habere pon-
 deris ac momenti, tulissent utique ad compescendos Majestatis
 Cæsareæ violatores sententiam longè durissimam; † Hoc cum fa-
 cere intermiserint, publicum inde potius innocentie testimonium
 Theologis Lutheranis datum, quam crimen majestatis à Dillin-
 gensibus probatum fuit.

CAP. IV.

*Dogma Lutheranorum de Papa Antichristo num. 2
 pacificationi Religiosæ sit inclu-*

sum?

LIII.

Non minimum innocentie argumentum pro Theologis Lu-
 theranis, hæc in lite desumitur ex pacificatione Religiosâ, quæ li-
 beram fidei & Religionis professionem permittit Lutheranis, ex
 quò si theologi dogma de antichristianismo Pontificis publice do-
 ceant ac profiteantur, ipsorum catholicorum, nec non Imperato-
 ris & Statuum Imperii permissu atque consensu ex pacificatione
 Religiosâ id facere censentur: † tantùm abest, ut hinc crimen ma-
 jestatis adversus Cæsaream Majestatem & Ordines Imperii jure
 ipsis imputari queat, *Supr. sb. 43.* Quod obstaculum cum bene a-
 nimadvertant † Jcti Dillingenses, litem unâ cum Jesuitis mo-
 vent, num dogma illud paci Religionis sit inclusum? Idque nega-
 re haud erubescunt, non secus ac si à toto Romano Imperio perpe-
 4. tui essent constituti Dictatores, † quibus potestas Religionis paci-
 5. ficationem interpretandi, extendendi & restringendi pro normâ
 sui capitis sit concessa. Quo ausu constringere satagunt trans-
 actionem pacis ad ea dogmata, † quæ in Augustanâ Confessione

rel

16
 9.
 10.
 16
 1.
 2.
 3.
 5.
 6.
 7.

015

6. 217
vel explicitè ponuntur, vel actu in ea continentur, & inde per evidentem coniectionem deduci possunt: ad quæ tamen assertionem de antichristianismo Papæ neutiquam referendam contendunt in § 170. pag. 647. ibi: Pax promissa fuit Augustanæ confessioni, ejusdemq; sectatoribus: Consequenter omnia dogmata fidei, que neq; catholica Religionis, neq; Augustanæ Confessionis partes sunt, simulq; Professores & doctores talium dogmatum fidei, à pace Religionis penitus exclusi sunt. Accedit quod Catholici insaniam istam de Papæ Antichristo nunquam pro dogmate fidei controverso agnoverunt, sed inter notorias calumnias numerarunt &c. Et §. 171. pag. 648. verb. Ideo dicimus, permissum esse Lutherani Prædicantibus, ut ea quodq; dogmata adversus Romanam Ecclesiam tradant, quæ licet in Augustanâ Confessione verbis explicitis & formalibus posita non sunt, tamen in eadem actu continentur, quia inde per evidentem ratiocinationem deduci possunt. Talem autem deductionem ex articulo aliquo Augustanæ Confessionis nunquam facient de Papæ Antichristo. Hactenus Dillingenses.

LIV.

7. Hæc Dillingensium ratiocinatio si ad formam Syllogisticam revocetur, tale efficitur argumentum: Pax Religiosa includit tantummodò capita & dogmata in Augustanâ Confessione posita & comprehensa: Atqui dogma de Pontificis Antichristianismo in Augustanâ confessione positum hæc reperitur. Ergo, &c. Esti vanitas hujus argumenti jam tante à Theologis Saxonis in vindictis pupille Evangel. cap. 99. & imprimis à Nicolao Hunnio in scripto speciali de innocentia Lutheranorum, sufficienter est refutata, ut verè actum agere videri possit, qui facem illis ulteriorem addere admittatur; ne tamen hæc negligamus id quod præcipuum Theologorum Lutheranorum habetur propugnaculum, ex Pacificationis Religiosæ permissu petitum, breviter ac summatim obfuscaculum illud diluere fert animus. Exactius verò si Dillinganorum examinemus argumentum; quod utraq; hujus propositio falsa deprehenditur. Quod enim primo majorem attinet, nequaquam largimur, Pacem Religiosam esse restringendam ad capita & dogmata Augustanæ Confessionis, idque (1.) quia pax illa non solummodò Augustanæ Confessionis, sed ejus etiam fidei, Religioni, doctrinæ & ceremoniis data est, ut probant verba ipsius pacifi-

16
9.
10.
16
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

cationis in Reff. Imper. de anno 1555. S. und damit. *verf.* So sollen die Keyserliche Majest. wie auch Churfürsten/ Fürsten und Stände des heiligen Reichs/ keinen Stand des Reichs/ von wegen der Augspurgischen Confession, und derselben Lehr/ Religion und Glaubens haben/ mit der That gewaltiger Weise überziehen/ beschädigen/ vorgewaltigen/ oder in andere Wege/ wider sein *conscientz*, Wissen und Willen/ von dieser Augspurgischen Confession, Religion/ Glauben/ Kirchengebräuchen/ Ordnungen und Ceremonien, so sie aufgerichtet/ und nachmals auffrichten möchten/ in ihren Fürstenthümben/ Länden und Herrschafften/ dringen/ oder durch *Mandats*, oder in einiger anderer Gestalt/ beschweren oder verachten/ sondern bey solcher Religion/ Glauben/ Kirchengebräuchen/ Ordnungen und Ceremonien/ auch ihren Haab/ Gütern/ Ligen und fahrend/ Land/ Leuten/ Herrschafften/ Obriigkeiten/ Herrlichkeiten und Gerechtigkeiten/ ruhig und friedlich bleiben lassen/ und sol die streitige Religion nicht anders/ dann durch Christliche/ freundliche/ friedliche Mittel und Wege/ zu einhelligen Christlichen Verstande und Vergleichung gebracht werden/ *ic.* Genuinus † horum verborum sensus est: quia Augustana confessio non omnes partes doctrinae, fidei & Religionis Lutheranorum actu exhibere potuit, ideo pacem datam non coarctandam esse intra angustos limites solius Augustanae Confessionis, sed extendendam † ad omnem Religionem, Fidem & doctrinam, quae publice sonet & floreat in Ecclesiis Augustanam Confessionem proferentibus. Aliàs sanè verba haec (derselben Lehr/ Religion und Glauben) frustra essent apposita; † quod dicendum haut est, nec praesumendum, siquidem unumquodque verbum in instrumento appositum censeri debet cum effectu aliquid operandi, *cap. hac autem verba. extr. de pen. cap. relatum est. extr. de cleric. non resident. Bald. in rubr. C. de contr. emt. in 9. quest. Nicol. Boët. decis. 23. num. 24. nec quisquam † praesumitur actum inanem & frustraneum expedire voluisse, arg. l. quoties. 59. ff. de Verb. obligat. l. in fin. ff. ad municipal. l. un. C. de thesaur. Matth. Welenb. part. 1. consil. 38. num. 63. actusque † frustratorios & superfluos jura prorsus improbant & detestantur, l. hac stipulatio. 14. §. 1. ff. ut legator. seu fidei comm. servan. l. ait Praetor. 3. in princ. ff. de jurejur. Surd. decis. 260. num. 7. Christoph. Betsold.*

sold part. 4. consil. 147. num. 6. Frider. Pruckm. vol. 1. consil. 42. num. 5.

L.V.

Non itaque ꝑ pacificatio Religiosa tantummodò capita & articulos in Augustanâ Confessione positos; sed etiam omnem Ecclesiarum Augustanam confessionem profitentium Religionem ac fidem includit; Ergo & dogma de Papa Antichristo, quod & ipsam fidem concernit, ꝑ non quidem salvificam sed historicam, cujus tamen usus hoc affert salutare Christianis, ut seductorem tam subdolum & malitiosum discant fugere, Nicol. Hunn. in dist. tract. de innoc. Lutheran. § 811 pag. 521. Quare & dogma hoc pro articulo fidei historicæ habetur; Quo de ꝑ ita loquuntur Theol. Saxonici in vindicis papilla Evangel. cap. 86. pag. 66. Es fragt der Jesuit (Forer) Ob es ein Glaubens- Articul sey / bey den Lutheranern / daß der Pabst der Antichrist sey / oder ob es nur ein Miß- brauch / dadurch dem Glauben an seiner substantz nichts benommen? Dabed arff es keiner neuen Antwort: Im Augapffel siehet deutlich also: Es ist der Name Antichrist ein Stücke unserer Lehre / ja ein pars fidei historice: Ein Stücke des historischen Glaubens / etc. Ex quo igitur dogma ꝑ de Pontificis Antichristianismo in pace Religiosa expressè non est exceptum, disertè hinc sub voculâ fidei in genere positâ inclusum censetur. Idque eo magis, quia tempore transactionis initæ, dogma ꝑ de Papa Antichristo jam tûm notorium erat, ac publicè per Ecclesias Augustanæ confessionis sonabat, Hunn. in necess. depuls. accusat. Papis. dogma de Antichristo Roman. non esse pacif. Relig. inclus. §. 5. pag. 159. Vindic. pupill. evang. cap. 99. ut proinde non potuerint non Imperator ac Ordines Imperii de hoc cogitasse, illudque sub pace Religionis comprehendisse.

18.

19.

20.

21.

22.

L.VI.

Nodo hoc Dillingenses ligati, ꝑ quo illum dissolvant, non alteri (ajunt) Religioni ac doctrinæ, unâ cum catholicâ pacem in imperio datam aut promissam esse, quàm ei, qui est Augustanæ Confessionis, adeoque verba illa, und derselben Lehr/Religion und Glaubens haben/ declarationis causâ fuisse ꝑ adjecta in Recept. de anno 1555. ut sensus sit: Statibus Imperii, cum quibus eo tempore pax inita fuit, nullam ratione confessionis Anno 1530. Carolo V. exhi-

23.

24.

exhi-

16
9.
10.
10
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

exhibita ejusdemque doctrinae, Religionis ac fidei molestiam exhibendam esse: Alioquin, si diceremus, alicui doctrinae & Religioni, quae Augustanae Confessionis non est, seu in eadem confessione non continetur, Pacem promissam esse tum etiam Calvinista, & similes eorum sectarii eadem pace frui possent: quandoquidem & ipsi religionem ac doctrinam suam Confessionis Augustanae assuetam esse volunt. §. 170. pag. 46. Resp. Sed ut explicationem hanc concesserimus, per eam tamen pax Religiosa nequaquam ad articulos in Augustana Confessione positos restringitur, quin potius ad alios extenditur: Largimur enim, nulli alteri Religioni ac doctrinae, quam quae Augustanae confessionis est, datam fuisse pacem: at ne quisquam confessionem illam profitentem ad angustias inique cogeret, in hunc ipsum finem, verba illa (und derselben Lehr/ Religion und Glauben) dilationis causa apposita fuerunt. Et quid quae verba haec declaratoria important, nisi hoc? pacem istam non solum doctrinae partibus in Augustana Confessione actu comprehensis datam fuisse, verum etiam toti doctrinae, Religioni & fidei, quae & qualis tunc temporis in Ecclesiis Confessorum obtinebat. Nec quicquam ad Calvinianos hinc inferre licet, quia tempore exhibitae Augustanae Confessionis noluerunt ejus esse participes, sese tam ad Confessionem, quam ad Confessoribus realiter separantes: a quo tempore ceteri Ecclesiastici Lutherani & Calviniani ita manserunt distincti, ut in unam hanc coalescerent, tum quin potius adversi, nullaque confusio ad Augustanam confessionem pertinentiura & eo non pertinentium fuerit facta. Bidenbach, *de cad. 7. conf. 8. & 9.* Quamvis enim Calviniani tum sese fratres Augustanae Confessionis profiteantur, si non veritate, nominatenus tamen (ut scribit Quir. Cübach, *apud Domin. Arum. tom. 4. jur. publ. disc. 35.* non quidem esse eos fratres Augustanae confessionis confessione ac secundum veritatem & esse, attamen secundum opinionem & dici) est tamen hoc ipsum tum quod Lutherani haecenus negarunt, ut multis persequitur Leonh. Hütterus in *Calv. aulico polit. & in suo Irenico advers. David Parsum;* nec non in *disc. pro libro Concordiae adversus criminationes Rudolphi Hospin. Wueb. 21. & 22. Novembr. habit.* Sed hanc in litrem ulterius non digredimur, eam Theologis relinquentes.

LVII.

(2.) Bene porro ¶ notanda est dispositio Pacificat. Religioſa in
dict. S. Und damit. Daß die Augſpurgische Confessions-Verwande-
 te Stände bey ſolcher Religion/Glauben und Kirchengebräuchen/
 Ordnung und Ceremonien/ ſo ſie auffgerichtet/ oder nachmals auff-
 richten mögen/ ruhiglich und friedlich ſollen gelaffen werden. Ubi
 Pax Religionis quam expreſſiſſimè ad futuros extenditur articulos.
 ¶ Nec enim verba illa (ſo ſie auffgerichtet/ oder nachmals auffrichten
 mögen) ad ritus tantum ſpectant, ſed etiam ad ipſam doctrinæ ordi-
 nationem & conſtitutionem ſunt referenda; Ita ut liceat Conſi-
 lia, Synodus, Colloquia, Gymnaſia &c. inſtituere, in iisq; conformi-
 ter Auguſtana Confessionis libros ſymbolicos ordinare & pro-
 formula docendi proponere, ut bene explicat Joh. Georg. Dorſhe-
 us. in *diſſert. de conſequentibus Auguſt. Confess. cap. 2. S. 54.* ¶ Tum
 quia rituum ceu adiaphorum inſtitutio, ampliatio & diverſitas
 etiam in ipſa Auguſtana Confessione eſt reſervata, ut non opus fue-
 rit, ſingulariter in diſpoſitione Pacis Religioſæ, eosdem privile-
 gio communiri: Tum ¶ quod ipſimet Pontificii hinc inde conſti-
 tuti in ritibus non convenient, ut nec Evangelicis propterea mo-
 vanda ſit controverſia: Quæ igitur per ſe licent & ab Eccleſiis ſine
 expreſſo privilegio utiliter introduci poterunt, ea non fuerunt
 nova conſtitutione eximenda, Dorsh. *diſſ. loc.*

33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.

LIX.

(3.) Ex ipſa ¶ quoq; Auguſtana Confessione probari poteſt, pa-
 cem Religioſam ad articulos in ea poſitos & comprehenſos reſtrin-
 gendam haud eſſe, poſtquam ea neque ut plena & totalis compre-
 henſio doctrinæ Evangelicæ in Comitiiſ Imperii fuit exhibitæ, ne-
 que ab eodem ut talis accepta, neq; ad hunc uſq; diem ut talis agni-
 ta, ¶ prout apparet ex verbis *Epilogi Aug. Confess.* Diß ſind die für-
 nehmeſten Articul/ die für ſtreitig geachtet werden / denn wiewol
 man vielmehr Mißbräuche und Wirtchigkeiten hett anziehen kön-
 nen/ So haben wir doch die Weißeufftigkeit und Länge zu verhüten/
 allein die fürnehmſten vermeldet/ woraus die andern leichtlich zu
 ermeſſen. *Et poſtea:* ¶ Solches alles haben wir im Beſten und umb
 Glimpffs willen übergangen/ damit man die fürnehmſten Stücke in
 dieſer Sachen/ deſto baß vermercken möchte/ &c. Exhibita ergo & ac-
 cepta ¶ fuit Auguſtana Confessio cum exceptione, proteſtatione &
 reſer-

reservatione aliorum articulorum. At huic confessioni data est
 Pax Religionis; Ergo non intelligitur ea contra protestationem,
 tantummodò signatibus concessa, sed extensa etiam ad
 cætera dogmata, quæ ab ea dependent, & ex illa dijudicari possunt,
 & quæ confessores fuissent prolixius exposituri, si in exhibitâ bre-
 viori summâ quisquam aliquid desiderasset; † Operantur siqui-
 dem verba transactionis Palaviensis & Pacis Religiosæ secundum
 naturam Augustanæ Confessionis; tanquam secundum naturam
 rei deductæ in contractu, *l. si stipul. ff. de verb. oblig. Imola in cap. ex
 literis. extr. de jur. patronat. Paris. vol. 4. consil. 165. n. 20. Socin. vol. 1.
 consil. 47. col. 3.* Suntq; † in omni dispositione verba intelligenda se-
 cundum naturam dispositionis, super qua ponuntur, etiam si essent
 inproprianda, *l. infulam. 6. ff. de præscript. verb. l. ex conducto. §. si uno.
 ff. locat. Andr. Alciatus. lib. 2. de verb. signif. col. 1. vers. quorum ille am-
 plissimus &c.* Ex quò etiam † confessores ad latiorè informatio-
 nem se obtulerunt in sine Augustanæ Confessionis: Und ob iese
 Mand befunden würde/der daran Mangel hette/deme ist man ferne
 Bericht/ mit Grunde Göttlicher heiligen Schrift zu thun erbdtig/
 16. videntur imitari voluisse clausulam illam juris in libellis usur-
 pari consuetam, (*De deducendo omne jus sibi competens & competi-
 rum*) & in exhibitione articulorum probatoriorum, (*salvo arbitrio
 addendi &c.*) cujus ea † est virtus, ut omne jus competens & com-
 petiturum cõprehendat, verbis licet non expressum vel omissum,
 Robert. Marant. *in specul. aur. in part. 6. pr. part. ult. n. 68.* Alphons.
 de Azevedo. *in consil. Regn. Hispan. lib. 4. tit. 2. l. 4. n. 16.* Lanfranc. *in
 cap. quoniam contra. cap. 5. n. 6. extr. de probat. Jason. in §. omnium. n.
 128. insir. de actio. Unde † in Camerâ Imperiali sæpè etiam super
 non expressè petitis, virtute hujus clausulæ pronunciatum, refert
 146. Andr. Gaill. *lib. 1. observat. 61. n. 10. in fin.* Cui consequens † Pacem
 Religiosam Augustanæ Confessionis hâc clausulâ munita data,
 ad articulos etiam similes vi clausulæ inclusos extendendam esse.*

LIX.

47. (4.) Facit huc quoque instructio Ferdinandi I. Imp. data Julio
 Episcopo Numburgensi Præsidi colloquii Wormatiensis Anno 1577.
 quando ait: Obwol sie von Billigkeit wegen/ und nach Ausweisung
 der jüngst zwener Reichs Abschiede wol Ursache gehabt/ solche Fra-
 ge zu thun/ und des andern Theils Theologen gar unverweilich
 seyn

220
seyn mögen/ wie sie sich *in specie* erkläret/ hatten/ welche *opinionen* sie
in der Augspurgischen Confession eingeschlossen seyn hielten/ nichts
bessers weniger/ dieweil sie sich der Augspurgischen Confession an-
hängig seyn erkläret/ mit dem Anhang/ daß sie die Lehren so dersel-
ben zuwider seyn/ *damniren*, und bey jeden Articulen zu erklären er-
boten/ So mögen auch die *Theologen* † unser alten Religion sich an
solchen Erbietten wol begnügen lassen; Dann im Fall/ da der Aug-
spurgischen Confession-Verwandten *Theologi* einer oder die andern
mehr/ sich bey den folgenden Articulen einige oder mehr irrige *opinion*
oder *Sect*, außserhalb der Augspurgischen Confession/ zu *defendiren*
unterstehen würdē/ mag alsdenn gegen denselbigen/ was sich gebüh-
ren wird/ geantworret/ und ihme darauff gesagt werden/ sich solcher
als der Augspurgischen Confession ungemessen *argumenten* und *opi-
nionen* zu enthalten. † Angesehen/ daß vermög obberührter Reichs-
Abschied/ allein zwischen der alten Religion und der Augspurgischen
Confession-Verwandten Ständen oder ihren Verordneten / diß
Colloquium gehalten werden sol. Wie auch allein der alten Religion
und der Augspurgischen Confession-Verwandte in dem Religion-
Frieden begriffen/ † und als andere/ so diesen beeden Religionen
nicht anhängig/ in den Religion-Frieden nicht gemelnet/ sondern
gänzlich ausgeschlossen seyn sollen. Duo hinc probè notanda veni-
unt, 1. † quod ex mente Imp. Ferdinandi sufficiat, si Theologi se de-
clarent, quod Augustanæ Confessionis adherere & doctrinas con-
trarias quasvis repudiare, damnareque velint. 2. † Quando Fer-
dinandus Imp. dicit, si ex Theologis quidam opiniones & sectas
erroneas extra Augustanam Confessionem in colloquio protule-
rint, eos repelli posse ex capite eo, quod illa argumenta & opinio-
nes Augustanæ Confessionis non consentiant; non certè vult, sim-
pliciter † nihil extra Augustanam confessionem dicendum, do-
cendumve esse, sed id duntaxat, in colloquio aut pace Religionis
haur esse tolerandum, quod ita est extra Augustanam Confes-
sionem positum, ut etiam eidem sit oppositum. † Quod & Pontificii
collocutores facti sunt, in peculiari de hoc scripto dicentes: Ca-
saris consilium fuisse, coadunare & colligere scissam & penè dimi-
diatam Augustanam Confessionem, adeoq; eliminare à patroci-
nio Augustanæ confessionis omnes heterodoxos & ad verum eam
docentes, Dorsche *dist. cap. 2. §. 46.* quibus consequens, nequaquam

- 16
9.
10.
10
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
55. † subducendam esse Religionis pacem Evangelicis; qui articulos in Augustanâ confessione haut positos & comprehensos profitentur, modò Augustanæ confessioni adhæreant, articulos ei contrarios non amplectantur, doctrinamque ipsis adversam repudient, damnentque. De quo † etiam Electores, Principes & Status Augustanæ Confessionis, literis ad Ferdinandum I. Imperatorem Anno 1561. protestati fuerunt hæc † verbis: Hinwiederumb aber ist unsere Meinung und Fürsatz gar nicht, daß wir in unsern Landen gebieten/ Kirchen und Schulen einige andere Lehren, denn die/ wie obgemeldet/ in der heiligen Göttlichen Schrift gegründet/ und der Augspurgischen Confession und *apologi* in ihren rechten Verstand gemessen/ dulden oder verthädigen/ sondern uns allein zu der erkantten Wahrheit bekennen/ und nichts so derselben entgegen/ einreissen lassen oder gestatten wollen.

L X.

58. (5.) Quoddæ † Religio Augustanæ Confessionis pace munita, non ita interpretando sit coangustanda, ut totaliter & secundum omnes suos articulos in Augustanâ Confessione expressa esse debeat, doceri potest ex declaratione Caroli V. Imp. Socii Augustanæ Confessionis Anno 1541. 3. Septembr. in † comitiis Ratisbonensibus data, *ibi*: Als zum Ersten der Articuli im Abschied von denen/ durch ihre *Theologen* vorgelichenen Articuli etwas dunkel gesetzt/ hat es den Verstand/ daß der Augspurgischen Confession verwandte Stände/ bis zu der endlichen Vergleichung der Religion Sachen/ in denen Articulen/ derer sich ihre *Theologen* vereinigen/ mit sambt ihrer *declaration* nicht überschreiten sollen/ und ist ihnen in den übrigen unverglichenen Articulen hierinnen keine Masse gegeben. Ubi notandum, Casaream Majestatem loqui de † pluribus articulis in Augustana Confessione non expressis: neq; in iis Protestantibus Theologis præscribere terminumque ponere voluisse, intra quem articulos Religionis suæ continerent, & ultra quem docendo non progredierentur. Idq; si fecisset † & in angustias eas Status Augustanæ Confessionis cõgisset, vix pacificatio Religiosa finem suum assequi potuisset, qui in eo consistit, ut perpetua sit pax inter Status utriusque Religionis in Imperio. Jam autem in dubio ea facienda est interpretatio, † ut actus magis valeat, quàm ut pereat, *l. quoties ff. de verb. obligat. l. quoties ff. de reb. dub. Cephal. consil. 216. num.*
59.
60.
61.
62.

num; 24. Et principis concessio non astute nec absurde est explicanda. *l. 5. ubi Bald. C. de legibus. l. ex facto. ubi Bartol. ff. de vulg. & pupill. subst. quin potius plenissime interpretanda. l. beneficium. ff. de Constit. Princip. Dyn. in can. que à jure, distinct. 11. Bartol. in l. si quando. C. de bon. vacant. Herm. Vultej. 1. consil. Marburg. 16. n. 63. & 64. Joh. Gödd. 4. consil. Marburg. 27. n. 22. & 68. Theodor, Reinking de regim. secur. & eccles. lib. 2. class. 2. cap. 8. n. 36.*

LXI.

Demonstravimus hucusque ꝑ Pacem Religionis nequaquam ad articulos in Augustanâ Confessione actu positos & comprehensos restringendam esse, sed & alios similes ei inclusos censerî; ex quo major propositio argumenti Dillingani ultrò corruiç. Jam descendamus ꝑ ad assumptionem, quâ dogma Lutheranorum de Papa Antichristo in Augustanâ confessione comprehensum negatur: Sed quàm falsò, ex sequentibus apparebit (1.) ꝑ Notissimum siquidem est, Augustanam confessionem aliquot notas Antichristi tribuere Papæ; nempe: quod se efferat supra omne, quod Deus dicitur, 2. *Thess. 2. v. 4. Dan. 11. v. 37.* doctrinâ suâ lædendo Christi gloriâ; *abus. 3.* Traditiones longè præferendo mandatis Christi, *abus. 5.* Introducendo consuetudines, Dei mandatis contrarias, *abus. 1.* Missam, sive Sacramentum Cœnæ dominicæ turpiter prophanando, *abus. 3.* ꝑ Quod instituerit novum cultum, *Dan. 11. v. 37. 38.* per ordines monasticos, ferias, jejunia &c. *abus. 5. & 7.* Quod doceat doctrinas Dæmoniorum, 1. *Timorb. 4. v. 3.* prohibendo cibos & conjugium, *art. 23. & abus. 5.* Quod è ꝑ cultu quæstum fecerit, *Dan. 11. v. 43. 2. Petr. 2. v. 31.* prophanando ejus causâ Eucharistiæ sacramentum, *abus. 3.* Quod regnet in Ecclesiâ, 2. *Thess. 2. v. 4.* magnâ sævitiâ conscientias affligendo, *abus. 3. & 7.* Unde sic inferre licet: ꝑ Qui Papæ tribuit Antichristi signa, is latis manifestè illum Antichristum pronunciat; Atqui hoc facit Augustana confessio, ut jam diximus. Ergo pronunciat ipsam Antichristum, & consequenter dogma de Papâ Antichristo in Augustana confessione est comprehensum; cum Theologis Saxonis in *pupillâ Evangel. pag. 438. & seqq. Hauptvertheidigung desselben / cap. 99. Nic. Hunn. in script. apologet. innocent. Luther. §. 901. & 902. pag. 578. & 579.* Nec est ꝑ quod saltem obliquè & per consequentiam hæc ratione dogma de Papa Antichristo in Augustanâ Confessione positum dixeris.

- 16
9.
10.
10.
1.
71. LXXI. Larguntur enim ipsimet Dillingenses, † & illa dogmata Pacificationi Religioſæ incluſa eſſe, quæ licet in Auguſtanâ Confefſione verbis explicitis & formalibus poſita non ſint, tamen in eâdem actu contineantur, & per evidentem ratiocinationem inde deduci queant, §. 171. pag. 628. Et ſufficit per conſequentiam ſeu tacitè aliquid comprehendi, † quia idem operatur tacitum, quod expreſſum, *l. eum quid. ff. ſi certum petat. l. ſtipulationem. ff. de jur. dot. l. quòd ſi nolit. §. qui mancipia. ff. de ædilit. edict. l. triticum. ff. de verb. obligat. manifeſtaq; dicitur probatio, † quæ per conſequentias & conjecturas colligitur evidentes, *l. licet Imperator. ff. de legat. i. l. ſi locuples. ff. de manum. teſtam. Felin. in cap. translato. n. 4. in fin. extr. de conſtit. Jaſ. in l. prator ait. n. 4. ff. de nov. oper. unnciat. Alex. vol. 2. conſil. 24. n. 6.**

LXXI.

2.
3.
4.
5.
6.
7.
74. (2.) Et ſi omnino expreſſam petant Dillingani notationem hujus dogmaris, legant Apologiam Auguſtanæ Confefſionis in articulo. 15. ibi: Was darff dieſe öffentliche Sache vieler Wort? Wenn die Widersacher dieſe Gottesdienſte alſo vertheidigen, als ſeyns Worte/dadurch man Vergebung der Sünden und Seligkeit verdienet/ſo rithren ſie öffentliche Antichriſtiſche Lehre und Reich an. Daß das Reich † Antichriſti iſt eigentlich ein ſolcher newer Gottesdienſt/durch Menſchen erdichtet/ dadurch Chriſtus verworffen wird/ wie Mahomeths Reich ſelbſt erwehlere Gottesdienſte hat/ eigene Werke/ dadurch ſie vermeinen für Gott heilig und from zu werden/ und halten nicht/ daß man allein durch den Glauben an Chriſtum gerecht werde/ Als wird das Pabſthumb auch ein Stück vom Reich Antichriſti/ ſo es lehrer durch Menſchen Gebot Vergebung der Sünden zu erlangen/ und Gott verſühnen/ † denn da wird Chriſto ſeine Ehre genommen/wenn ſie lehren/ daß wir nicht durch Chriſtum/ ohne Verdienſt gerecht werden durch den Glauben/ ſondern durch ſolche Gottesdienſte/ ſonderlich wenn ſie lehren/ daß ſolcher ſelbſterwehlter Gottesdienſt nicht allein nütze ſey/ ſondern auch nötig/ wie ſie denn oben im achten Artikel halten/ daß ſie das verdammen/ das wir geſetzt/ zu rechter Einigkeit der Kirchen/ ſey nicht noth/ daß allenthalben gleichförmige Menſchenſatzungen ſeyn. Daniel am 11. Capir. † mahler das Reich Antichriſti alſo ab/ daß er anzeiget/ daß ſolcher newer Gottesdienſt von Menſchen erfunden/ wird die politia und das rechte Weſen des Antichriſtiſchen Reichs ſeyn/ denn alſo ſagt er/ den

den Gott Maosim wird er ehren / und dem Gott / den seine Väter
nicht erkennen haben / wird er mit Golde / Silber und Edelgestein
diene; Da beschreibet er solche neue Gottesdienste / denn er saget
von einem solchen Gott / davon die Väter nichts gewußt haben. † 78.
Nonne verbis expressis titulus & nomen Antichristi heic attribuitur
Papæ ? Quid ergo est ; † quod Dillingenses tam impudenter 79.
scribant ; dogma de Papâ Antichristo ne ex verbulo Augustanæ con-
fessionis elici posse. † Non minus enim apologia hæc quàm ipsa 80.
confessio Augustana à Statibus Evangelicis fuit conscripta ; ut hinc
de explicacione articulorum Augustanæ confessionis & dogmati-
bus Protestantium Theologorum apertissimè constiterit.

CAP. V.

*Num ex dogmate de Pontificis Antichristianismo, rectè
inferant Dillingenses contra imperatorem, quod sit
supremus Ecclesie Antichristiana, ipsiusq; Anti-
christi Advocatus, Defensor & Pa-
tronus ?*

LXIII.

Anxii sunt Dillingenses, quo ex dogmate de Papâ Antichri-
sto crimen majestatis eliciant; eoque Theologos Lutheranos cal-
umniosè gravent; quod cum argumentis *supra cap. 3.* recensitis ac
refutatis efficere haut potuerint, objiciunt tandem nobis ceu Me-
dulæ caput, † juramentum, quo Cæsar Sedi Apostolicæ & Pontifici
Romano tanquam supremus ejus defensor, advocatus & Patronus
est obstrictus; unde haut fieri posse contendunt; † ut dogma de
Pontificis Antichristianismo ipsum non faciat Ecclesie Antichri-
stianæ ipsiusque Antichristi advocatum, defensorem ac Patro-
num; quod nimis injuriose nec absque offensione ac læsione ma-
jestatis Cæsareæ dictum esset, † ita enim inquirunt *S. 149. pag. 624.*
& 625. Sciunt etiam Lutheranipradicantes, & palàm faventur, quod
Cæsar solenni corporali juramento Apostolicæ Sedi, ejusq; Episcopo seu
Romano Pontifici tanquam supremus ejus Advocatus, Patronus & de-
fensor obstrictus sit: Dum igitur ajunt Ecclesiam Romanam esse Eccle-
siam Antichristianam, ejusq; Episcopos continuâ successione fuisse Anti-
chri-

555
 christum, à Daniele Prophetâ, Christo Domino, S. Apostolo Paulo & Jo-
 hanne in Apocalypsi prædictum, fateri ac dicere debent, Casarem esse
 supremum Ecclesie Antichristianæ ipsiusq; Antichristi Advocatum,
 defensorem & Patronum. Quæ est insignis atq; evidens injuria
 & contumelia adversus Romanum Imperatorem effusa. Hacten-
 us Dillingenses. Ulterius ¶ hinc progrediuntur, & à Theologis
 Lutheranis Imperatorem, Christi persecutorem ac hostem dogma-
 te hoc vocari & effici inferunt, *diß. pag. 625. Si Casar Romanus, in-*
quiunt, Antichristi ecclesiam ipsiusq; Antichristum ex juramenti obli-
gatione protegit ac defendit, sequitur inde, quod Christianus Impera-
tor non sit, sed Christi persecutor ac hostis: Atqui secundum Luthera-
nos predicantes Casar Romanus Antichristi Ecclesiam, ipsiusq; Anti-
christum ex juramenti obligatione protegit, ac defendit: Itaq; secun-
dum istos predicantes, Casar Romanus non est Christianus, sed Christi
 6. *persecutor ac hostis &c. ¶ junct. §. 150. ibi: Rectè Catholici Theologi*
Lutheranis predicantibus objecerunt, esse hoc læsa majestatis crimen,
&c. Omni studio nimirum & labore contendunt Dillingani, ut
Theologos Lutheranos faciant reos majestatis.

LXIV.

7. Sed nugæ sunt, atque calumniæ: Nunquam ¶ enim demon-
 strabunt Dillingenses, Casaream Majestatem, à quoquam Theo-
 logorum Lutheranorum proclamatam fuisse Ecclesie Antichri-
 stianæ, ipsiusque Antichristi defensorem, advocatum & patronum,
 ut nec hinc rationem reddere obstricti sint ejus verbi, quod ex
 ipsorum pronunciatum per falsissimam elicitur consequentiam.
8. Videant ¶ ipsimet, quomodo se purgent à crimine majestatis & in-
 juria, quâ notant Casaream Majestatem, verba horribilia à Luthera-
 nis nunquam dicta nec cogitata, contra eam effutientes: Quod
 jam dudum ¶ iis fuit exprobatum, à Theologis Saxonis in *vin-*
dictiis pupilla Evangelica cap. 95. pag. 705. ubi ita disserunt. Wir
entsetzen uns über den Worten der Rechtsgelehrten zu Dillingen/
dass sie so vermessen und assertiv sagen/ der Keyser sey des Anti-
christis Vorsechter. Wir sagen dergleichen nicht: halten die Key-
serliche Majestät viel zu hoch/ dergleichen Zunahmen ihr zu geben.
Sie sind des Pabsts Vorsechter nicht/ und ob es ihr beliebt zuseyn/
so weren sie doch nicht sein Vorsechter als eines Antichrists: Son-
dern als dessen/ dem die Seelsorge anvertrauet/ und der von
Rechts

Rechtswegen sein anbefohenes Ampt Christo zu Ehren/ und nicht wider Christum führen und gebrauchen solte. Etsi tverò Imperator cuicumq; peccato, forte humanã mortalibus communi obnoxius, favere & patrocinari Antichristo potest, perinde ut alii Reges, idque si fecerit, ab Antichristo ipsum salvã majestate politicã seductum asserere nec injuriosum est, nec majestatem lædit. Attamen t cum ex falsã consequentiã disputent Dillingani, imputentque Lutheranis crimen ab iis nec cogitatum nec perpetratum, nequaquam huic acquiescendum, sed consequentiam illam examinari, eorumque errorem detegi oportet.

L X V.

Nolumus autem t hic juramentum ab Imp. Pontifici præstitum ad primævam suam originem & principia revocare, nec in rationem hujus solidam inquirere, qua de re multum & temporis & pagellæ consumunt Dillingenses, postquam certi sumus t tempore Caroli Magni Imperatores id præstitisse, Cæsar. Baron. rom. 9. annal. Carol. Sigon. de Regno Italia lib. 4. pag. 99. & quidem ante consecrationem & Coronationem Romanam, cap. tibi Domino. distinet. 63. quod nequaquam fuit juramentum t fidelitatis, ut ineptiunt Pontificii cum Clemente V. Papa, in cap. Romani. Clem. de jurejur. jam dudum refutati à sanioribus Theologis pariter & JCtis atque Politicis, quibus inconveniens visum, & revera est, juriq; divino & humano contrarium t ut Imperator Papæ sit homagii & subjectionis vinculo obligatus, Otto Frising. Episcop. in Chron. Walram. Episc. Naumburg. in Apol. pro Henr. IV. Imp. Lupold. de Bebenburg Episcop. Bambergens. in tract. de jur. Regn. Franc. & Imper. Rom. Nicol. Cusan. Cardin. Brixinens. lib. 3. de concord. cathol. cap. 29. & seqq. Quin & jactantiam hanc Papalem, t dicunt esse argumentum Antichristianismi, qui ab Ecclesiã Romanã secessionem fecerunt, Luc. Osiand. in Papã non Papa. loc. 20. Marquard. Freher. in comm. ad donat. Constant. A. Imp. fol. 97. Franc. Hottom. in Bruto fulm. tit. crimen majest. Guilielm. Sturio in tract. de transl. imp. pag. 6. Melch. Goldast. de Regn. Bobem. lib. 3. cap. 3. num. 7. Christoph. Besold. in dissert. de majest. sect. 1. cap. 2. num. 8. Nic. Vign. in theat. Antich. Sed juraverunt Imperatores Pontifici & Ecclesiæ t solummodò protectionem & defensionem, Goldast. in replicat.

K

pro

10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.

16
9.
10.
10
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

pro imper. contra Grefser. cap. 16. Georg. Kölderer ab Höch apud
Frider. Achill. de princip. inter provinc. Europ. in orat. contra Ital. †
ut jam pridem quoque declararunt Imppp. Christianismi Otto III.
Henricus II. Henricus III. Henricus IV. Henricus V. Lotharius II.
Fridericus I. Henricus VI. Fridericus II. Henricus VII. Ludovi-
cus IV. Guntherus. Maximilianus I. & Carolus V. Goldast. de
Regno Bobem. dict. lib. 3. caps. 13. num. 7. pag. 364. Etsi verò subsequen-
tes Imppp. † nec coronationem Papalem petierunt nec juramen-
tum Pontifici præstiterunt, ad protectionem tamen Ecclesiæ, Se-
disque Romanæ & Pontificis, tenentur ex promissione jurata, quam
fecerunt Electoribus Ecclesiasticis in capitulatione, cujus verba
hæc sunt: Daß wir in Zeit solcher unser Königlichlichen Würden/
Ampts und Regierung die Christenheit/ und den Stul zu Rom/
auch Päßstliche Heiligkeit und die Christliche Kirche als derselben
Advocat, in guten trewlichen Schuß und Schirm halten wollen.

LXVI.

20.
21.
22.
23.

Non itaque † inficias ire possumus, promississe Imppp. Ponti-
fici & Sedi Romanæ protectionem ac defensionem, & propterea
Advocatos atque Patronos Ecclesiæ & Pontificis salutari; sed
quod Ecclesiæ Antichristianæ ipsiusque Antichristi sint advocati,
defensores atque Patroni, hoc negamus & spernegamus, neque †
ex dogmate Lutheranorum de Papa Antichristo id evincitur. (1.)
Quem etenim fugit differentia inter Majestatem Cæsaream, quæ
est res civilis: & thema de pontifice antichristo, quod est res ec-
clesiastica. Atqui civile & ecclesiasticum se invicem non vitiant.
Ut † maximè ergo Imperator intuitu majestatis civilis, summæq;
potestatis, quam obtinet, sedem Romanam & Pontificem politicè
defendat ac tueatur, ex re tamen ecclesiastica seu themate illo de
Papa Antichristo, illi nihil accedit nec decedit: nec majestas poli-
tica viriatur per malum ecclesiasticum, quo ipsa patrocinium præ-
stat antichristo. † Subsistendum itaque in solâ protectione & pa-
trocinio politico, quò Imperator Ecclesiæ est obstrictus, l. 9. §. 10. C.
101. tit. C. de summâ Trinit. Nowell. 9. Const. Frider. de pace tenendâ C.
11. §. 1. in pr. Clem. 1. pr. vers. ipsius Ecclesiæ debeant esse promptis-
simi defensores, de jurejur. c. fin. distin. 96. Hieron. Balbus de coronat.
pag. 25. Lupold. de Bebenburg, de jur. Regn. cap. 3. David Höping.

in

224
in differt. de protect. t. b. 9. l. a. Hieron. Gigas de crim. las. majest. lib. 1. Rubr. qualiter & à quibus crim. las. majest. comm. quast. 2. in fin. idq; ¶ inuere voluit Georg. Seld. Vicecancell. Imp. in consilio ad Ferdinandum Imp. Von Ihrer Keyserl. Majest. Wahl und Hoheit, quando scribit: Dann denselben Eyb thut ein Keyser anders nicht/ denn ein obrister Voigt und Schirmherr der Römischen Kirchen/ wie denn wol in einem wenigern Fall etliche Fürsten/ und andere weniger Stände des Reichs etlicher besonderer Elöster und Gotteshäuser Schutzherren oder Kastenvoigte seyn/ mag sich auch wol begeben/ daß sie solches ihres Schutzes halber zu zeiten Psicht zu thun pflegen/ ic. Postquam ¶ enim Cesari incumbit, providere, ut non solum pacificè sed etiam pie subditi vivant, oportet utique eum tueri & munire Ecclesiam, saltem jure politica potestatis, Henn. Arnif. de jurib. majest. major. cap. 6. num. 11. Lupold de Bebenburg dict. tract. cap. 8. Atque hinc Ecclesie ¶ defensor est & Advocatus, der gangen Christenheit rechter Schutz und Schirm/ Receß. Resp. August. de anno 1528. S. Erstlich/ ic. Ein oberster Voigt und Schirmherr der heiligen Christlichen Kirchen/ Receß. Imp. August. de anno 1536. S. Auff solches unser gnädigst Erinnern ic Ex ¶ quò tamen ad thema ecclesiasticum nihil inferendum, ut bene advertunt Theologi Saxonici in vindic. pupil. Evangel. cap. 94. pag. 697. quando inquit: Solche politische Aktionen und Handlungen importiren keine Theilhaftigkeit im Antichristlichen Wesen ic. Et rur- lus ead. pag. Mord- und Todschlag ist eine himmelschreyende Sünde/ wie Gott selbst sagt: Siehe die Stimme deines Bruders Blut schreyet zu mir von der Erden/ Genes. 4. v. 10. noch schüzet ihu Gott wider Gewalt. Also kan derowegen auch ein Römischer Keyser den Pabst zu Rom auff gewisse Weise schützen/ und muß doch daher so wenig folgen/ daß er Antichristlich sey/ als da folget/ daß Gott Cai- nisch seye.

LXVII.

Exactius ut id demonstramus, committunt Dillingenses fal-
faciam accidentis, & id quod est vitiosæ qualitatís in cliente, ipsi
patrocini ac protectioni pessimè immiscent. Id quod duplici ex-
emplo expeditum faciemus: Primò ¶ extra controversiam Judæi
in Imperio Romano jure gaudent protectionis & patrocini, adeò,
24.
25.
26.
27.
28.
29.

- ut receptio eorum tanquam Regale aliquod singulare antiquitus
solis Electoribus Caroli IV. constitutione fuerit concessa, in *Aur.*
30. *Bull. cap. 9.* postea verò ad omnes Principes & Status aliosque jura
Regalia immediatè ab Imperatore recognoscences translata, ¶ ut
& ad eos, quibus specialiter jus receptionis est indultum, *Reformat.*
Gure Policey-Ordnung zu Augspurg/ de Anno 1548. sub tit. Von
Jüden und ihrem Wucher. *ibi:* Sehen/ ordnen und wollen wir/ daß
niemand hinsüro Jüden auffzunehmen oder zu halten verstatet
werden sol/ denn den jenigen/ so von uns/ und dem heiligen Reiche
32. *Regalia* haben/ oder insonderheit deßhalben *privilegiert* seyn/ nec se-
mel in protectionem ¶ & securitatem recepti pro lubitu ejici pos-
sunt, prout tradunt *Dd. communiter, M. Anton. Natt. consil. 620. n. 22.* Stephan. *Gratian. discept. forens. cap. 658. n. 34.* *Sjegg. Marq.*
de *Susann. in tract. de judais. cap. 7. n. 4. § 5.* ubi dicit, posteaquam
in terris Christianorum recepti sint Judæi, facti sunt de eodem po-
pulo & corpore civitatis, *Paris. vol. 4. consil. 2. n. 15.* Sed quis nescit
33. ¶ quod errores ac horribiles blasphemias in Christum Salvatorem
eructare soleant quotidie Judæi, annum ergo propterea Impera-
torem Advocatum & protectorem blasphemorum appellabunt
Dillingenses? Id si ¶ fecerint, calumniosè ab iis actum, fatebitur
quisque intelligens fallaciam accidentis, animumque & intentio-
nem Imperatoris probe perpendens, qui cum populum & cives
Imperii protegere & tueri necessum habet, excludere ab hoc pa-
34. trocinio nequit Judæos, ¶ qui in germaniâ sunt Cives Romani ex
slylo & consuetudine, *Joach. Mynsinger. 1. observat. 5.* ac juris
communis ferè sunt participes, tanquam Cives Romani, *Alexand.*
vol. 3. consil. 71. § vol. 5. consil. 75. *Theod. Reinking de regim. secul. §*
eccles. lib. 2. class. 1. cap. 4. n. 29. *Paul. Matth. Wehner. in præf. observ.*
35. *verb. Jüden/* quique ¶ in impario propterea tolerantur, ut concio-
nibus Christianorum interfiant, & ex conversatione crebriori cum
Christianis ad veram perveniant fidem: quem ob finem etiam ju-
dæos Romæ tolerari, scribit *Florimond. de Remond. de antichrist.*
36. *cap. 16. n. 6.* Deinde notissimum ¶ est, ad Imperatoris officium spe-
ctare protectionem & patrociniûm subditorum. Nam sicut liberi
à parentibus diliguntur ac defenduntur, eodem modo Imperator
subditos diligere, eosque tueri debet, *Specul. tit. de feud. sub. tit. de*
hom. n. 8. Castr. & Dd. in l. si quis filium. C. de in off. testam. Est enim
prin-

† Princeps quasi communis Patriæ & omnium Pater, Et in *Saxones*.
Pater / qui paternum erga subditos animum gerere & suos tan-
quam filios diligere, defendere ac tueri debet, *Rol. à Valle lib. 2.*
conf. 18. n. 18. & consil. 91. n. 39. Cephal. conf. 28. n. 47. Sed quot adul-
teri, quot fures, quot homicidæ inter subditos Imperii? Annum
ergo † Imperatorem Advocatum, Defensorem ac Patronum ad-
ulterorum, Furum & homicidarum appellabunt Dillingenses?
Hæc certe ex ineptâ ipsorum consequentiâ inferuntur. At cum †
procul dubio ab hac illatione abstinebunt; utique & Theologi Lu-
therani contra mentem & intentionem suam eâ gravari non de-
bent. Quæ omnia si comprehendere summatim velimus; dicimus,
Romanum Imperatorem Ecclesiæ Romanæ Advocatum esse, qua-
tenus illa verbo Dei adhæret, non autem, quatenus fidei corrupte-
las propugnat, cum D. Henrico Hôpffnero in *Saxon. Evangel. sect.*
2 part. 3. cap. 3. in fin. pag. 302.

LXII X.

(2.) Quemadmodum † non omnes sunt antichristiani, qui in
Ecclesia Romana Papam agnoscunt & Religionem Pontificiam
amplectuntur, nec omne id antichristianum habetur, quod per
Tyrannidem ab Antichristo occupatur; ut diximus *supra. th. 49.*
ita nec statim advocatus defensor & Patronus Antichristi appel-
landus, qui Ecclesiam Romanam & Pontificem, summum ejus
Episcopum defendit ac tuetur. Distinguendum † nempe est inter
antichristianam iniquitatem in Ecclesiâ, & ipsam Ecclesiam Ro-
manam, ejusque Episcopum Pontificem. Illa profus & in totum
damnanda ac improbanda, in hæc verò multa reperiuntur utilia,
baptismus, fides Apostolica, Decalogus, oratio Dominica &c. ut
hinc autoritas Ecclesiæ, sedi Romanæ ejusque administratori non
profus deneganda. Vid. D. Henr. Hôpffner in *Saxon. Evang. diff.*
sect. 2. p. 2. c. 1. pag. 234. & 235. Estimatur † siquidem Ecclesia ab ipso
fundamento, quod est Christus pro nobis mortuus & resuscitatus:
cui fundamento, licet posteri pro auro & argento & lapidibus pre-
ciosis, lignum, fanam & stipulam superstruxerint ac puritatem Ec-
clesiæ sordidit & impio cultu coinquinarint, manet nihilominus
fundamentum stabile. Unde † post comitia Augustana B. Luth-
erus in hæc verba scripsit: *Ills (scilicet Romana Ecclesia) vera Ec-
clesia Christi, fundamentum & columna veritatis est, locus sacrosanctus*

255
 in quos stat abominatio: & in hac ecclesia Deus miraculose & potenter
 servavit baptismum, textum Evangelii, Remissionem peccatorum,
 44. Ordinationem, claves &c. Et in germanico libello, quem de fidei
 sue confessione senex edidit, hæc verba ad Catholicos profert:
 Non solum agnoscimus, vos una nobiscum ex vera Ecclesia prodisse,
 verum etiam, dicimus, vos in Ecclesia esse & manere: imò verò in a se
 10. (non in stabulo Vaccarum) sessurum esse: verum de Ecclesia, vel mem-
 bra Ecclesie non estis amplius &c. Georg. Cassand. de officio pii viri,
 10. 45. apud Goldast. in polit. Imper. part. 28. pag. 1292. Hæc tñ ad juratam
 Cæsaris promissionem accommodemus, nequaquam defensionem
 & patrocinium Antichristo & Ecclesie antichristianæ, cujus ne
 1. verbulo sit mentio in juramento, sed Ecclesie catholicæ, ejusque
 46. Episcopis promitti, fateamur necesse est. † Hocque intuitu jura-
 mentum istud non omninò improbamus, nec aliam fuisse men-
 tem Imp. Caroli V. apparet ex ipsius verbis, in Recept. Comit. Au-
 gust. de anno 1530. Nachdem aber uns/ als Römischen Keyser und
 obersten Voigt der Christenheit/ aus aufferlegten Keyserl. Ampt/
 2. gebühret/ wie wir uns auch schuldig erkennen/ den heiligen Christ-
 3. lichen Glauben/ wie derselbige durch die heilige gemeine Christliche
 Kirche bisshero ehrlich und löblich gehalten/ zu handhaben/ zuschü-
 4. tzen und zu beschirmen ic. tantum abest † ut hinc Imperator Advoca-
 47. tus ac defensor Antichristi & Ecclesie antichristianæ, ex dogma-
 te Lutheranorum de Papa antichristo, notetur ac proclametur.
 † Quod & senserunt Theologi Saxonici in Vindic. pupilla Evangel.
 48. cap. 90. pag. 676. in verb. Nun lassen wir zu/ daß ein Christlicher Keyser
 von Rechts wegen ein Beschirmer der ganken Christenheit/ und so
 fern was Christliches an den Particular Römischen Kirchen ist/ auch
 derselben Schutzherr. seyn kan/ und soll. Daraus folget aber nicht/
 5. daß ein Keyser in allen und ieden Sachen dem Pabst und der Röm-
 schen Kirchen Schutz zu leisten verbunden/ wie die Juristen zu Dil-
 lingen dahin zielen/ ic.

LXIX.

6. 49. (3.) Ac tandem ex themate Lutheranorum de Papa antichri-
 sto, Dillingenses vel propterea contra Theologos nihil inferre, nec
 Imperatorem advocatum & Patronum Antichristi Ecclesieq; an-
 7. tichri-

sichristianæ eo notari & appellari, probare possunt, quia Lutherani Imperatorem ad protectionem Sedis Romanæ & Pontificis hanc obligatum cupiunt, † veluti Serenissimus Saxon. Elector unâ cum Brandenburgico Electore, hoc nomine verbis disertis in Capitulatione protestari solet: quam protestationem puncto huic annexum videmus: Gleichwol so viel diesen auch den nachfolgenden abgehenden *Articul* gegenwertiger *obligation*, *vers.* Das sollen und wollen wir mit ihr der Churfürsten etc. belangend/haben vorgemeldet unsere Oheim und Churfürsten zu Sachsen und Brandenburg sich ausdrücklich gegen uns erkläret, was daselbsten von dem Stul zu Rom/auch der Päpstlichen Heiligkeit vor meldung geschicht, daß Ihre liebe darein nicht bewilligen/nach uns damit verbunden haben wollen. † Eaque protestatio omnium Evangelicorum nomine facta censetur, perinde ut ipsa electio Imperatoris ab omnibus Imperii Ordinibus per Electores videtur peracta, Peucer. *in chron. lib. 4. in Otton. III. vers. sed dolendum* &c. Dom. Arum. *in discurs. 3. ad Aur. bull. conclus. 6. in fin.* Quo jure † ergo & prætextu Theologis Lutheranis imputari potest, quod Imperatorem advocatum, protectorem ac Patronum Antichristi & Ecclesiæ antichristianæ proclamaverint; eum ad protectionem ac defensionem Pontificis Antichristi & Sedis Romanæ, Imperatorem obstructum nolint? Sunt enim hæc duo contraria, quæ simul subsistere nequeunt.

LXX.

Cui non officit, † quod regerunt Dillingani, spectandum heic non esse, quid Electores seculares voluerint & dixerint, sed quid Cæsarea Majestas fecerit; hanc obstante protestatione obligando se Pontifici ac sedi Romano, *in §. 131. pag. 608. ibi. Tamesti verò, quod attinet ad articulum illum juramenti ab eodem Ferdinando II. præstiti erga sedem Romanam & Romanum Pontificem, seculares Electores (per legatos suos) protestati fuerunt, se non consentire, neq; ad hoc juramentum Cæsarem obligatum esse velle; tamen hæc protestatio nihil obstat; cum hanc dubie sufficiat ad obligationem ipsiusmet jurantis expressa voluntas, & promissa; acceptata quoq; ab Ecclesiasticis Electoribus, secundum præstinam sacri Romani Imperii consuetudinem.* Hactenus Dillingenses. *Resp.* Maximè † omnium enim hoc protestatio attendi debet, quia de intentione & proposito Theologo-

IURA

10
9.
10.
10
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

255
55.
rum Lùtheranorum jam est quæstio, qui cum obligationem illam impaignent, eamque invalidam cupiant, hoc ipso satis manifestè de suo dissensu docent, & quod Imperatorem pro Advocato ac Protectore Antichristi & Sedis Romanæ haberi nolint, sanctè obtestantur, atque calumnias Dillingensium adversus ipsos retorquent.

Corollaria Juridica.

I.

Consensus Domini superioris, adhibitus circa oppignorationem bonorum sub iudice inferiore situatorum, verum tribuit jus hypothecæ in foro Saxonico.

II.

Nulla planè est hypotheca Subfeudi ob defectum consensûs domini immediati, quantumvis eam Dominus superior confirmaverit.

III.

Creditoribus Patris Chirographarii non præferuntur Creditoribus filiorum, quibus postea feudum paternum ab ipsis legitimè fuit oppignoratum.

IV.

Rescissâ Venditione ex *L. 2. C. de Resc. vendit.* non restituenti sunt fructus Venditori.

V.

Per Restitutionem minoris in integrum ad jus simultaneæ investituræ, non annullatur hypotheca Creditoris in feudo, ante Restitutionem à Vasallo consensu Domini constituta.

Soli Deo gloria.

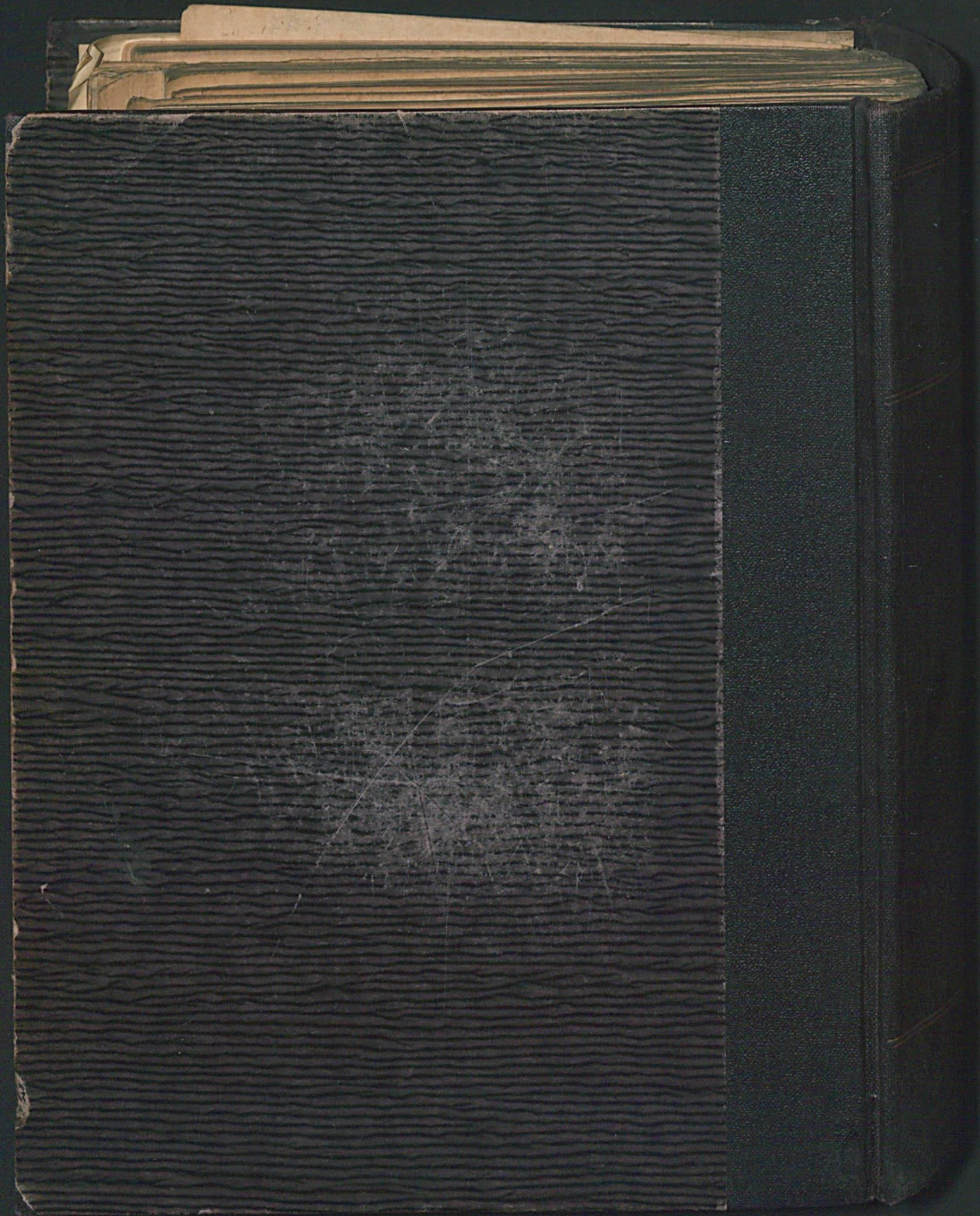
Leipzig, Diss., 1645/49

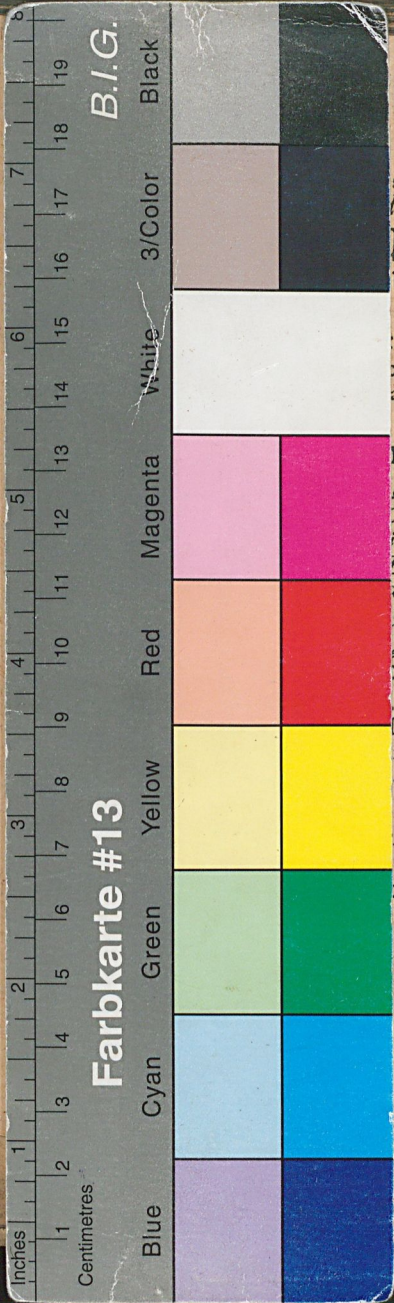

Sb.

WDA

B.I.G.

Farbkarte #13

1645, 2 / 187

su CHRISTE
lico- Politicæ
IM LUTHERA
U M

is, ex asserto Romani Ponti-
o, ip[s]is calumniosè
ato

ngen[s]ibus,

Ordinis in Academia Lipsiensi
ini subjiicit
ZOV, J. U. D. Confiliarius
Facultatis Juridicæ Ordi-

is,
entæ
DLRATH J. U. Candidat.
Oktobr.
cultorum Petrino
fuetis,

IÆ
EAE KÜHNEN,
GI CÔLERI,
C XLV.

Handwritten notes:
r. Willen
de Glor
ig es Mar
y p. 118 8
Calend
sweft
eah